

Svetlana Happo

HALUAISIN, ETTÄ LUOTTAMUSTA OLISI ENEMMÄN!

Venäläistaustaisten nuorten erityistarpeet
Kouvolan nuorisotilan toiminnassa

Opinnäytetyö
Nuorisotyö ja kansalaistoiminta, Yhteisöpedagogi

Joulukuu 2012

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>	<p>Opinnäytetyön päivämäärä</p> <p>Joulukuu 2012</p>		
<p>Tekijä(t) Svetlana Happo</p>	<p>Koulutusohjelma ja suuntautuminen Nuorisotyö ja kansalaistoiminta, Yhteisöpedagogi</p>		
<p>Nimeke Haluaisin, että luottamusta olisi enemmän! - venäläistaustaisten nuorten erityistarpeet Kouvolan nuorisotilan toiminnassa</p>			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Maahanmuutosta on tehty paljon tutkimuksia, ja aihe on erittäin ajankohtainen. Maahanmuutto nähdään sekä yhteiskunnan haasteena että mahdollisuutena. Tutkimustietoa maahanmuuttajanuorista ja varsinkin nuorisotyön näkökulmasta on vähän. Tällä tutkimuksella oli tarkoitus tuottaa lisää tietoa maahanmuuttajanuorten erityistarpeiden tuntemiseen ja antaa uusia eväitä niiden huomioon ottamiseen. Tutkimus keskittyy venäläistaustaisiin nuoriin, mutta se myös auttaa ymmärtämään paremmin muistakin kulttuureista tulevia nuoria.</p> <p>Tutkimuksen tarve on syntynyt Kouvolan kaupungin perusnuorisotyössä, missä käy paljon venäläistaustaisia maahanmuuttajanuoria, jotka eivät puhu suomea tai puhuvat sitä aika vähän. Nuorisopalveluilla on ollut tarvetta selvittää näiden nuorten mahdollisia erityistarpeita heidän kulttuuritaustansa takia. Venäläistaustaisia nuoria tutkittiin heidän näkökulmastaan: miten he kokevat osallistumisensa nuorisotalojen toimintaan ja mitä apua he odottavat saavansa sopeutumisprosessissaan uuteen toimintaympäristöön.</p> <p>Tutkimus toteutettiin teemahaastatteluina. Otantaan kuului venäläistaustaisia nuoria, jotka käyttivät Kouvolan nuorisotiloissa järjestettyjä palveluita. Tutkimuksen tulokset kertovat kohderyhmän nuorten tarpeista saada enemmän apua kieliongelmiin ja tiedonsaantiin. Kunnalliselle perusnuorisotyölle olisi tilausta järjestää enemmän erilaisia nuoria yhdistäviä tilaisuuksia, joihin nuorten olisi helppo päästä mukaan ja missä jokaisella olisi mahdollisuus tuoda esille omaa persoonaansa.</p> <p>Kouvolan seudulla venäläistaustaiset nuoret on merkittävä osa nuorten joukossa. Tutkimuksen tuloksista erityisesti hyötyvät koulumaailman työntekijät ja nuorisopalvelut, koska kohderyhmän nuorten näkökulma on hyvä ottaa huomioon monikulttuuristen toimintaympäristöjen toimivuuden kehittämisessä.</p>			
<p>Asiasanat (avainsanat)</p> <p>Maahanmuutto, venäläistaustaiset nuoret, nuorisotyö, maahanmuuttajanuoret, nuorisotalo, nuorisotila, kotouttaminen, integrointi, erityistarpeet.</p>			
<p>Sivumäärä 67 + 2 liitettä</p>	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 33%;">Kieli Suomi</td> <td style="width: 67%;">URN URN:NBN:fi:mamk-opinn2012B5221</td> </tr> </table>	Kieli Suomi	URN URN:NBN:fi:mamk-opinn2012B5221
Kieli Suomi	URN URN:NBN:fi:mamk-opinn2012B5221		
<p>Huomautus (huomautukset liitteistä) 1 liite suomeksi (2 sivua) + 1 liite venäjäksi (2 sivua)</p>			
<p>Ohjaavan opettajan nimi Hokkanen Laura, Mikkelin amk</p>	<p>Opinnäytetyön toimeksiantaja Kouvolan kaupunki/nuorisopalvelut</p>		

DESCRIPTION

 MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences Author(s) Svetlana Happo	Date of the bachelor's thesis December 2012 Degree programme and option Civic Activities and Youth Work	
Name of the bachelor's thesis I would like that there should be more trust! - Of Russian young people's specific needs in Kouvola youth space activities Abstract Many studies have been made out of immigration and matter is very topical. Immigration is both challenge and opportunity to society. There is not lot of research data out of young people immigrating. Intention of study is to create more knowledge about special needs of young people immigrating and give more means to develop multicultural work. Study concentrates on young people that have Russian background, but it also helps to understand better other young immigrants. At basic youth work of Kouvola there is lot of young people that have Russian background. I wanted to find out what special needs they may have due there background. Study was: How did they experience youth house activities, functions and what help they anticipate to receive in there integration process. Study was conducted as theme interviews. People that were interviewed are originally from Russia and participate functions of Kouvola youth house. Study results shows that target group has need to get more help on language problems and society information. There is need for basic youth work to provide more happenings that join young people, where different young people would easily access and participate.. At Kouvola region young people that have Russian background are majority out of immigrated young people. From results of this study youth services and school world employees would benefit by using study results to develop further the multicultural environment.		
Subject headings, (keywords) Immigration, of Russian young people, youth work, young people immigrating, youth center, integration, the special needs.		
Pages 67 + 2 attachments	Language Finnish	URN URN:NBN:fi:mamk-opinn2012B5221
Remarks, notes on appendices 1 Finnish attachment (2 pages) + 1 Russian attachment (2 pages)		
Tutor Laura Hokkanen	Bachelor's thesis assigned by Municipality of Kouvola/youth Services	

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO.....	5
2 TUTKIMUKSEN TAUSTA, TAVOITE JA KÄSITTEET.....	6
2.1 Tutkimuksen tausta ja tavoite.....	6
2.2 Tutkimuksen keskeiset käsitteet.....	8
3 MAAHANMUUTTOPOLITIIKKA JA NUORET.....	9
3.1 Kotouttaminen ja integraatio.....	9
3.2 Kielen osaamisen merkitys kotouttamisprosessissa.....	11
4 NUORISOTYÖN TOIMINNAN PERIAATTEET JA TAVOITTEET.....	13
4.1 Kunnallisen nuorisotyön tehtävä.....	13
4.2 Monikulttuurisen nuorisotyön sisältö.....	15
4.3 Nuorisotilan toiminta Kouvolassa.....	17
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	19
5.1 Tutkimustehtävän rajausta ja tutkimusongelmat.....	19
5.2 Haastattelu tutkimusmenetelmänä.....	19
5.3 Tutkimushaastattelut.....	21
5.4 Tutkimusaineiston purkaminen ja analyysi.....	24
6 VENÄLÄISTAUSTAISEN NUOREN ERITYISTARPEET JA HAASTEET.....	26
6.1 Venäläisen nuoren identiteettiin liittyvät erityistarpeet.....	26
6.2 Uuteen kieleen liittyvät haasteet ja avuntarve.....	32
6.3 Vapaa-aika ja kaverisuhteet	35
6.4 Nuorisotalotoiminta: monikulttuurinen ja rasisminvastainen toiminta.....	41
6.5 Ohjaajat.....	49
6.6 Nuorten tulevaisuuden visiot.....	52
7 ERITYISET TARPEET VAI TÄYDELLINEN INTEGROITUMINEN.....	54
LÄHTEET.....	64
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tänä päivänä annetaan paljon merkitystä nuorten osallistumiselle yhteiskuntaan ja panostetaan nuorten syrjäytymistä ehkäisevään työhön. Maahanmuuttajalasten ja -nuorten integroituminen ja sen kautta osallistuminen yhteiskuntaan on kiinni siitä, kuinka tasa-arvoisen aseman he saavuttavat muiden nuorten keskuudessa ja kuinka he sopeutuvat heidän kanssaan samaan toimintaympäristöön. Tämän sopeutumisen onnistumiseksi nuorten kohdalla pitää toteutua laissa määritetty kotoutuminen, jonka myöten nuori pääsee toteuttamaan itseänsä suomalaisessa yhteiskunnassa yhdenvertaisena jäsenenä. Tärkeänä osana lasten ja nuorten maahanmuuttajien kotouttamista koulun lisäksi ovat vapaa-ajan toimet ja nuorisotyö.

Nuorisotyössä ohjaajat kohtaavat paljon monikulttuurisia nuoria. Nuorisotaloissa käy iso ja kirjava joukko ulkomaalaistaustaisia lapsia ja nuoria, joiden kanssa työskentely vaatii heidän omista kulttuuritaustoistaan johtuvien erityistarpeiden huomioon ottamista. Työ monikulttuuristen nuorten kanssa vaatii enemmän tietoisuutta näistä erityistarpeista.

Kotouttamista järjestävät tahot pohtivat siitä, pitäisikö kotouttamisen prosessissa korostaa enemmän sopeutumista vai monikulttuurisuutta. Kotoutuminen pyrkii siihen, että maahanmuuttaja säilyttää omaa kulttuuriaan ja yhteyksiä omaan kieliryhmäänsä, mutta myös omaksuu valtakulttuurin normeja ja tapoja. Tuloksena on kaksikulttuurisuus, johon monikulttuurinen toimintaympäristö reagoi ottamalla huomioon maahanmuuttajien erityistarpeita. Kantäväestön ja maahanmuuttajien sopeutuminen toisiinsa taas vaatii erityistarpeiden häivyttämistä ja yhteiskohtelun vaalimista. Tässä tutkimuksessa otan selvää, missä määrin venäläistaustaiset nuorisopalveluja käyttävät nuoret ovat erityistarpeiden huomioimisen tarpeessa.

Tutkimukseni suoritin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Aineistonkeruumenetelmänä käytin teemahaastattelua ja haastattelut tein yksilö- ja ryhmähaastatteluina. Haastatteluihin oli valittu Kouvolan nuorisotilan toimintaan osallistuneita venäläistaustaisia nuoria, ja ne oli toteutettu nuorisotilalla toukokuussa 2012. Tutkimus on tehty Kouvolan nuorisopalvelujen tilauksesta.

2 TUTKIMUKSEN TAUSTA, TAVOITE JA KÄSITTEET

Tämän opinnäytetyö on tehty integroituna työharjoitteluun Kouvolan nuorisotiloissa. Tutkimus on ajankohtainen yhteiskuntamme monikulttuuristumisen myötä. Tutkimuksessa käytetyt keskeiset käsitteet ovat tärkeä osa opinnäytetyötä, niiden avulla tutkimuksen sisältö selkeytyy lukijalle teoreettisella tasolla.

2.1 Tutkimuksen tausta ja tavoite

Suomessa on koko ajan kasvanut maahanmuuttajamäärä. Tilastokeskuksen mukaan suurimmat vieraskielisten ryhmät Suomessa ovat venäjänkieliset, joita vuoden 2010 lopussa oli 54559, mikä on 1,015 % Suomen väestöstä. (Tilastokeskus 2010.) Venäjä on useimmissa kunnissa jopa puhutumpi kieli kuin ruotsi. Vuoden 2008 lopussa oli myös selvästi enemmän kuntia, joissa asui enemmän venäjän- kuin ruotsinkielisiä, kuin päinvastaisia tapauksia. Venäjänkieliset asuvat pääosin pääkaupunkiseudulla ja itärajan kunnissa, monissa niistä venäjänkielisten suhteellinen osuus ylittää kaksi prosenttia. (Tilastokeskus 2009.)

Kouvolan seutu kuuluu niihin alueisiin, missä on erityisen paljon venäläisiä maahanmuuttajia. Kymen maankunnassa venäjänkielisiä vuonna 2011 oli 4095 (Tilastokeskus 2012). Kymenlaakson maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelmassa 2011-2012 myös korostetaan, että Kaakkois-Suomessa venäjänkielisten määrä on kasvanut 2000-luvulla ja heidän osuutensa alueen väestöstä on korkeampi kuin maan keskiarvo. Maahanmuutto tarjoaa sekä haasteita kotouttamisen ja työllistymisen näkökulmasta, että mahdollisuuden osaltaan ehkäistä ennakoitua työvoimapulaa. (Kymenlaakson maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma 2011-2012, 11.) Tämän venäjänkielisten väestön suuruuden vuoksi Venäjältä tulevien ihmisten, perheiden ja erityisesti venäläisnuorten ymmärtäminen ja tukeminen on Kouvolassakin tärkeää, koska heidän sopeutumisesta suomalaiseen yhteiskuntaan tällä seudulla on kyse ison väestöryhmän tulevaisuudesta. Myös seudun kehitykselle ja hyvinvoinnille venäläisten tarpeiden huomioon ottaminen on merkityksellistä.

Maahanmuuton lisääntymisen ja monikulttuurisuuden haasteet ovat esillä monella elämäntilanteella, myös nuorten keskuudessa. Monikulttuurinen nuorisotyö vaatii nuoriso-ohjaajilta paljon osaamista ja tietämystä erilaisten kulttuureista tulevista nuorista, heidän tarpeistaan ja ongelmistaan. Maahanmuuttajista on olemassa paljon tutkimustietoa, mutta nuorisotyönäkökulmasta olevista tutkimuksista

ta on puutetta. Tällä tutkimuksella oli tarkoitus tuottaa lisää tietoa maahanmuuttajanuorten erityistarpeiden tuntemiseen ja niiden huomioon ottamisen kehittelyä. Vaikka tämä tutkimus keskittyikin vain yhden kansallisuuden nuoriin, auttaa se ymmärtämään paremmin toisesta – myös muusta kuin venäläisestä – kulttuurista tulevaa nuorta.

Opinnäytetyössäni tutkin maahanmuuttajanuoria. Tutkimuksen tarve oli syntynyt työharjoitteluni yhteydessä Kouvolan perusnuorisotyössä. Silloin Kouvolan kaupungin nuorisotiloissa kävi paljon venäjänkielisiä maahanmuuttajanuoria, jotka eivät puhuneet lainkaan suomea tai puhuivat aika vähän. Sen vuoksi nuorisopalveluissa on ollut tarvetta selvittää näiden nuorten mahdollisia erityistarpeita heidän kulttuuritaustansa takia. Nuorisopalvelujen järjestäjiä kiinnosti esimerkiksi se, miten kyseessä olevat nuoret otetaan vastaan suomalaisnuorten keskuudessa, kuinka he pystyvät kommunikoimaan muiden nuorten ja ohjaajien kanssa ja onko heillä toivomuksia erityisestä toiminnasta, mikä voisi auttaa heitä tulemaan paremmin toimeen muiden nuorten kanssa. Päätin tutkia venäläisistä nuoria heidän näkökulmastaan: minkälaista tukea maahanmuuttajanuori tarvitsee hänen sopeutumisprosessissaan uuteen toimintaympäristöön ja mitä he odottavat nuorisotilan toiminnalta?

Venäläinen identiteetti on aivan erilainen kuin suomalainen, vaikka kyse onkin naapurimaan ihmisistä. Sosialismin ja kommunismin rakentamisen aatteet ja viime vuosikymmenen mullistukset vaikuttavat vieläkin venäläisen ihmisen itsetuntoon ja ajattelutapaan. Muun muassa venäläisen sosiaalisuuden luonne erottuu suomalaisesta. Siitä mainittakoon esimerkiksi se, että venäläisten yhteydenpito, kanssakäyminen ja juhliminen ovat paljon tiiviimpää ja näkyvämpää kuin suomalaisilla keskimäärin. Tarve hyvin toimivaan ja vahvaan ystäväverkkoon ja harrastusten jatkumiseen ei häviä Suomeen muuton myötä.

Mitä vaikeuksia nuoret kokevat, kun eri kulttuurit kohtaavat? Mitä auttaa heitä selviytymään aivan erilaisessa yhteiskuntajärjestelmässä, missä ihmisillä on erilaiset elinolot ja käyttäytymistottumukset ja -odotukset kuin omassa kotimaassaan? Miten vapaa-ajan toimet voivat auttaa heitä selviytymään uusissa haasteissaan? Vastaukset näihin kysymyksiin auttavat nuorisotyöntekijöitä ymmärtämään syvemmin venäläisnuorten sopeutumishaasteita ja tarjoamaan asianmukaista tukea heidän hakeutuessaan nuorisopalvelupiiriin ja niin kanssakäymisessä kuin koulumaailmassakin.

Tällä hetkellä nuorisotyö pyritään järjestämään samansuuntaisena kaikille kulttuuritaustoista riippumatta. Olettamuksena on, että integraatio onnistuisi parhaiten, jos maahanmuuttajanuoriin kohdistettaisiin samanlainen työtapana kuin kantaväestön nuoriin. Monikulttuurisen nuorisotyön tarve näin ol-

len vähenee ja erityistarpeiden huomioimista ei varsinaisesti tarvittaisi. Ajan kysymykseen siis kuuluu: tarvitseeko maahanmuuttajanuorten kulttuuritaustasta johtuvat tarpeet ottaa huomioon suunniteltaessa monikulttuurista nuorisotyötä ja yhteistyötä koulujen kanssa?

2.2 Tutkimuksen keskeiset käsitteet

Tutkimukseni rakentuu seuraavien käsitteellisten termien varaan: *kotouttaminen ja kotoutuminen, monikulttuurisuus, maahanmuuttajanuoret, venäläistaustaiset nuoret, nuorten osallistuminen, nuorisotyö, integroituminen*. Aavaan alempana tässä työssä käytettyjen käsitteiden merkitykset.

Maahanmuuttaja on henkilö, joka on muuttanut Suomeen muussa kuin matkailutarkoituksessa perhesiteen, opiskelun, työn, suojelun tarpeen tai muun tekijän vuoksi, väliaikaisesti tai pysyvästi. Maahanmuuttajia tulee EU-maiden alueen sisältä tai ulkopuolelta. (Laitinen 2012, 67.) *Maahanmuuttajanuoret* ovat tässä maahanmuuttajia iältään 13-28 vuotta. *Venäläistaustaisilla nuorilla* tässä tutkimuksessa tarkoitetaan entisen Neuvostoliiton maista muuttaneita ensimmäisen polven maahanmuuttajanuoria, joilla kotikieli on venäjä.

Kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajan yksilöllistä kehitystä tavoitteena osallistua työelämään ja yhteiskunnan toimintaan säilyttäen samalla oman kielen ja kulttuurin. *Kotouttamisella* tarkoitetaan viranomaisten järjestämiä kotoutumista edistäviä ja tukevia toimenpiteitä, voimavaroja ja palveluja sekä maahanmuuttajien tarpeiden huomioon ottamista muita yhteiskunnan palveluja ja toimenpiteitä suunniteltaessa ja järjestettäessä. (Finlex 1999, 2. §.)

Nuorten osallistumisen Gretschel (2005, 9) mukaan voi luonnehtia osallisuuden tunteeksi. Nuorten *osallisuus* on vaikuttamista ja yhteisten asioiden kehittämistä. Tavoitteena muutoksen lisäksi on se, että nuorelle syntyy vaikuttamistoiminnassa voimaantumisen tai valtautumisen kokemusta ja nuori tuntee itsensä osaksi yhteisöä. Tämä nuorten vaikuttamisosallisuus voi toteutua kulttuurisissa, elinympäristöllisissä, liikunnallisissa tai poliittisissa nuorisotyön toiminnoissa.

Kunnallinen *nuorisotyö* on nuorten aktiivisen kansalaisuuden tukemista, nuorten sosiaalista vahvistamista ja nuorten kasvu- ja elinolojen parantamista. Nuorisolaki velvoittaa kunnan tehtäväksi suunnitella ja toteuttaa nuorisotyötä ja nuorisopolitiikkaa. Nuorisotyötä toteutetaan moniammatillisessa yhteistyössä paikallisten viranomaisten, nuorten ja nuorisotyötä tekevien järjestöjen kanssa. (Nuorisolaki 2006, 1§.) Nuorisolaissa aktiivisella kansalaisuudella tarkoitetaan nuorten tavoitteellista toi-

mintaa kansalaisyhteiskunnassa (Nuorisolaki 2006, 2. §). Kouvolan kaupungissa nuorisotyö keskittyy lasten ja nuorten kasvua tukevan toiminnan järjestämiseen, mikä täydentää kodin ja koulun kasvatustehtävää. Suurin osa nuorille tarkoitettuja palveluja tarjotaan heille heidän vapaa-ajallaan. (Kouvolan kaupunki, 2011.)

Monikulttuurisuus on eri kulttuurisia ja kielellisiä taustoja edustavien ryhmien tasa-arvoinen rinnakkaiselo. Viime aikoina ovat yleistyneet myös käsitteet monimuotoisuus ja moniarvoisuus, jotka korostavat ihmisten erilaisuuden huomioimista laajemmin. Monikulttuurisuus- ja moniarvoisuusajattelu lähtevät siitä, että vaikka ihmiset ovat erilaisia, he ovat yhdenvertaisia suhteessa toisiinsa. (Rantala 2011, 4.) *Integroituminen* on prosessi, jossa maahanmuuttaja asettuu ja tulee osalliseksi yhteiskuntaan ja uuteen elinympäristöönsä, esimerkiksi sosiaalisesti, taloudellisesti ja poliittisesti (Toivonen & Väänänen ym. 2009, 14).

3 MAAHANMUUTTOPOLITIikka JA NUORET

Maahanmuuttajapolitiikan tärkeänä työkaluna ovat kotouttamis- ja maahanmuutto-ohjelmat. Maahanmuuttajanuorilla on suuri riski syrjäytyä. Syrjäytymisen ehkäisemiseksi pyritään luoda olosuhteita, joiden avulla taataan tasavertaisia koulutusmahdollisuuksia kaikille, myös maahanmuuttajille. Maahanmuuttajapolitiikan tavoite on myös vaikuttaa kantaväestön kielteisiin asenteisiin ja stereotyyppiin.

3.1 Kotouttaminen ja integraatio

Maahanmuuttajien pitää tuntea olevansa osa yhteiskuntaamme, että he olisivat motivoituneita sopeutumaan sen toimintaympäristöön. Sen vuoksi heitä on kohdeltava oikeudenmukaisesti ja varmistettava, että heillä on mahdollisuus kuulua yhteiskuntaamme sen täysivaltaisina jäseninä (EPACE 2010, 6). Vuonna 2004 Suomeen tuli voimaan Yhdenvertaisuuslaki, jonka mukaan viranomaisilla on velvollisuus kaikessa toiminnassaan edistää yhdenvertaisuutta ja muuttaa niitä olosuhteita, jotka estävät yhdenvertaisuuden toteutumista (Yhdenvertaisuuslaki 2004, 4. §). Laki kieltää syrjintää kansallisen alkuperän, kansalaisuuden tai kielen perusteella. Syrjinnällä tarkoitetaan epäsuotuisampaa kohtelua, saattamista epäedulliseen asemaan tai henkilön arvon tarkoituksellista loukkaamista siten,

että luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri (häirintä). (Yhdenvertaisuuslaki 2004, 6. §.)

Yhdenvertaisuuden toteutuminen onkin valtakunnallisen nuorisotyön palvelu- ja vaikuttajajärjestön Allianssin (2008) mukaan yksi nuorisotyön keskeisimmistä tavoitteista. Pyrkimys yhdenvertaisuuteen haastaa nuorisotyön kentän huomioimaan moninaisuutta entistä laajemmin, jolloin yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua nuorisotoimintaan tarkoittaa jokaisen nuoren oikeutta saada nuorisopalveluja. Nuorisotoimintaan osallistumisen kynnyistä muun muassa monikulttuuristen nuorten osalta madaltaa arjessa tapahtuva asenteellisuuden ja syrjinnän vastainen työote.

Kouvolan seudun maahanmuutto-ohjelmassa ovat määritelty kotouttamisen tavoitteet, vastualueet ja miten ja ketkä ohjelman toteutettavat. Kotoutuminen on luonnehdittu ohjelmassa kaksisuuntaiseksi: maahanmuuttajan oman aktiivisuuden lisäksi suomalaiselta yhteiskunnalta vaaditaan sopeutumiskykyä kielellisen, kulttuurisen ja etnisen monimuotoisuuden lisääntyessä. (Kouvolan seudun maahanmuutto-ohjelma 2010-2016, 2010, 3.)

Kotoutuminen vaati maahanmuuttajan integroitumista, asettumista osallisena yhteiskuntaan ja uuteen elinympäristöönsä. Integraatiolla tarkoitetaan sulautumista yhteen, sen tavoitteena on lisätä erityisryhmiin kuuluvien henkilöiden päivittäistä kanssakäymistä muiden ihmisten kanssa. Integraatio tähtää monikulttuurisuuteen, missä on paikka erilaisuudelle. John W. Berryn mukaan integraation vaihtoehtoina ovat assimilaatio, separaatio ja marginalisaatio (Berry 2005, 705-706). Integraatio tarkoittaa sitä, että maahanmuuttaja ylläpitää kontakteja yhteiskuntaan ja valtaväestöön ja säilyttää samaan aikaan oman kulttuurinsa. Yhteiskunnalle integraatio luo monikulttuuristumista ja sitä nähdään parhaana vaihtoehtona kotoutumisen prosessissa. Assimilaatio on puolestaan sulautumista valtaväestöön hylkäämällä oman kulttuurinsa. Separatio on eristymistä, jossa maahanmuuttajat pyrkivät säilyttämään oman kulttuurinsa pitämällä etäisyyttä valtaväestöön ja yhteiskuntaelämään. Marginalisaatio on vieraantumista, maahanmuuttajan syrjäytymistä molemmista kulttuuriryhmistä ja koko yhteiskunnasta. (Maneejun 2011, 12.) Kotoutuminen voidaan jäsentää neljään osaan: sosiaaliseen, taloudelliseen, poliittiseen ja kulttuuriseen kotoutumiseen (Seppä & Sundholm 2009, 13).

Maahanmuuttajien kotouttaminen on tärkeä sekä yhteiskunnalliselle yhteenkuuluvuudelle että taloudelliselle kehitykselle. Alitolppa-Niitamo & Söderling (2000, 110) korostavat, että ottamalla monikulttuurisuuden haasteen vastaan luomme dynaamista ja inhimillisempää yhteiskuntaa, jossa meillä

jokaisella on parempi elää. Työtä maahanmuuttajien kanssa he vertailevat matkaan: se avaa uusia näköaloja ja tuo maailman ja sen moninaisuuden meitä lähelle.

Kotoutumisen on korostettu olevan jatkuva, kaksisuuntainen prosessi, joka perustuu sekä maahanmuuttajien että vastaanottavan yhteiskunnan vastavuoroisiin oikeuksiin ja velvoitteisiin, missä yhteiskunta ei vain sopeuta yksipuolisesti toisesta kulttuurista tulevia ihmisiä, vaan myös muuttaa omia toimintojaan. Sen vuoksi kotouttaminen ymmärretään kaksisuuntaisena prosessina, mihin osallistumista ja tahtoa sekä ymmärrystä pitäisi olla maahanmuuttajien lisäksi myös kantaväestöllä ja eri yhteiskunnallisilla ryhmillä. Tavoitteena ei ole sopeutumisprosessi, jossa maahanmuuttajien odotetaan luopuvan kielellisistä, kulttuurisista erityispiirteistään ja tulevan erottumattomaksi osaksi vastaanottavan maan väestöä, vaan kotoutuminen edellyttää alkuperäisväestön osallistumista, huomioiden heidän asenteensa. (EPACE 2010, 6, 9, 10, 50.)

Nuoret maahanmuuttajat tarvitsevat myös, kuin aikuisetkin, tukea sopeutuakseen suomalaiseen ympäristöön. Kotouttamisohjelmat ovat laadittu tämän prosessin mahdollistamiseksi ja tehostamiseksi. Ne sisältävät eri viranomaisten yhteistyötä ja ovat tavoitteellisia. Työapuvälineenä niissä ovat maahanmuuttajille laaditut kotouttamissuunnitelmat, joiden toimenpiteet tukevat maahanmuuttajia ja heidän perheitään yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavien tietojen ja taitojen hankkimisessa. Lasten ja nuorten tukeminen on myös osana kotouttamisohjelmaa. (Finlex 1999, 7a. §.)

3.2 Kielen osaamisen merkitys kotouttamisprosessissa

Jos maahanmuuttajalapset menevät opiskelemaan heti tavalliselle luokalle, he todennäköisesti epäonnistuvat, koska suurin osa heille opetettua materiaalia jäisi ymmärtämättä. Että maahanmuuttajalapset pääsisivät paremmin kiinni opetuksen sisältöön, heille on suositeltu Suomessa vähintään vuoden valmistavaa opetusta, jossa tärkeässä asemassa ovat oman äidinkielen ja suomen tai ruotsin kielen opetus. Kouvolaan saapuvat maahanmuuttajaoppilaat, joilla ei ole suomen kielen taitoa, ohjataan opiskelemaan valmistavan opetuksen ryhmään, mamu-luokkaan. Ryhmät toimivat kahdessa kaupungin kouluissa. Oppilaat opiskelevat niissä puolesta vuodesta vuoteen ja sen jälkeen siirtyvät omaan lähikouluunsa. (Kouvolan kaupunki 2012.)

Valmistavan opetuksen pienryhmäopetuksessa tuetaan maahanmuuttajaoppilaan suomenkielen oppimista ja integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan oppilaan omaa kulttuuria unohtamatta. Nuorilla ja aikuisilla, joiden äidinkieli ei ole suomi, on myös mahdollisuus opiskella Kouvolan iltaluokiossa äidinkieltä ja kirjallisuutta suomi toisena kielenä (suomi kakkonen). Opetuksen tavoitteena on se, että opiskelija saa suomenkielen tiedot ja taidot tulla toimeen jokapäiväisissä viestintätilanteissa suomalaisessa yhteiskunnassa ja jatko-opinnoissa. Opiskelija tutustuu myös suomalaiseen kulttuuriin ja kaunokirjallisuuteen. (Kouvolan kaupunki 2012.)

Pelkät maahanmuuttajan omat asenteet ja panostaminen eivät aina riitä kotoutumisen onnistumiseksi. Integraatiofoorumissa (3.6.2009, Helsinki) on korostettu, että maahanmuuttajien integraatiota vaikeuttavat kantaväestön kielteiset asenteet ja stereotypiat, negatiivinen asenne, mikä näkyy myös suomalaisissa tiedotusvälineissä. Syrjäntäkokemuksista voi syntyä vaara eristäytyä omiin etnisiin verkostoihin. (Kyllönen & Rynkänen 2009, 11.) Tämän vuoksi yhteistyö mahdollisesti monien tahojen välillä on erityisen tärkeä. Monet maahanmuuttajanuoristakin tutkimustiedon mukaan painottavat, että erityisesti suomalaiset tarvitsisivat lisää ymmärrystä erilaisista kulttuureista ja rohkeutta olla samalla tavalla kaikkien kanssa (Anttila ym. 2007, 43).

Pelkät opetuksen järjestämiseen liittyvät ratkaisut eivät riitä lisäämään koululaisten kielten osaamista. On hyvä, että esimerkiksi koulunhyvinvointia on lähdetty lisäämään viemällä nuorisotyötä myös kouluihin. Monikulttuuristen nuorten näkökulmasta myönteistä on se, että kouluissa tehdään kouluksiä ja koulupudokkuutta ehkäisevää työtä. Myös kansalaisjärjestöt ovat ryhtyneet toimiin yhteistyössä koulujen kanssa. Esimerkiksi Suomen punainen risti ja muut toimijat järjestävät peruskouluissa läksykerhoja, joissa lapset saavat apua läksyjensä tekemiseen. Alun perin maahanmuuttajataustaisille lapsille perustettu palvelu on osoittanut tarpeellisuutensa myös monien kantasuomalaislasten keskuudessa. Väestöliitto on järjestänyt koulujen kanssa maahanmuuttajavanhemmille kohdistettuja vertaisryhmiä, joissa tutustutaan suomalaiseen koulujärjestelmään ja pohditaan yhdessä, miten parhaiten tukea lapsia ja ratkoa heidän koulunkäyntiinsä liittyviä ongelmia. (Laitinen 2012, 70-71.)

Suomalaisesta yhteiskunnasta ja sen palveluista tarvitaan tietoa perheen äidinkielellä, psykososiaalista tukea unohtamatta. Joitakin perheitä kirjallinen materiaali ei hyödytä, vaan tieto on tarjottava suullisesti. Tärkeitä ovat avoin kohtaaminen ja varmistaminen, että perheet ovat saaneet tarvitsemansa tiedon ja että se on ymmärretty. (Alitolppa-Niitamo & Söderling 2005,109.)

4 NUORISOTYÖN TOIMINNAN PERIAATTEET JA TAVOITTEET

Nuorisotyö kuuluu kunnan tehtäviin. Kuntien nuorisotyön tavoitteet ovat kuvattu nuorisolaissa. Jokainen kunta päättää itse nuorisopalvelujen toteuttamisesta ja sisällöstä. Kuntien lisäksi nuorisotyötä tekevät nuorisoyhdistykset ja seurakunnat. Monikulttuurisuus on olennainen osa nuorisotyötä, jossa tuetaan lasten ja nuorten omaehtoista toimintaa, lisätään samanarvoisuutta ja torjutaan rasismia.

4.1 Kunnallisen nuorisotyön tehtävä

Hirvonen luonnehtii artikkelissaan *Nuorisotyö sosiaalisen asiantuntijuuden areenoilla* nuorisotyön peruspilareiksi socialisaatio- ja personalisaatiofunktiot. Socialisaation tehtävä on nuoren liittäminen yhteiskuntaan, kulttuurin ja oman lähiyhteisönsä jäseneksi. Personalisaatiofunktion tavoitteena on nuorten persoonan, sosiaalisten taitojen tai lahjojen kehittäminen vertaisryhmässä, turvallisen aikuisen tukemana. Vapaaehtoinen mukanaolo ja suorituspakotteista luopuminen tekee personalisaatiofunktion toteuttamisesta erityislaatuinen, missä kuuleminen ja kunnioitus ovat tärkeitä. Esimerkiksi perustyö nuorisotiloilla tai omaehtoinen harrastustoiminta toteuttavat hyvin nuorisotyön personalisaatiofunktiota. (Hirvonen 1996, 52-53.)

Nuorisotyön kompensatiofunktion tehtävänä Hirvosen mukaan on auttaa niitä nuoria, joilla on ongelmia yhteiskuntaan liittymisessä tai omassa persoonallisessa kasvussaan. Nuorisotyö pyrkii korjaamaan nuoren ihmisen henkilökohtaiseen elämänhallintaan liittyviä ongelmia kohdistuen toimintansa heikommassa asemassa oleviin ja erityistä tukea tarvitseviin. Kaikilla nuorisotyön tehtävillä on erittäin tärkeä rooli syrjäytymisen ehkäisemisessä. Nuorisotekijät näkevät nuorten heikkoja puolia ja epäkohtia ”epävirallisissa” tilanteissa herkemmin ja heillä on oiva mahdollisuus puuttua niihin. Nuorisontekijöistä saattaa tulla ainoa turvallinen aikuiskontakti nuoren elämässä, mikä edellyttää suurta vastuuta, erinomaista ammatillista itsetuntoa ja vahvaa ammatti-identiteettiä. (Hirvonen 1996, 53-55.)

Nuorisotyötä voidaan kuvata kasvatuksena, jos kasvatuksella tarkoitetaan dialogista kasvatusta. Dialogisessa kasvatuksessa kasvattaminen tapahtuu tasavertaisessa vuorovaikutuksessa kasvattajan ja nuoren välillä. Dialogisessa suhteessa kummankin vahvuus on esillä: nuorella on nuoren asiantuntemus ja kasvattajalla kasvattajan ja nuoret voivat vaikuttaa toiminnan sisältöön ja päämääriin. (Gretschel 2011, 7.)

Sosiaalisen vahvistamisen ja aktiivisen kansalaisuuden teemat ovat aina virittäneet nuorisotalotoimintaan kohdistuvia odotuksia. Nuorten kadulla oleminen on yritetty siirtää nuorisotiloihin järjestetyn toiminnan pariin. Tänä päivänä ymmärretään enemmän, että nuorten sosiaalisten taitojen vahvistamista tarvitaan nuoren omaa elämää varten, ei vain aktiivista kansalaisuutta varten. (Gretschel 2011, 40.) Nuorisotyö lisää erilaisen nuorten sosiaalisia kontakteja ja tutustumista toisiinsa, jolloin tapahtuu sosiaalinen vahvistaminen: ketään ei ole varaa menettää. Syrjäytymiselle on ominaista ongelmien kasaantuminen; vanhempien ongelmat periytyvät myös herkästi lapsille ja nuorille. Jokainen nuori tarvitsee ystäviä ja tukevia aikuisia, mutta yhteiskunnan on huolehdittava varsinkin niistä nuorista, jotka eivät itse tai joiden perhe ei kykene sitä tekemään. Nuorisotyö tarjoaa aikuisia, joita syrjäytymisuhan alla olevat ja jo syrjäytyneet tarvitsevat omaksi tuekseen ja joilla on aikaa nuorelle. (Allianssi 2008, 13, 14.)

Nuorisotyö omalta osaltaan osallistuu kotouttamisprosessiin tarjoamalla palveluita nuorille maahanmuuttajille ja toimimalla monikulttuurisen työn periaatteiden mukaisesti. Monikulttuuriseen nuorisotyöhön kuuluu ymmärtää kahden kulttuurin välissä olevan nuoren tilanne ja tukea tätä ylläpitämään omaa kulttuuritaustaa sekä auttaa uuteen yhteiskuntaan integroitumisessa. Monikulttuurinen nuorisotyö aktiivisesti kehittää toimintatapoja maahanmuuttajataustaisten ja valtaväestön nuorten kohtaamiselle, tukee osallisuutta ympäröivissä yhteisöissä ja rohkaisee verkostoitumiseen. (Kouvolan seudun maahanmuutto-ohjelma 2010-2016, 13.)

Ohjaajan työn nuorisotaloissa voi jakaa kahteen osaan, välittömästi nuorten kanssa tekemisessä olevaan tai välillisesti. Nuoriso-ohjaajien tekemiset, joissa nuoret ovat mielestään ohjaajan vuorovaikutuksen piirissä, ovat oleminen ja ajanvietto, tavoitteellinen toiminta, niin sanottu erityinen touhuaminen (esimerkiksi keksivät pelejä ja teemoja), psykologinen työ ja ohjaajien negatiiviset tekemiset (valittaminen ja komentaminen). Ohjaajien tekemiset, joissa nuoret eivät ole mielestään ohjaajan vuorovaikutuksen piirissä: tilojen ja toiminnan valvonta, paikkojen ylläpito, talolla tehtävä nuorille näkymätön työ, esimerkiksi suunnittelu. (Gretschel 2011, 18.)

Nuorisotila kouluun verrattuna on pieni, sen vuoksi nuorten vaikutusmahdollisuudet siinä ovat paremmat: siellä yksittäinenkin nuori voi saada ääntään kuuluviin ja vaikuttaa asioihin, jos vain rohkeutta ja uskottavuutta siihen riittää (Anttila ym. 2007, 52). Tänä päivänä korostetaan, että nuoria koskevat palvelut kohdentuvat heille paremmin, jos he itse osallistuvat niiden kehittämiseen. Nuori-

sotaloilla on mahdollista molemminpuolinen dialoginen kasvu kasvatuksen muotona, eri-ikäisten ja eri ryhmien välinen yhteisöllisyys ja demokraattiset toimintatavat. Näitä ominaisuuksia kehittämällä nuorisotalot erottuvat muista kunnallisista ja kaupallisista palveluista ja täyttävät omaa yhteiskunnallista rooliaan. Osallisuusprosessit voivat toteutua esimerkiksi yhteisön arjen pyörittämisessä, hankintojen tekemisessä, tapahtumien järjestämisessä tai tilojen, toimintojen tai alueiden kehittämisessä. (Gretschel 2011, 8, 40, 39.)

Nuorisotyössä on iso tarve ymmärtää nuoria ja heidän kulttuurejaan ja toimintatapojaan. Nuorisotyö tasapainoilee kaupungin ja valtion sekä paikallisten organisaatioiden kasvatusvaatimusten ja nuorten välissä. Tutkimuksen nuorten mielestä asioita tulisi aina muistaa katsoa myös heidän näkökulmastaan. (Gretschel 2011, 8.)

4.2 Monikulttuurisen nuorisotyön sisältö

Tutkija Kivijärvi (2009, 3) määrittelee monikulttuurisen nuorisotyön nuorisotyöksi yhteisössä, missä reagoidaan monien erikulttuuriseen, etniseen ja uskonnolliseen moninaisuuteen. Monikulttuurisuus syntyy maahanmuuttajien ja heidän jälkeläisiensä, monikulttuurisista liitoista syntyneiden jälkeläisten, paluumuuttajien (inkerinsuomalaiset ja suomalaistaustaiset siirtolaiset) kulttuurien tulemisesta suomalaiseen yhteiskuntaan. Myös kansalliset vähemmistöt tekevät kulttuuristamme monikulttuurisen. Monikulttuurisen työn sisältö ja merkitys koko ajan kehittyä ja elää, ja monikulttuurisuuden erillisen työtteen tilalle nousee esimerkiksi Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssin määrittelemä eriarvoisuuksien tasoittaminen. (Allianssi 2012.)

Nuorisolaki velvoittaa monikulttuurisen työtteen sisällyttämistä nuorisotyöhön. Se on osa kunnallisissa nuorisopalveluissa tehtävän työn sisältöä. Monissa kunnissa on otettu käyttöön omat monikulttuurisen toiminnan suunnittelut. Esimerkiksi Hyvinkään monikulttuurisen nuorisotyön käsikirjassa korostetaan, että työ sisältää erilaisuuden huomioimista, kohtaamista ja hyväksymistä. Nuorisotyön monikulttuurisuutta voi luonnehtia myös kaikkiin nuoriin kohdistuvaksi suvaitsevaisuuskasvatukseksi, jolla annetaan nuorille kyky tunnistaa ja kohdata erilaisuus positiivisena vahvuutena omassa elämässä. Nuorisotyön monikulttuurinen työote näkyy työntekijöiden asenteissa ja työtavoissa. Toimintatavoilla pyritään tasoittamaan eriarvoisuutta ja lisäämään yhdenvertaisuutta, jotta jokaisella nuorella olisi mahdollisuus osallistua toimintaan. (Rantala 2011, 7.)

Kuntien nuorisopalveluiden monikulttuurisen nuorisotyön strategioissa luetellaan käytännön toimintoja tai elementtejä, jotka tekevät nuorisotyöstä monikulttuurista. Esimerkiksi Lahdessa tällaisina elementtinä ovat erilaiset asenteisiin vaikuttavat tempaukset, kansainväliset vaihdot, puuttuminen rasistisiin puheisiin ja kommentteihin, kohdennetut pienryhmät, nuorten omaehtoisten ryhmien tukeminen ja monikulttuurinen henkilökunta. (Katsaus monikulttuuriseen nuorisotyöhön 2009, 3.)

Kansainvälisen liikkuvuuden lisääntyessä ja sen kautta maailman globalisoitumisen myötä monikulttuuristuminen lisääntyy ympäri maailmaa, myös Suomessa. Kulttuurien globalisaatio merkitsee väestön etnistä moninaistumista ja kulttuurien kohtaamista. Monikulttuuristuminen synnyttää kanta-
väestön ja maahanmuuttajan välistä avoimen dialogin tarvetta ja yhdessä elämisen periaatetta ja käytäntöä sekä ryhmien välistä tasa-arvon toteutumista. (Maneejun 2011, 14.) Myös globaalikasvatuksen käsite on nousut esille viime aikoina. Puhutaan globaaliin vastuuseen kasvamisesta, prosessista, joka opettaa meitä kunnioittamaan erilaisuutta ja kehittää kykyämme toimia globalisoituvassa maailmassa aktiivisina kansalaisina (Rantala 2011, 4).

Ennakkoluulot ja rasismi ovat yksi keskeinen kulttuurienvälisyyteen liittyvä teema. Harinen (2005, 81) luonnehtii rasismia sosiaalisen kontrollin muodoksi, joka on joskus hyvin häilyvää ja saattaa tulla ilmi huonoina kokemuksina ulkopuolisuudesta ja ennakkoluuloista. Onnistunut rasisminvastainen toiminta tuottaa molemminpuolista sopeutumista ja antautumista, jolloin erot himmenevät ja muuttuvat merkityksettömiksi tai sosiaalisuutta rikastuttaviksi. Nuorten mielestä aidosti monikulttuurisessa yhteydessä kaikkien on luovuttava jostakin. (Anttila ym. 2007, 44.) Nuorisotyön kehittämisessä monikulttuurisesta näkökulmasta Kivijärvi (2009, 6) näkee yhtenä päälinjana sitoutumisen rasisminvastaiseen työotteeseen ja nuorten välisen dialogin edistämiseen. Niiden kehittämiseksi hän ehdottaa antamaan nuorisotaloille velvoitteet rasisminvastaisten tapahtumien järjestämisestä, sitoutumaan kasvatukselliseen otteeseen ja kehittämään nuorisotalojen toiminnallisuutta.

Monikulttuurisuuden tarkastelu keskittyy usein sen mukanaan tuomiin haasteisiin tai uusiin tehtäviin. Tutkimustyö painottuu enemmän epäkohtien selvittämiseen kuin mahdollisuuksien esittämiseen. Nuorisotyön toiminnassa suuri osa toteutuu hankkeina, joiden tavoitteena on usein jonkun ongelman tai epäkohdan ratkaiseminen. Vaikka ongelmien näkeminen ja ratkaiseminen onkin hyvä työote, on nähtävä myös uusia mahdollisuuksia ja vahvuuksia, joita uudet ilmiöt, kuten monikulttuurisuuden lisääntyminen järjestö- ja nuorisotyössä, tuovat mukanaan. (Laitinen 2012, 90-91.)

Myös Kouvolan seudun maahanmuutto-ohjelman (2010-2016, 16) mukaan monikulttuurisen nuorisotyön tehtävänä on kehittää toimintatapoja maahanmuuttajataustaisten ja valtaväestön nuorten kohtaamiselle sekä tukea osallisuutta ympäröivissä yhteisöissä. Monikulttuurisen nuorisotyön tavoitteena on molemminpuolinen kulttuurien kunnioittaminen ja yhteistyö, rasisminvastainen toiminta sekä monikulttuuristen arvojen tuominen koko nuorisopalveluihin. Monikulttuurisen toiminnan työvälineiksi luetellaan maahanmuuttajanuorten toimiminen kulttuuritulkkeina suomalaisille nuorille, maahanmuuttajataustaisten nuorten kouluttaminen toimimaan ”kulttuurikummeina” ja tutorina vapaaajan aktiviteetteihin kaupungin nuorisotoiminnan parissa ja työpajatoiminta, jossa kehitetään menetelmiä tavoittamaan ja palvelemaan maahanmuuttajataustaisia nuoria.

Tutkijat Honkasalo ym. (2007, 11-14) määrittelevät tutkimuksessaan ”Mikä tekee nuorisotyöstä monikulttuurisen?” monikulttuurisen nuorisotyön moninaisuutta seuraavilla eri tavoilla: nuorten tasa-arvoinen kohtelu ja kaikkien nuorten hyväksyntä sellaisina kuin he ovat, nuorisotyö voi olla monikulttuurista täysin yksikulttuurisessakin ympäristössä, jolloin henkilökunta tekee työstä monikulttuurista, monikulttuurinen toiminta ei lähde monikulttuurista ihmisistä vaan siitä, että asiasta keskustellaan, se on osa arkea. Työntekijöiden ja nuorten asenteet monikulttuurisessa nuorisotyössä ovat tärkeitä, niistä täytyy voida ja uskaltaa puhua, sille täytyy raivata tilaa. Työntekijöiden osaamisen päivittäminen pitää tapahtua niin, että mietittäisi syvällisesti nuorten tarpeita ja niiden monimuotoisuutta. Monikulttuurisuus pitäisi haastaa nuorisotyön tapakulttuuriksi.

Nuorisotekijöiden mielestä maahanmuuttajia pitää tutustuttaa ohjatusti palveluihin ja kiinnittää huomiota tiedotukseen, jota tulee antaa myös perheille. Tietoa maahanmuuttajien tarpeista ei ole tarpeeksi: pitäisi järjestää toimintaa, josta monikulttuuriset nuoret ovat kiinnostuneita, ja maahanmuuttajille voitaisiin järjestää kyselyitä tarpeiden selvittämiseksi. Työntekijöillä on tarve tiedon lisäämiseen ja koulutukseen maahanmuuttajiin ja monikulttuurisuuteen liittyvistä asioista. Monikulttuuriset nuoret tarvitsevat sulauttamista ja vertaistukea. On myös tärkeää luoda suomalaisille ja monikulttuurisille nuorille enemmän yhteisiä kerhoja. Nuorisotalolla pitää olla enemmän asennekasvatusta, jotta sinne on maahanmuuttajan helppo tulla. (Huovila ym. 2010, 10.)

4.3 Nuorisotilan toiminta Kouvolaissa

Kouvolan kaupungin kunnallisia nuorisopalveluja järjestetään kouvolaalaisille alle 29-vuotiaille lapsille ja nuorille. Nuorisopalvelut sisältävät lasten ja nuorten kasvua tukevaa toimintaa, mikä täyden-

tää kodin ja koulun kasvatustehtävää. Nuorisopalveluilla on neljä toimintayksikköä: perusnuorisotyö, erityispalvelut, tiedotus ja vaikuttaminen ja työpajatoiminta. (Kouvolan kaupunki, 2011.)

Kunnallisessa perusnuorisotyössä tuetaan lasten ja nuorten kasvua yhteistyössä muiden nuorisotyötä tekevien tahojen kanssa. Perusnuorisotyö sisältää muun muassa nuorisotalotoimintaa, kerhotoimintaa, leiri- ja retkitoimintaa, tapahtumia, kansainvälistä nuorisotyötä, verkkonuorisotyötä ja nuorisotyötä kouluilla. Nuorisotaloja on Kouvolaossa kuusitoista kaupungin eri alueilla, ja niiden toiminnan tarkoitus on tarjota kaikille alueen lapsille ja nuorille yhteinen ja turvallinen paikka monipuoliseen, omaehtoiseen ja ohjattuun toimintaan aikuisen kanssa. Nuorisotalolla nuoret voivat harrastaa, tavata kavereita, osallistua kerhoihin, leireille, retkille ja muihin tapahtumiin, tarvittaessa he saavat myös apua, neuvontaa ja tukea. Nuorisotalojen toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä nuorten kanssa: nuoret voivat osallistua mm. nuorisotalojen talokokouksiin, joissa päätetään nuorisotaloa koskevista asioista kuten nuorisotalojen hankinnoista, retkikohteista ja diskujen ohjelmasta. Nuorisotalo toimii myös alueen toimintakeskuksena, joka tarjoaa monenlaisia mahdollisuuksia nuorisjärjestöille. (Kouvolan nuorisopalvelujen palveluverkkosuunnitelma 2011, 6-7.)

Koulunuorisotyö tukee koulun kasvatustehtävää ja tarjoaa mahdollisuuden non-formaaliin oppimiseen ja onnistumisen kokemuksiin ja vahvistaa osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutustaitoja. Koulunuorisotyön tavoitteena on toiminnan uusien toimintamallien kehittäminen. Nuorisotyön ja itseänsä tunnetuksi tekeminen nuorten keskuudessa madaltaa kynnystä osallistua nuorisotalotoimintaan. Nuorisotyöntekijä on koululla elämänhallinnan ohjaaja, kuuntelija, aistija, välittäjä, non-formaalin oppimisen edistäjä, kasvattaja, hiljaisen tiedon silmä ja korva, yksilöohjaaja, tukija, innostaja, yhteisökohtaaja ja rohkaisija. Koulunuorisotyöntekijän työ sisältää yksilön ohjausta ja tukemista, tukihenkilönä toimimista sekä päivystys- ja sovittelutoimintaa. Koulun nuorisotyöntekijä myös tuo koululle kaivatun ”lisäaikuisen”, jolla on seuraavia erityisiä ominaisuuksia: hänellä on aikaa ja kiinnostusta nuoren kohtaamiseen, hän on helposti lähestyttävä aikuinen, johon nuoren on helppo ottaa kontaktia kouluympäristössä. (Kouvolan nuorisopalvelujen palveluverkkosuunnitelma 2011, 7-8.)

Kouvolan nuorisotiloissa on järjestetty avointa nuorisotalotoimintaa muutamana päivänä viikossa kahdelle ikäryhmälle, 3. – 6. -luokkalaisille klo 13.00 – 17.00 välisenä aikana ja 7. -luokkalaisista 17-vuotiaille klo 16.30 – 23.00 välisenä aikana. Eri nuorisotiloissa kerran viikossa toimivat erilaiset harrastekerhot, kuten esimerkiksi askartelukerhot, sählykerho ja kokkipaja 3. – 6. -luokkalaisille ja käsityökerho 10 – 17-vuotiaille, keramiikan alkeet ja jatkokerho. Kuntosalit käytössä talon aukioloaikoina 14-21-vuotiaille. (Kouvolan kaupunki 2011.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tämän laadullisen tutkimuksen menetelmäksi on valittu haastattelu, ja sen aineisto on analysoitu teemoittelun avulla. Tässä luvussa vastaan kysymykseen miksi päädyin näihin ratkaisuihin? ja keskityn tutkimuksen toteuttamisen eri vaiheisiin. Haastattelu tutkimusmenetelmänä on haastava, koska se vaatii haastattelijalta huolellista valmistautumista, hyviä vuorovaikutustaitoja ja haastattelutilanteen hallintaa. Myös saadun aineiston analyysissä voi käyttää sekä päättelykykyä että omaa luovuutta, jotka molemmat sopivat mielestäni minulle tutkijan roolissa.

5.1 Tutkimustehtävän rajaus ja tutkimusongelmat

Kouvolan nuorten keskuudessa on paljon maahanmuuttajalapsia ja -nuoria. Iso osa maahanmuuttajanuorista on entisen Neuvostoliiton maista venäjän kieltä puhuvista perheistä. Kouvolassa nuorisotiloissa käyvillä venäläistaustaisilla maahanmuuttajanuorilla saattaa olla omat erityistarpeensa suomalaisen kulttuuriin ja toimintaympäristöön sopeutumisessa, missä nuorisotyöntekijät voisivat heitä tukea. Tutkimusta varten oli valittu 5 venäläistaustaista 13-21-vuotiasta maahanmuuttajanuorta, jotka kävivät Kouvolan nuorisotilalla. Koska otannan nuoret eivät puhuneet tarpeeksi hyvin suomea, haastattelut toteutettiin venäjäksi. Näin haastattelutilanteista oli tarkoitus saada mahdollisimman helppoja, ”kodinomaisia” ja auttaa nuoria keskittyä paremmin asioiden pohdiskeluun kielivaikeuksien ylittämisen tilalle. Tutkimus on tehty maahanmuuttajanuorten näkökulmasta.

Tutkimuksessa etsin vastauksia kysymyksiin: Millaisia erityistarpeita Kouvolan nuorisotaloilla käyvillä venäläistaustaisilla nuorilla mahdollisesti on heidän kotoutumisprosessinsa tukemiseksi? Miten nuorisotyöntekijät työssään ja nuorisotalojen toiminnan organisoinnissa voisivat huomioida kohdejoukon nuoria? Miten monikulttuurista työtä nuorten palveluissa voisi kehittää niin, että se parhaiten tukisi maahanmuuttajanuorten sopeutumista nuorten joukkoon ja auttaisi heitä tulemaan mukaan nuorisotalon toimintaan?

5.2 Haastattelu tutkimusmenetelmänä

Koska tutkin nuorten erityistarpeita, tutkin ihmisiä, nuoria, koskevia ilmiöitä (vapaa-ajan vietto, ystävyys-suhteet, harrastukset). Kysymys on empiirisen ilmiön tutkimisesta. Sen vuoksi työkaluksi on valittava laadullinen menetelmä ja tutkimuksessa on korostettava kohdeilmiön käsitteellisen poh-

dinnan merkitystä. Muutkin laadullisen tutkimuksen tunnusmerkit toteutuvat tutkimuksessani: aineistokeruumenetelmä (haastattelu), tutkittavien näkökulma, harkinnanvarainen otanta (nuorisotalon toimintaan osallistuvat venäläistaustaiset nuoret), hypoteesittomuus, tulosten esitystapa, tutkijan asema ja narratiivisuus. (Eskola & Suoranta 1998, 14-15.)

Kvalitatiivinen tutkimus pyrkii ymmärtämään tutkimuskohteen. Kvalitatiivisessa tutkimusmenetelmän tavoitteena on tutkia mahdollisimman kokonaisvaltaisesti, aineisto koostuu todellisesta elämästä ja löytää tai paljastaa tosiasioita. Tutkimalla yksityisiä tapauksia yksityiskohtaisesti saa selville, mikä tutkittavissa asioissa on merkittävää ja mikä toistuu tarkasteltaessa samoja asioita yleisemmällä tasolla. Tutkivia tapauksia käsitellään ainutlaatuisina, sen vuoksi tuloksia ei voi yleistää kaikkiin nuorisotalotoimintaan osallistuviin maahanmuuttajanuoriin. (Hirsjärvi ym. 2009, 181 – 182, 161.)

Aineistokeruumenetelmänä käytin haastattelua, jossa esiin tulee tutkittavien oma ääni. Haastattelu on menetelmä, missä ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa. Haastattelussa myös aineiston keruuta voi muokata joustavasti tilanteen sopivaksi ja haastateltavien mukaisesti. Keskusteluaiheiden järjestystä voi muuttaa ja vastausten tulkintaan on käytettävissä erilaisia mahdollisuuksia. (Hirsjärvi ym. 2009, 204–206.) Haastattelu on eräänlaista keskustelua, jonka tavoite on selvittää se, mitä jollakulla on mielessään. Teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit, teema-alueet ovat etukäteen määrätty, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat. Etukäteen päätetyt teema-alueet käydään haastateltavien kanssa läpi, mutta niiden järjestys ja laajuus vaihtelevat. (Eskola & Suoranta 1998, 86-87).

Teemahaastattelun valinta oli mielestäni tutkimuksessani oikea, koska vapaamuotoinen keskustelu etukäteen valituista teemoista vastasi parhaiten tutkimukseni tarkoitusta selvittää tutkimuskohteen olemusta. Eskola & Suoranta (1998, 88) selittävät teemahaastattelun suosiota sillä, että se on muodoltaan niin avoin, että siinä vastaaja pääsee halutessaan puhumaan varsin vapaamuotoisesti. Haastatteluissa käytettävien teemojen avulla taataan sen, että jokaisen haastateltavan kanssa on puhuttu suunnilleen samoista asioista. Lisäksi teemat muodostavat kehon, jonka avulla monien sivujen literoitua haastatteluaineistoa voi lähestyä jäsentyneesti. (Eskola & Suoranta 1998).

Haastattelun vuorovaikutustilanteelle on tyypillistä se, että se on haastattelijan ennalta suunnittelema ja hänen ohjaama, hän myös tuntee roolinsa hyvin ja haastateltava oppii sen. Haastattelija joutuu usein motivoimaan haastateltavaa. Haastateltavan on myös luotettava siihen, että hänen kertomustaan käsitellään luottamuksellisesti. Nuorille haastattelutilanteessa on tärkeää välittää tunne siitä,

että heistä ja heidän mielipiteistään ollaan todella kiinnostuneita. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 132, 42–43.) Maahanmuuttajaedustajana olen jokseenkin samanvertainen nuorten silmissä ja sen kautta he luottavat minuun.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa analyysi on aineistolähtöinen, missä teorian rakentaminen tapahtuu empiirisestä aineistosta lähtien, ikään kuin alhaalta ylös. Liikkeelle lähdetään puhtaalta pöydältä, ilman ennakkoasetuksia. Tutkijalla myös ei pitäisi olla lukkoon lyötyjä ennakko-olettamuksia tutkimuskohteesta tai tutkimuksen tuloksista. Tämä hypoteesittomuus erottaa laadullisen tutkimuksen määrällisestä. Olemassa olevat havaintomme ja kokemuksemme eivät saa muodostaa sellaisia asetelmia, jotka rajaisivat tutkimuksellisia toimenpiteitä. Laadullisessa analyysissä tutkijan pitäisi yllättyä tai oppia tutkimuksessa uutta. Aineiston avulla tutkija voi löytää uusia näkökulmia. Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan asema on keskeinen verrattuna tilastolliseen tutkimukseen. Haastattelijalla on tietynlainen vapaus, joka antaa mahdollisuuden joustavaan tutkimuksen suunnitteluun ja toteutukseen. Tutkijalta vaaditaan myös paljon tutkimuksellista luovuutta koskien esimerkiksi uusien menetelmällisten tai kirjoitustapaa keksivien ratkaisujen kokeilua. (Eskola & Suoranta 1998, 19–20.)

5.3 Tutkimushaastattelut

Harkinnanvaraisessa otannassa on kysymys tutkimuksen vahvojen teoreettisten perustusten rakentamisesta, jotka omalta osaltaan ohjaavat aineiston hankintaa (Eskola & Suoranta 1998, 18–19). Haastatteluja varten valikoin nuoria Kouvolan nuorisotilojen kävijäjoukoista sen perusteella, että he ovat asuneet Suomessa suhteellisen vähän (1–3 vuotta), ovat tulleet Suomeen Venäjältä, puhuvat venäjää ja heidän suomen kielen taito ei ole vielä hyvä. Yksilö- ja ryhmähaastattelut suunnittelin tehdä nuorten äidinkielellä, koska se on luontevampi maahanmuuttajanuorille, helpottaa keskustelun onnistumista ja luo avointa ilmapiiriä.

Haastateltavien ikärajaksi olen arvioinut 7–9-luokan koululaisen ikää eli 13–15 vuotta. Nuorten valikoinnissa vastaan tuli ongelmaksi se, että sopivia nuoria Kouvolan nuorisotiloissa oli haastattelujen aikana vain vähän (2), ja sen vuoksi jouduin laajentamaan valintani vanhempiin ja Suomessa pidempään asuneisiin nuoriin. Tällöin ikärajaksi muodostui ikä 13–21 vuotta ja Suomessa asuneet 1,5 – 4,5 vuotta. Haastatteluihin osallistuivat vain pojat, koska haastatteluni kriteereihin sopivia tyttöjä ei Kouvolan nuorisotaloilla käynyt. Tyttöjen osallistuminen nuorisotoimintaan muutenkin on aika vähäistä poikiin verrattuna. Toiset haastatteluihin valituista nuorista osallistuivat aktiivi-

sesti erilaisiin nuorisotoimintamuotoihin, toiset käyvät vain yhdessä ja ainoassa valitussa toimintamuodossa. Nuorten valinta auttoi saamaan erilaisia kokemuksia Suomen oloissa selviytymiseen ja näkökulmia nuorisotalotoimintaan.

Ryhmähaastattelussa päätin haastatella kolmea 13-15-vuotiasta nuorta, jotka ovat keskenään pitkälti kaverisuhteissa. Kahteen yksilöhaastatteluun valitsin liikuntaharrastuksessa käyviä 21-vuotiaita nuoria, joita kutsuin haastatteluihin suoraan liikuntaharjoitustensa päätyttyä. Erityyppisten haastattelujen valinta oli hyvä ratkaisu, koska eri haastattelutyypeissä sain erilaista aineistoa: yksilöhaastattelussa nuori avautuu puhumaan toisista asioista kuin ryhmähaastattelussa, missä voi syntyä keskustelutilanteita ja toisen nuoren ajatukset saavat alkunsa toisen ajatuksista. Myös nuorten ikäero ja lähtökohdat (toiset ovat koululaisia ja toiset opiskelija ja työelämässä oleva) antoivat enemmän analyysiaineistoa haastatteluihin.

Kerroin nuorille etukäteen jo haastatteluja sopiessani, että kaikki yksityisyyttä koskevat tiedot ovat vain minun käytössäni tutkimuksen ajan ja nauhoitukset sekä henkilötiedot hävitän tutkimuksen valmistuessa. Kerroin myös, että teen koulutukseeni kuuluvaa opinnäytetyötä ja haastattelut ovat osa opinnäytetyöhön liittyvää tutkimusta ja osallistuminen niihin on vapaaehtoista. Haastatteluja varten hankin nuorisotyökoordinaattorin kirjallisen luvan ja nuorten suullisen suostumuksen. Keskustelun päätin nauhoittaa ääninauhurilla.

Kenttätyö on mielenkiintoisin ja haastavin tutkimuksen osuus, se on myös tapa päästä läheisiin kosketuksiin tutkittavien kanssa. Haastattelin nuoria heille tutussa nuorisotilan ympäristössä, missä he ovat osallistuneet nuorisotilatoimintaan ja missä minä olin aikaisemmin toiminut harjoittelijana. Silloin, kun tutkija pyrkii säilyttämään tutkittavan ilmiön sellaisena kun se on, manipuloimatta tutkimustilannetta, kyseessä on naturalistinen ote tai pyrkimys tavoittamaan tutkittavien omaa näkökulmaa. Myös kvalitatiiviselle tutkimukselle keskeinen osallistuvuus tulee tällöin mukaan: haastattelu oli jatkoa nuorten toimintaa nuorisotilalla sen aukioloaikana. (Eskola & Suoranta 1998, 14-15.)

Haastattelut sovin pidettäväksi erillisessä askarteluhuoneessa nuorisotilalla sen aukioloaikana, joten nuorten oli helppo tulla haastatteluun, ja kaikkia ryhmähaastatteluun kuuluvia nuoria oli myös helppo saada yhteen yhtä aikaa. Tuttu ympäristö myös auttoi haastateltavia nuoria kokemaan tilanteen luonnolliseksi ja helpoksi. Myös omassa haastateltavan roolissani olin pyrkinyt tekemään haastattelutilanteesta nuorille mahdollisimman helpon ja avoimen. Erillisessä huoneessa myös saimme olla rauhassa nuorisotilan vilkkaaseen toiminta-aikaan.

Aineiston tutkimukseen keräsin puolistrukturoidulla teemahaastattelututkimusmenetelmällä. Haastattelujen tueksi laadin kuusi teema-aluetta (Liite 1), joihin kuhunkin laadin apukysymyksiä. Haastattelujen teemat ja apukysymykset, joiden avulla rakensin keskustelut, mietin etukäteen ja laitoin paperille, ensin suomeksi ja sitten venäjäksi. Kysymykset kuitenkin saivat nousta haastattelutilanteissa myös tavallisen keskustelun tapaan. Haastattelujen teemat kehitin viitekehyksen teoriaosuuden käsittelytyössä ja tutkimusongelmaa pohdiskelussani. Nuorten erityistarpeet pitivät nousta esiin nuorten kokemuksista, esiintyneistä ongelmista heidän sopeutumisprosessissaan uuteen kulttuuriin, kotimaataustasta ja valitsevista ajatuksista. Teemahaastatteluissani suunta-antavien kysymysten avulla rakennettujen keskustelujen avulla oli tarkoitus saada kuva maahanmuuttajanuorten taustasta, muuttoprosessin aiheuttamista ongelmista, suomen kielen opiskelun haasteista ja siihen liittyvästä saadusta tuesta ja avusta, nuorten kanssa kanssakäymisen kokemuksista muun muassa nuorisotilan toiminnan yhteydessä.

Ryhmähaastatteluun osallistui kolme venäläistaustaista poikaa, joiden kanssa olin sopinut etukäteen, että he tulisivat tiettyyn aikaan nuorisotilalle, missä keskustelisimme haastattelun aiheesta. Esitin kysymyksiäni nuorille venäjäksi, täydensin niitä aina tarvittaessa lisäkysymyksillä niin, että nuoret innostuvat vastamaan ja keskustelu syntyy. Joitakin kysymyksiä jouduin avaamaan haastateltaville saadakseni heidät paremmin ymmärtämään, mistä on kyse. Jotkut kysymysten sisällöt oli vaikea avata, koska venäjän kielellä ei ole vastaavaa selkeätä käsitettä (esimerkiksi reilu suhtautuminen) tai nuoret olisivat voineet ymmärtää joitakin kysymyksiä eri tavalla kuin kysymysten esittäjä (esimerkiksi Oletko kohdannut rasismia?).

Nuoret suhtautuivat koko haastattelutapahtumaan erittäin myönteisesti, vastasivat kysymyksiini innokkaasti. Kysymyksiä oli paljon ja teemahaastattelun tavoin niitä syntyi keskustelun aikana lisää. Haastattelu kesti noin 1,5 tuntia ja välillä kyselin, vieläkö he jaksavat. Vastaus oli aina: ”hyvin jaksamme!” ja ”ei meillä ole mihinkään kiire!”. Pidimme vain pieniä taukoja ja nuorten mielenkiinto pysyi hyvin korkeana loppuun saakka.

Ryhmähaastattelun huonona puolena on se, että uutta näkemystä asiaan ei saa kovin hyvin: jos yksi haastatteleva vastaa kysymykseen, toiset rupeavat keskustelemaan samansuuntaisesti, tuomatta uusia näkökulmia asiaan. Toisaalta ryhmähaastattelussa voi saada tietoa tavallista enemmän, kun osallistujat voivat yhdessä muistella, herättää muistikuvia, tukea, rohkaista ja niin edelleen (Eskola & Suoranta 1998, 95). Isompia keskusteluja ei ole syntynyt kovin monta, mutta paikoin pojat keskuste-

livatkin vilkkaasti keskenään muistellen joitakin tapauksia. Myös kaverin avoin mielipideilmaisu rohkaisi selkeästi välillä muitakin puhumaan avoimesti ja perusteellisemmin, kuin ehkä aikoivat aluksi tehdä. Toisten virittäytyminen aiheeseen keskustelun kautta on tässä tapauksessa oikein toimiva. Myös jännitys ryhmähaastattelun yhteydessä oli pienempi, koska ryhmähaastattelussa nuoret saivat toisistaan tukea (Eskola & Suoranta 1998, 95). Myös haastattelevien oleminen kaverisuhteessa keskenään vaikutti siihen, että vastaukset olivat usein samantapaiset. Toisaalta samantyyppiset vastaukset vahvistivat kohderyhmään kuuluvien nuorten keskuudessa valitsevia näkemyksiä ja kokemuksia.

Kahdessa yksilöhaastattelussa haastattelin kahta nuorta ”saapumisjärjestyksessä” liikuntaharjoitusten jälkeen. Näiden nuorten kanssa haastattelusta ei ollut sovittu etukäteen, vaan tavoittelin heitä sattunnaisesti ja kysyin lupaansa haastatteluun. Molemmat nuoret suostuivat sillä ehdolla, että haastattelu ei kestäisi puolta tuntia pidempää nuorten kiireen takia. Myös keskustelun luottamuksellisuus oli molemmille tärkeä.

Yksilöhaastatteluihin käytin noin 0,5 tuntia haastattelua kohti ja nuorten kiireiden takia jouduin supistamaan teemojen sisältöä ja keskittymään olennaisiin kysymyksiin. Kysymysten valintaa jouduin suorittamaan osittain keskustelun aikana. Edelliseen haastatteluun osallistuneisiin verrattuna yksilöhaastattelujen nuoret olivat selkeästi vanhempia ja ihan erilaisia intressejä omaavia henkilöitä. Myös nuorisotilan käyttö on heillä ollut paljon suppeampi. Mutta haastateltavia yhdisti huono suomen kielen taito, ja tuoreen maahanmuuton tausta. Kielitaitotilanne, ystäväpiiri- ja vapaa-ajan teemat avasivat mielestäni hyvin venäläistaustaisen nuoren maahanmuuttajan kokemus- ja ajatusmaailmaa. Molemmat nuoret miehet alkukiireestä huolimatta vastasivat kysymyksiin oikein halukkaasti, olivat hyvin mukana keskusteluissa ja lopuksi sanoivatkin, että kysymyksiin vastaaminen oli mielenkiintoista. Heitä kiinnosti kovasti myös tutkimuksen tarkoitus ja molemmat halusivat tutustua tutkimukseen sen valmistua.

5.4 Tutkimusaineiston purkaminen ja analyysi

Aineistolähtöinen analyysi on tarpeellista varsinkin silloin, kun tarvitaan perustietoa jonkin ilmiön olemuksesta, tässä tapauksessa nuorten erityistarpeista. Koska laadullisessa tutkimuksessa keskitytään varsin pieneen määrään tapauksia, pyritään analysoimaan niitä mahdollisimman perusteellisesti (Eskola & Suoranta 1998, 16-19). Analyysini aloitin haastattelujen litteroinnilla: äänitoistolaitteella tallennetuista haastatteluista tein tarkat kirjalliset vastikkeet eli kirjoitin nauhoitettu materiaali sa-

nasta sanaan. Teemahaastatteluilta saadun aineiston analyysitavaksi valitsin teemoittelun, missä jäsennetään saatu aineisto eri teeman alle. Kunkin teeman alle keräsin siihen sopivat haastattelukommentit, näin aineistosta jäi pois kaikki tutkimusongelmani kannalta epäoleellinen tieto. Sen jälkeen etsin aineistosta yhteneväisiä ja eriäviä vastauksia, joiden perusteella kirjoitin tutkimuksen tulokset.

Litteroidut ja analyysissäni käytetyt tekstit käänsin vapaasti suomeksi. Käännöksissäni pyrin olemaan mahdollisimman lähellä tekstin sisältöä ja seurasin tarkkaan kielen käyttöä säilyttäen nuorten ajatusmaailman mahdollisimman alkuperäisenä. Merkityksellisempiä kommentteja lainasin tutkimuksessani suoraan sana sanalta, jotta oma tulkintani ei muokkaisi viestin sisältöä. Jossain määrin nuorten repliikkien kääntäminen suomeksi oli haastavaa, koska ei kaikille venäjänkielisille sanoille löydy tarkkaa suomenkielistä vastiketta. Myös puhekielen tuntuman säilyttäminen käännöksissä ei ollut helppoa eikä aina mahdollista ilman, että käännetty teksti olisi muokkailtu suomen puhekieltä muistamaan. Käytettyjäni nuorten kommentteja olen tarvittaessa yhdistänyt eri repliikeistä tai lyhentänyt lukemisen helpottamiseksi.

Kaikille haastatteluun osallistuneille nuorille annoin analyysissäni koodinimet oikeiden nimien tilalle, joten heidän luottamuksellisuutensa säilyi. Luottamuksellisuuden vuoksi jätin pois tekstistä kaiken sellaisen tiedon, jonka avulla nuoria olisi voinut tunnistaa, koska tutkimuksen kohdejoukko on pieni ja nuoret ovat helposti tunnistettavia. Ryhmähaastatteluun osallistuneiden nuorien koodinimet ovat: Alex, Boris ja Sergei ja yksilöhaastatteluihin osallistuneiden koodinimet ovat Sasha ja Dima.

Tutkimuksen objektivisuuteen pyrin olla sekoittamatta tutkimuskohteeseen omia uskomuksiani, asenteitani, arvostuksiani. Objektivisuus ei välttämättä vaadi nähdä tutkimuskohdetta ulkopuolisen katsojan näkökulmasta. Objektivisuus syntyy tunnustamalla oma subjektivisuutensa, koska tutkimussuhde on sosiaalisen olemisen ja kanssakäymisen muoto, minkä kautta heijastamme suhteitamme elämämme erilaisiin asioihin, aatteisiin ja ihmisiin. Objektivisuuden tunnistaminen tapahtuu niin, että tutkimustilanteessa kaikkien tutkimussuhteen olennaiset asiat pidetään periaatteellisesti ja tiedostetusti epäselvinä. (Eskola & Suoranta 1998, 16-17.)

Teemahaastattelujen aineiston analysoin pitäen tarkasteluni kohteena tutkimuksen teoreettisessa osuudessa nostettuja teemoja ja kysymyksiä. Pidin huolta siitä, että nuorten taustat, ongelmat, kokemukset, tunteukset ja toivomukset tukevat tai kumoavat valittujeni esittämiä teoreettisia väitteitä ja vastaavat tutkimusongelmieni kysymyksiin.

6 VENÄLÄISTAUSTAISEN NUOREN ERITYISTARPEET JA HAASTEET

Suomessa asuva venäläinen tulee kulttuurista, missä kanssakäyminen, vieraanvaraisuus ja tunteiden ilmaisu ovat keskeisessä paikassa ihmisten elämää. Uudessa maassa kieleen ja viestintään liittyvät asiat nousevat esiin myös venäläistaustaisten kuin muidenkin maahanmuuttajanuorten erityistarpeina. Nuorisotilan toiminnassa kohderyhmän nuorilla on omat onnistumiset, odotukset ja pettymykset. Tässä analyysissä on käyty läpi haastatteluissa esille nousseita havaintoja ilmiöistä, joita on venäläistaustaisten nuorten sopeutumisprosessissa uuteen toimintaympäristöön.

6.1 Venäläisen nuoren identiteettiin liittyvät erityistarpeet

Venäläiseen luonteeseen kuuluvat vahvasti tunteet ja kanssakäyminen. Perheellä ja ystävillä on myös suuri paikka venäläisten elämässä. Monikulttuurisen opetuksen virtuaalikoulun julkaisukanavalla olevien havaintojen mukaan venäläinen ihminen nauttii muiden seurasta, hän ei pidä yksinolosta. Venäläiset ovat hyviä ilmaisemaan tunteitaan, he ovat usein sentimentaalisia. Surun, vihan, ilon ja rakkauden ilmaiseminen ovat syvällisiä ja usein näyttäviä. Nämä piirteet ovat hyvin heijastettuja venäläisten mestarikirjailijoiden teoksissa. Lähiyhteisö on venäläiselle erittäin tärkeä. Yhteen pyritään kokoontumaan aina, kun jollakin on merkkipäivä. Perheyhteisössä jokainen siihen kuuluva tietää toisten asiat ja yhdessä iloitaan ja surraan sekä etsitään ratkaisuja ongelmiin. On myös huomattu, että usea venäläinen ei pidä liiallisesti määritellystä elämänjärjestyksestä. Hän haluaa olla riippumaton ja tuntee itsensä vapaaksi. Venäläiset ovat myös erittäin vieraanvaraisia: venäläiseen tavan mukaan vieraalle järjestetään aina tarjottavaa, vaikka kyseessä olisivat viimeiset tai naapurista lainatut ruoat. (Kotliar ym. 2012.)

Jos haluaa ymmärtää venäläisten erityistä käyttäytymistä, joka usein ihmetyttää suomalaisia, on hyvä perehtyä venäläiseen kanssakäymisen erityispiirteisiin. Venäläisen identiteettiin kuuluu puhua ”sielulla” (”по душам”). Tätä käsitettä on vaikea kääntää toiselle kielelle. Venäläiset tykkäävät vuodattaa, ”kääntää nurin” omaa sielua keskustelussa toisen kanssa. He pystyvät kertomaan aika yksityisistä asioista aivan tuntemattomalle ihmiselle esimerkiksi junamatkalla. Virallista, ”epäaitoa” kanssakäymistä venäläiset vierastavat. Keskusteluaiheissa on erittäin vähän tabuja. Venäläisen täytyy tietää enemmän, kuin tarvitaan käytännön syistä, tämä on erittäin voimakas venäläisen ominaispiirre. Tästä syystä venäläiset kysyvät helposti länsimäisissä intiiminä pidetyistä asioista, esimerkiksi palkkatasosta tai ketä vastakeskustelija oli äänestänyt. Venäläiselle tällaiset kysymykset ovat tavanomaista

mielenkiinnon osoitusta toista kohtaan. Venäläisessä kanssakäymisessä iso paikka on väittelyillä. Väitellään paljon ja kaikesta, usein maailmanlaajuisista asioista. Kiihkeät ja pitkät väittelyt ovat venäläisille emotionaalisen ja vilpittömän kanssakäymisen muoto. Erittäin konfliktihakuisen vilkkaan keskustelun jälkeen venäläiset palaavat rauhalliseen keskustelutahtiin ja ovat ystävällisiä entiseen tapaan. (Venäläisen kanssakäymisen erityispiirteitä 2010.)

Nämä identiteettiinsä kuuluvat ominaispiirteet vaativat venäläistaustaisilta tiuhaa kanssakäymistä ja oman elämän jakamista toisten kanssa. Tämän vuoksi heillä on hyviä ystäviä, joiden kanssa on helppo jakaa surut ja ilot, he järjestävät usein juhlia ja tapaamisia keskenään ja tykkäävät näyttäytyä toisten seurassa tuomalla esille omia näkemyksiään ja tunteitaan. Maahanmuuttajanuoret perivät oman kulttuurin erityispiirteitä vanhemmiltaan ja sukulaisiltaan, jos ei Suomessa, niin ainakin käyntimatkalla Venäjällä, venäläisistä elokuvista ja kirjallisuudesta. Venäjän kielen vahva osaaminen ja säilyminen venäläiset pitävät itselleen ja jälkeläisilleen erittäin tärkeänä.

Sanna Iskanius väitöskirjatutkimuksessaan *Venäjänkielisten maahanmuuttajaopiskelijoiden kielidentiteetti* toteaa, että Suomessa asuvat venäjänkieliset nuoret pitävät itseään ensisijaisesti venäläisinä ja äidinkieltänsä tärkeimpänä identiteettinsä kielenä. He haluavat kuitenkin myös oppia suomea, tutustua suomalaisiin ja integroitua osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Myönteinen suhde omaan äidinkieleen ja omaan taustaan Iskaniuksen mukaan helpottaa myös suomalaisen kulttuurin ja suomen kielen omaksumista. (Harjula 2006.) Tämä väite pätee myös tämän tutkimuksen suurimman osan nuoria kohdalla. Vain yksi nuori ei osoittanut kiinnostusta oppimaan suomen kieltä eikä ole paljonkaan tekemisessä kantaväestön nuorien kanssa. Koska tämä nuori ei myöskään ylläpitänyt erityisesti suhteitaan omiin Venäjällä asuviin sukulaisiin ja ystäviin, on hänen kohdalla olemassa riski marginalisoitua, siis syrjäytyä molemmista kulttuuriryhmistä ja koko yhteiskunnasta (Maneejun 2011, 12).

Sosiaalinen integraatio yhtenä osana kotouttamista kuvaa asumista, kielitaitoa sekä suhteita kantaväestön ja muiden maahanmuuttajien kanssa. Sosiaalisesti integroitunut ihminen pärjää yleensä paremmin yhteiskunnassa myös taloudellisesti kuin syrjäytymisvaarassa oleva maahanmuuttaja. (Sepä & Sundholm 2009, 13.) Kielitaidon merkitys nousee luonnollisesti keskeiseksi tekijäksi nuorten osallistumisessa erilaiseen toimintaan. Nuorille tärkeä on myös se, että omaksi koetusta kielestä ei haluta luopua. Oman kielen merkitys arjessa on hyvin käytännöllinen: ihmisen on helpointa toimia ja olla vuorovaikutuksessa oman kielensä välityksellä. (Harinen 2005, 80.) Sen vuoksi Suomessa

asuvat venäläiset luovat omia venäjänkielisiä verkostoja. Näillä verkostoilla on myös tärkeä tiedon saannin merkitys, sieltä he saavat tarvittavia tietoja uudesta kotimaastaan. Saatuihin tietoihin he myös luottavat helposti, jolloin yhden henkilön kokemus siirtyy helposti toisen mieleen ja vaikuttaa muiden venäläisten mielikuvaan (Matrosova 2011, 50). Näin jaetaan tietoa myös palveluista ja harrastusmahdollisuuksista, mikä on sinänsä hyvä, mutta saatu tieto jää usein kapeaksi.

Siteet kotimaahan ja sukulaisiin olivat melkein kaikilla haastatetuillani nuorilla vahvoja. Kaikki nuoret tulivat Luoteis-Venäjältä. Suomessa he ovat asuneet haastattelun yhteydessä 4 vuotta (Alex, Sasha), 3 vuotta (Dima), 2 vuotta (Boris) ja 1,5 vuotta (Sergei). Nuorempiin perheisiin äidin ja isän tai isäpuolen lisäksi kuului muitakin sisaruksia (2-4) tai sukulaisia, esimerkiksi isoäiti. 21-vuotiat asuivat itsenäisesti yksin. Kotimaassa kaksi nuorista kävi harvoin, kaksi erittäin usein ja vain yksi ei ollut käynyt kertakaan Suomeen muuton jälkeen.

Venäläisten perheyhteisöön kuuluvat sekä vanhemmat että appivanhemmat, lapset, lastenlapset, mummut, vaarit, serkut, pikkuserkut, tädit ja sedät sekä lähimmät ystävät (Kotliar ym. 2012). Kaikilla pojilla oli sukulaisia Venäjällä, joihin suhteet olivat läheiset ja yhteydenpito heidän kanssaan on tiivistä. Boris luetteleekin osuvasti venäläisille läheisten ihmisten määrää:

Boris: Täti, isoäiti, isoisoäiti, isoisä, kaikki ovat tärkeitä, kaikkien kanssa pitää nähdä ensin...

Sosiaaliset suhteet Suomessa venäläistaustaisilla tutkimukseni nuorilla jäivät toivottuja pienemmäksi. Ihmissuhteita ja kanssakäymistä Venäjällä nuorilla oli selkeästi enemmän kuin Suomessa. Sasha mainitsee suomalaisten elämäntavan rauhallisuudessa huonokin puoli: nuoret kaipaavat hänen mielestään enemmän meno- ja tapahtumamahdollisuuksia, kuin Kouvolassa on tarjolla. Venäjäntaustaiset nuoret odottavat myös enemmän ihmissuhteita elämäänsä.

Sasha: Rauhallisuuden suhteen se on kaksipuolinen juttu, tässä puuttuu vähäsen sellaista... kiehuntaa. Jos Venäjällä olen tottunut jatkuvasti jossakin jotakin tehdä, niin tässä sen kanssa on vaikeampi, varsin Kouvolassa, en tiedä, Helsingissä tietysti aina jotakin on, ja näissä pienissä kaupungeissa on vähän pitkästyttävämpää, pitää yrittää itseänsä jollakin tavalla saada liikkeelle, järjestää jotakin, saada ihmiset kokoon.

Sergei: Oli monipuolisempaa. Ihmisiä oli enemmän. (Venäjällä)

Uudessa maassa luodut vapaa-aika ja ystävyysverkostot ovat kuitenkin tärkeitä tekijöitä nuorten yhteiskuntaan kiinnittymisen ja kuulumisen tunteen kannalta (Honkasalo ym. 2007, 4). Venäläisten hyvin yhteisöllinen sosiaalinen elämäntyyli näkyy myös Suomessa: yhteydenpito ja kanssakäyminen sukulaisten ja ystävien kanssa on tiivistä. Tarve toteuttaa itseänsä yhteisöllisesti on myös suuri, mitä varten venäläisillä maahanmuuttajilla on hyviä sosiaalisia verkostoja. Venäjällä vilkkaaseen kanssakäymiseen tottuneet nuoret toivovat Suomeenkin enemmän vilkkaampaa sosiaalista elämää, enemmän tapahtumia, esimerkiksi diskoja, joita venäläisissä kouluissa järjestetään suhteellisen usein. Toiset nuorista olivat korvanneet vähäisiä sosiaalisia suhteitaan Suomessa tiiviillä seurustelulla omassa kotimaassa asuvien ystävien kanssa. Esimerkiksi Sasha viettää paljon aikaa venäläisten ystäviensä kanssa venäläiseen tyyliin Suomessa sekä Venäjällä:

Sasha: Jatkuvasti vietämme aktiivisesti vapaa-aikaamme, kalastaminen, just ensi viikolla olemme menossa Tukholmaan kaikki yhdessä. Ja vuokramme mökkejä, maalaistaloja. Kaikilla on rahaa, miksi ei?

Sashan niin vahva nojautuminen oman kulttuuriryhmään voi vaarantaa integroitumisprosessiaan, ja Diman vetäytymisellä virtuaaliseen maailmaan kummastakin kulttuurista on olemassa riski marginalisoitumiseen:

Dima: Kaikki sukulaiset ovat Venäjällä... Pidän yhteyttä heidän kanssaan Face-time -avulla.

Sosiaalisten suhteiden yksipuolisuus näkyy haastateltujen nuorten kaveripiirien koostumuksessa. Nuorten kaveripiirit kertovat selkeästi, että venäläiset, kuin myös muiden ei Euroopan maista tulevat maahanmuuttajanuoret, olivat helposti eristäytyneitä suomalaisista. Tätä ongelmaa avaan enemmän tutkimukseni alaluvussa *Kaverisuhteet*.

Suomeen muuttaneet venäläistaustaiset tutkimukseen osallistuneet nuoret olivat tyytyväisiä uuteen kotimaahansa ja sen asukkaisiin, mistä kertoo esimerkiksi se, että kaikilta haastattelunuorilta tuli hyvä palaute Suomesta ja suomalaisista. Positiivisena asiana he näkevät rauhallisemmat olosuhteet kuin Venäjällä ja suomalaisten rauhallisuus. Huonoja puolia Suomen oloissa nuorten palautteissa ei tullut paljonkaan. Ainoa asia, mihin he olivat tyytymättömiä, oli yhden haastateltavan oletus eri maahanmuuttajaryhmien eriarvoisesta kohtelusta Suomessa, missä hän näki epäoikeudenmukaisuutta muun muassa tukien jaossa. Laajemmassa analyysissä olisi kiinnostava selvittää, mihin perustuu tällainen eri maahanmuuttajaryhmien eriarvoisuuden kokeminen.

Sasha: ... oikein paljon maksavat rahaa afrikkalaisille. Tästä minä en todellakaan tykkää, koska he eivät tee mitään ja saavat paljon rahaa. Mutta pariaatteessa minulla on ihan sama, tämähän on heidän elämänsä, mutta se onkin vähän epäreilua, kaikki muut maahanmuuttajat tekevät työtä ja he eivät tee mitään.

Vaikka Suomen ja Venäjän kulttuurin eroa joillakin elämänalueilla voi pitää isonakin, molemmat kulttuurit ovat eurooppalaisia ja kokonaisuudessa aika lähellä toisiaan. Sen takia uuteen kulttuuriin sopeutumisen haasteita nuoret olivat kokeneet pikemminkin toisiin kulttuureihin kuin suomalaiseen törmäämisestä Suomessa. Enemmän sopeutumisvaikeutta nuorille aiheutti monikansallinen ilmapiiri mamu-luokassa, mihin he joutuivat opiskelemaan heti muuton jälkeen ja missä opiskelijana olivat monesta maasta muuttaneet nuoret. Muuttaessa Venäjältä Suomeen nuori ei osaa odottaa, että hän joutuu eurooppalaisessa maassa tummaihoisten joukkoon, niin erilaiseen ympäristöön, kuin mihin tähän mennessä on ollut tottunut. Ero tuntuu olevan huikea. Tutkimukseni yhden nuoren kertomuksesta näki, että häntä jopa pelotti olla niin erilaisessa ympäristössä, joka tuntui todella vieraalta, eikä samasta kulttuurista tulevia kavereita aluksi ollut lainkaan. Nuorten kokemukset viestivät siitä, että mamu-luokan erityinen koostumus ja ilmapiiri vaativat hienovaraista nuoren ja perheen valmistelua opetuksen aloittamiseen ja hyvää tutustuttamista luokan toisiin opiskelijoihin.

Boris: Kun tulin ensimmäistä kerta luokkaani en ollut silloin kenenkään kanssa tekemisessä, sitten rupesin pitää yhteyttä kaikkiin, opiskelemaan suomea. Aluksi en ollut muiden kanssa sen takia, että ujostelin. Olin ainoa venäläinen, kaikki muut olivat toisista maista. Siis mustat. He katsoivat minuun niin, että, minä ajattelin, mikä kumma, he katsoivat minuun niin, että se pelotti. Luulin, että minut tapetaan.

Sergei: Ihmetytti, että kansallisuuksia oli oikein paljon erilaisia, kaikki erilaiset.

Nuoret kohtasivat Suomessa ainakin alkuvaiheessa erilaisia vaikeuksia. Vaikeudet painottuivat uuden kielen oppimiseen ja sen osaamattomuuden tuottamaan ystävien puutteeseen. Myös pelko siitä, että uudessa maassa ja koulussa ei pystyisi onnistumaan ja hankkimaan uusia ystäviä, oli seurannut nuoria ensimmäisinä aikoina Suomessa. Yksinäisyyden tunnetta oli ainakin yhdellä nuorella Suomen muuton jälkeen. Vaikeudet helpottuivat yleensä silloin, kun nuoret saivat kaverisuhteita ja oppivat jonkun verran suomen kieltä.

Alex: Kaikki oli uutta, ei ollut ystäviä, ketään. Uutta kieltä piti opetella. Ensimmäinen vuosi oli oikein vaikea, sitten tuli ystäviä ja kielen kanssa pikkuhiljaa rupesi helpottumaan.

Boris: Tulin (*Suomeen*), meinasin, että en tule saamaan täältä ystäviä. Alussa olin miettinyt, miten minua otetaan vastaan, ... kun menen uuteen luokkaan, miten tulen onnistumaan suo-

men kielen kanssa. Aluksi oli oikein vaikea, sitten helpommin, sitten olen saanut ystäviä ja rupesin ulkoilemaan, opettelemaan kieltä, sitten olen tavannut Alexin, sitten Sergein. Sitten olen tutustunut kaikkiin.

Kummankin yksilöhaastatteluihin osallistuneiden nuorten aloittaa koulua Suomessa ei ollut vaikea, koska toinen opiskeli täysin venäjäksi ja toinen englanniksi, kumpikaan tapa ei tuottanut vaikeuksia.

Sasha: Minä olin venäjänkielisellä linjalla, meillä kaikki oli venäläisiä ja sen vuoksi minulla ei ollut mitään vaikeuksia... Henkilökohtaista apua en ole koskaan tarvinnut.

Maahanmuuttajia pitää auttaa ymmärtämään suomalaisen yhteiskunnan toimintamekanismeja sekä tapoja (Kouvolan seudun maahanmuutto-ohjelma 2010-2016, 16). He tarvitsevat paljon tietoa siitä, miten Suomessa toimitaan, esimerkiksi siitä, miten toimia viranomaisten kanssa. Tieto ei mene perille huonon suomen kielen taidon takia. Vaarana on myös vääränlaisen informaation leviäminen samaa kieltä puhuvien keskuudessa. (Seppä & Sundholm 2009, 19.)

Tutkimuksissa on todettu, että informaation etsimisessä liian suuri vastuu jää (joskus kieltäkin taitamattomalle) nuorille itselleen. Erityisen haasteellista tiedonsaanti on nuorelle, jolla ei ole ollenkaan suomalaisia perheenjäseniä puskurina kodin ulkopuoliseen sosiaaliseen maailmaan. Monet heistä joutuvat raivaamaan tiensä toisten keskuuteen yksin ja toivoen suomalaista ystävää, joka saattelisi heidät toisten joukkoon ja madaltaisi kulttuurisen epäluulon rakentamia kynnyksiä. (Anttila ym. 2007, 34, 50.) Suomen Venäjänkielisten Yhdistysten Liiton toiminnanjohtaja Petr Potchinchchikovin mukaan venäjänkieliset elävät usein eristäytyneinä tiedosta tai heidän tietonsa yhteiskunnasta perustuvat vain omiin tai tuttujen kokemuksiin (Venäjänkielisten pelätään jäävän Suomessa tietotyhjiöön 2012). Tiedonsaannissa maahanmuuttajanuoret usein turvautuvat enemmän omiin verkostoihin, tietoa omalla tai englanninkielellä ei ole saatavilla tarpeeksi tai ihmiskontaktien vähäisyys ei anna tarpeeksi mahdollisuuksia tietolähteiden löytämiseen.

Myös tämän tutkimuksen nuoret toivat esille Suomen käytäntötiedon puutetta. Venäläistaustaiset maahanmuuttajat saavat usein tietoa lähinnä oman vertaisryhmän ihmisiltä. Tieto perustuu heidän jakamiinsa kokemuksiin. Sen vuoksi tieto ei ole aina ollut riittävää tai on joskus virheellistäkin. Asiallista opastusta asioiden hoitoon on nuorilla selkeästi kaivattu enemmän. Myös se, että nuorten perheet olivat selkeästi epätietoisia vapaaehtoisen tai kerhotoiminnan mahdollisuuksista, kertoo tiedonpuutteen ongelmasta.

Sasha: Apua haluaisin saada neuvoina Kela-asioissa, kaikessa sen ympärillä, koska minä muistan: sinä käyt, et tiedä juuri mitään, et ymmärrä mitään, mihin sinun pitäisi mennä. Rahojen kanssa muistan oli kerran jonkinlainen nolo tapaus, kun minä jotenkin olen rekisteröitynyt väärään paikkaan, ja rahojen saannin kanssa tuli jonkun verran viivästystä.

Sasha: Puuttui sellainen ihminen, joka asuu tässä kauan ja joka kertoisi missä ja miten tässä asioidaan, niin ja näin...Olen kuullut, että Amerikassa on jopa tällainen palvelu ”ystävä mak-susta”, silloin kun tulet maahan, siis tämä voi olla se ihminen, joka tulee sinulle kaikki näyttämään ja kertomaan.

Alex: Ei ole mihin osallistua. (Puhui perheen osallistumisesta harrastuksiin tai vapaaehtoistoimintaan.)

6.2 Uuteen kieleen liittyvät haasteet ja avuntarve

Vähemmistöryhmien lapsilla sekä heidän perheillään oletetaan olevan monia erityistarpeita ja monikulttuurinen nuori saattaa tarvita taustansa takia erilaista tukea kuin täysin suomalainen nuori. Eri-tyistarpeiden tiedostaminen ei ole kuitenkaan itsestään selvää, vaan tarvitaan erityistä perehtymistä niihin. Maahanmuuttajanuorten erityistarpeiksi nousevat usein läksyapu, kielen oppiminen ja enemmän materiaalia eri kielillä, jotta mukaan tuleminen olisi helpompaa. (Pyykkönen 2007, 34.) Läksy- ja kielenopiskeluun liittyvä apu sekä kaikin mahdollisen tiedon saaminen omalla äidinkielellä korostuvat tarpeelliseksi myös tässä tutkimuksessa.

Monikielisen ja monipuolisen tiedottamisen kehittäminen on yksi tärkeä osa-alue monikulttuurisessa nuorisotyössä. Tähän kuuluvat monikieliset esitteet ja tiedotteet ja maahanmuuttajayhteisöjen kohtaaminen, missä tapahtuisi kasvokkain viestintää esimerkiksi maahanmuuttajataustaisten työntekijöiden avulla, koulujen vanhempainiltoja käyttäen ja yhteistyössä maahanmuuttajajärjestöjen kanssa. (Kivijärvi 2009, 6.)

Useimmin mainittuina maahanmuuttajanuorten erityistarpeina nousevat esiin kieleen ja viestintään liittyvät asiat. Esimerkiksi kaikkein huonoimman suomen kielen taidon omaavat kaipaavat tietoa ja keskustelua omalla äidinkielellään tai jollain muulla ymmärtämällään kielellä. Maahanmuuttajanuorilla on myös halu tietää enemmän suomalaisesta ja paikallisesta kulttuurista ja tavoista, he toivovat kielen harjaannuttamista, koulutehtävissä auttamista, vapaa-ajan toimintaa, erityisesti kiinnostavat liikunta ja luovat toiminnot. Toiminnasta odotetaan monipuolista ja lähellä kotia olevaa. Toimintaa on toivottu myös laajentumaan paikallistasolla niin, että saataisiin maahanmuuttajia ja monikulttuu-

risia nuoria mukaan enemmän, myös nuoria maahanmuuttajaohjaajia odotetaan toiminnassa mukana olevan enemmän. (Pyykkönen 2007, 35-36.)

Maahanmuuttajien syrjäytymistä luonnehtii useimmiten työttömyys ja kielitaidottomuus, kun kanta-väestön syrjäytymiseen liittyvät yleisemmin monien elämänalueiden ongelmat, kuten sosiaalisten suhteiden niukkuus, päihteet ja arjen rutiineista irtautuminen. Maahanmuuttajan puutteellinen kieli-taito vaikeuttaa integroitumisprosessia ja vaikeuttaa sosiaalisten suhteiden luomista ja yhteistyön onnistumista. Työn saannin kannalta yhä enemmän yhteiskunnassa kysytyjä ovat hyvät vuorovaiku-tustaitot. Juuri nämä taidot ovat erilaisen taustan ja heikomman kielitaidon omaaville maahanmuut-tajille usein haasteellisia. (Toivanen & Väänänen ym. 2009, 37, 24.)

Nuoret korostavat, että pärjääminen kavereiden kanssa vaikeutuu usein kielen puutteiden takia. Lii-kunta ja luovat toiminnot ovatkin sellaisia, jotka yhdistävät nuoria ilman yhteistä kieltä ja antavat mahdollisuuksia päästä tutustumaan toisiin ja sen kautta ottamaan oman paikkansa ikäistensä kes-kuudessa. Omalla kielellä kommunikoinnin merkitys tiedon saannissa korostuu erityisesti 21-vuo-tiaiden tavoista saada kaikki tarvittavat tiedot venäjänkieltä puhuvien verkostojen kautta.

Eniten vaikeuksia Suomessa venäläistaustaiset nuoret olivat kokeneet suomen kielen oppimisen haasteina ja kielellisten puutteiden aiheuttamana. Avun saamista nuoret odottivatkin Suomessa ym-märrettävästi eniten kieliongelmissaan, eikä minkäänlainen apu tunnu olevan liikaa. Koulukäynnissä eniten apua ryhmähaastatteluun osallistuneille nuorille oli antanut opiskelu mamu-luokassa ja osallistuminen Suomi kakkonen -kursseille. Erityisen paljon apua heille oli venäläistaustaiselta opet-tajalta, joka puhui venäjää ja selitti monia vaikeita asioita venäjäksi. Muidenkin opettajien panos nuorten auttamisessa kielen kanssa, esimerkiksi lisäläksyjen muodossa, on nuorten arvostama. Asia mikä helpotti kielen oppimista, että kaveripiirin muodostuessa kanssakäyminen suomen kielellä li-sääntyi.

Boris: Kun tulin luokkaan, opettajat rupesivat auttamaan minua alussa. Osasin luokassa huo-nommin kuin kaikki muut ja muistiin painuminen onnistui huonosti, minulle annettiin lisäteh-täviä, rupesin käymään suomi kakkosella. Sain enemmän tehtäviä kuin muut. Sitten rupesin ystävystyä suomalaisten kavereiden kanssa ja oppimaan kieltä lisää.

Myös opintojen sisältöjen ymmärtämisessä maahanmuuttajanuorilla on huonon kielen vuoksi suuria vaikeuksia. Haastateltavat toivoivat, että ainakin silloin, kun he aloittivat tavallisessa luokassa, ma-mu-luokan jälkeen, vieressä istuisi ihminen, joka selittäisi kaiken sen, mikä he eivät ymmärtäneet.

1,5 vuotta Suomessa asuneella nuorella on vieläkin suuria ymmärtämisen vaikeuksia, esimerkiksi historian ja fysiikan tunnilla eikä opettajilla ole resursseja selittää kaikkia.

Boris: Apua tarvitaan nytkin. Pitäisi olla ihminen, kuka selittäisi asioita. Paljon jää epäselväksi.

Kielitaitoaan kaikki nuoret pitävät tärkeänä ja olivat panostaneet kovasti sen oppimiseen. He pitivät suomen kieltä tärkeänä tulevaisuutensa suunnitelmien vuoksi. Vain yksi nuori ei opiskellut suomen kieltä juurikaan ja korvaa sen lähes kokonaan englannin kielen käytöllä, jolla nuorimies pärjää Suomessa omien sanojensa mukaan erinomaisesti. Ilman kantaväestön kielen osaamista ja kommunikointia suomalaisten kanssa jää Diman sopeutumisprosessi uutteen kulttuuriin todennäköisesti heikoksi.

Dima: Pystyn ymmärtämään joitakin sanoja, jopa joiden elintarvikkeiden nimiä, pyrin ymmärtämään niitä suomeksi, koska ostan niitä suomeksi. Mutta ihmisten kanssa minä puhun englantia. Vain englantia.... minulla onnistuu puhumaan englantia, ja se on siinä. Ei ole tarvetta opiskella suomea.

Kielen puutteellinen osaaminen vaikuttaa ensisijaisesti pärjäämiseen kaveripiireissä. Suomalaisten kavereiden vähyys taas omalla vuorollaan on hidastanut nuorten suomen kielen taitojen kehittämistä. Kaikkien haastattelevien kohdalla on ominaista, että kanssakäyminen suomalaisten kanssa oli aika vähäistä ja se seikka on olennaisesti vaikuttanut kielen oppimiseen. Vaikka molemmat 21-vuotiaat nuoret korostivat siitä, että he eivät kaipaa suomalaisten kanssa tiuhempaa kanssakäymistä, ainakin toinen heistä myönsi, että se antaa paljon kielen oppimisen suhteen.

Sasha: Puhuminen on hyvä, mutta ... ymmärrän heikommin. Syynä on se, että suomalaisten kanssa kanssakäymistä minulla ei ole kovin paljon. ... haluaisin paremmin osata kieltä sen takia, että juuri liikealalla tietysti pitää oppia kieltä paremmin, että pystyy saamaan juuri tällaisia kontakteja, juuri niitä kontakteja minä tarvitsen. Niitä minä kaipaan kovasti. Mutta nyt pikkuhiljaa, pikkuaskelin... nyt minä olen 6 tuntia (päivässä) jatkuvasti suomalaisten kanssa ja nyt jotenkin suomen kieltä on enemmän kuin aikaisemmin.

Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin 3.6.2009 järjestämässä integraatiofoorumissa korostettiin, että monet Suomessa asuvat venäjänkieliset seuraavat ainoastaan venäläisiä tiedotusvälineitä ja että olisi hyvä, jos maahanmuuttajat pystyisivät seuraamaan uuden kotimaansa tiedotusvälineitä, koska suomalaisen median rooli tiedon välittäjänä ja myös mielipiteiden ja asenteiden muokkaajana on tärkeä (Karpinsky 2009).

Venäjän- ja englanninkielisten tietolähteiden käyttö kertoo selvästi suomen kielen taidon riittämättömyydestä ja myös siitä, että maahanmuuttajanuorten tiedonsaanti suomalaisista lähteistä on liian vähäistä. Netti on ensisijainen uutistiedon lähde melkein kaikilla haastattelunuorilla. Uutisia nuoret seuraavat enemmän venäjänkielisinä (yksi englanninkielisinä). Eniten kiinnostavat urheilu ja Venäjän uutiset, sää, erityiset tapahtumat kuten esimerkiksi onnettomuudet. Television käyttö ja lehtien lukeminen ei ollut nuorilla kovin suosiossa (lehdistä Kouvolan sanomia luki vain yksi nuori, missä häntä kiinnosti urheilu ja kuvasarjat).

Alex: Urheilu ja mitä tapahtuu Venäjällä. Sää. Mitä on sattunut siellä. Maailman uutiset.

Dima: Luen Twitteri, sivustot, jotka ovat kiinnostavia minulle. Kiinnostavat maailman tapahtumat ja teknologiat.

Sasha: Uutiset. Luotan mieluummin nettiin, ja venäläisiä sivustoja luonnollisesti katselen.

Se, että suuri osa Suomen venäjänkielisistä seuraa vain Venäjän tiedotusvälineitä, tuli ilmi erityisesti viimeaikaisen lapsikiistan yhteydessä. Tutkimustiedon mukaan sekä venäläiset että suomalaiset hyötyisivät myös venäjänkielisestä uutismediasta. (Venäjänkielisten pelätään jäävän Suomessa tietotyhjiöön 2012.) Venäjänkieliset uutiset toisivat mielestäni enemmän venäjänkielen suosiota suomalaiseseen keskuuteen sekä antaisivat venäläistaustaisille maahanmuuttajille suomalaista näkökulmaa uutisointiin. Venäjänkieliset uutiset myös lisäisivät venäläistaustaisten maahanmuuttajien yhteenkuuluvuuden tunnetta suomalaisten kanssa, ja niiden avulla venäläiset olisivat tutustuneet enemmän suomalaiseen elämäntyyliin ja oppineet paremmin tapoja toimia suomalaisessa kulttuurissa.

6.3 Vapaa-aika ja kaverisuhteet

Vapaa-aikaa ja sen toimintaa pidetään aika keskeisenä erityisesti maahanmuuttajien kotoutumisen prosessissa. Jos monikulttuurisen nuoren pääsy harrastusten kentille onnistuu, niiden merkitys elämänsisältönä ja tulevaisuusvision vahvistajana voi olla suuri. (Anttila ym. 2007, 36.) Jos maahanmuuttajan kotoutuminen epäonnistuu, yksilö ei löydä itselleen mielekkäitä rooleja eikä hahmota paikkaansa missään uuden yhteiskunnan yhteisöissä tai ryhmissä. Maahanmuuttajien syrjäytyminen voi usein johtaa marginalisaatioon. (Laitinen 2012, 82.)

Suomalaisessa kulttuurissa aktiivinen kansalaisuus määrittynyt aika pitkälle yhteiskunnallisen osallisuuden ja kollektiivisen tekemisen kautta. Maahanmuuttajanuorilla harrastamisen ja vapaa-ajan merkitys ei aina avaudu samalla tavalla kuin suomalaisilla nuorilla: vaikka nuoret eivät harrastaisi mitään aktiivisesti, eivät he kuitenkaan ole välttämättä passiivisia. Monet nuoret lukevat, kuuntelevat musiikkia, leikkivät sisartensa kanssa kotona ja ovat yhteydessä internetin välityksellä ympäri maailmaa oleviin ystäviin ja sukulaisiin. (Anttila ym. 2007, 22.)

Eri tutkimuksissa korostetaan, että yhteisen toiminnan ulkopuolelle vastoin tahtoaan herkimmin jäävät nuoret, jotka eivät ole asuneet Suomessa kovin monta vuotta ja kokevat itsensä vieraaksi. Nämä nuoret usein puhuvat omimpana kielenään jotain muuta kieltä kuin suomea ja heillä on vähän ystäväkontaktia. Tällaisille nuorille erityisesti nuorisotalojen toiminnalla on selkeä vapaa-aikaan liittyvä merkitys. Nuorisotilatoiminnan monikulttuurisuus edellyttäisi kuitenkin enemmän suomalaistaustaisten nuorten osallistumista. (Harinen 2005, 80.)

Urheilun katsotaan edistävän monikulttuurisuutta, koska urheilu on ”rehtiä”, siinä voi edetä taidoiltaan ja siinä tunnetaan sellainen ilmiö kuin ”joukkuehenki”. Urheilussa menestymisellä voi helposti hankkia Suomessa sosiaalista arvostusta. Toisaalta urheilu nähdään myös huonona suvaitsevaisuus- ja tasa-arvokasvatuksen keinona, koska se perustuu maskuliiniselle nationalismille, kilpailulle ja hierarkioille. (Anttila ym. 2007, 45.)

Kaikki haastatteluihin osallistuneet nuoret löysivät hyvin harrastusten luo Suomessa, mikä selittää tutkimuksen kohteina olevien nuorten hyvää sopeutumista Suomen oloihin. Vapaa-ajan vietossa ei näyttänyt olevan ongelmia, kaikki saivat hyvin aikansa kuulumaan. Koska haastatellut nuoret olivat poikia, ei ollut yllättävää, että eniten he harrastivat urheilua. Kuntosali ja urheilu (jalkapallo) vei nuorempien haastatteltujen keskuudessa paljon aikaa, ja se on jokapäiväistä toimintaa. Vapaa-ajan viettomuotoina urheilun lisäksi oli lueteltu ulkoilut kavereiden kanssa, nuokkari, skeittailu ja tietokone. Perheissä asuvilla pojilla myös äitinsä auttaminen kuului vapaa-ajan toimintaan. Pojat pitivät Suomessa harrastusmahdollisuudet paljon parempina kuin kotimaassaan. Ennen Suomeen muuttoa ajankäyttöön kuului enemmän ulkona liikkumista ja pelaamista, urheilua ei harrastettu niin aktiivisesti.

Alex: Venäjällä en harrastanut jalkapalloa. Kavereiden leikin ulkona kanssa. Joskus esimerkiksi heitettiin kahdestaan pesäpalloa. Kävin uimahallissa ja piirsin. Tässä lopetin piirtämisen. Urheilu kiinnostaa enemmän. Suomessa on enemmän mahdollisuuksia harrastuksiin.

Urheiluharrastuksessa onnistuminen ei kaikkien nuorten suhteen ollut itsestään selvä. Kilpailuhenki ja suoriutumisen paineet urheilussa ovat niin suuria, että huonommin pärjäävää ajetaan, vaikkakin tahattomasti, helposti joukosta pois. Kilpailua ja hierarkia ylläpitävä urheilu kylvää helposti myös kiusaamisen mahdollisuuksia.

Boris: Ennen kävin pelaamassa jalkapalloa mutta lopetin. Sen takia, että, kun menin sinne, pojat olivat osanneet jo paljon, ja minä vasta vähän. He rupesivat puhumaan, että en osaa mitään. Sen takia lopetin.

Kavereiden merkitys harrastusten pariin pääsemisessä oli haastatteluihin osallistuneilla nuorilla suuri. Ensimmäisen kerran harrastukseen he menivät vanhempiensa kanssa tai kaverin kanssa. Paras kaveri on ollut yleensä saman harrastuksen piirissä. Perheen ystävät ja heiltä saatu tieto ja tuki olivat usein tärkeitä harrastuksiin pääsemisessä. Molemmat vanhemmista haastatelluista nuorista saivat tietoa harrastuksista venäläisiltä opiskelukavereiltaan. Kaikki haastateltavat harrastavat mieluummin jotakin asiattoman oleskelun ”hengailun” asemesta.

Alex: Vanhempieni kanssa. Äidilläni on hyvä ystävä, hänellä taas on hyvät tuttavat, yksi on valmentaja, Brasiliasta. Hän asuu jo kauan tässä ja osaa hyvin suomea. Hän sanoi äidilleni mennä kokeilemaan, ja minä menin. Tykkäsin kovasti.

Sergei: Jalkapalloon olen ruvennut yhden thaimaalaisen kaverin kanssa. Harrastamme yhdessä vieläkin. Ja kavereita ollaan edelleen, tutustuimme mamu-luokassa.

Netti on tärkeä nuorille pelaamisen ohella kaverisuhteiden ylläpitämiseen. Erityisesti Venäjällä olevien kavereiden kanssa vaihdetaan kuulumisia *V Kontakte* -keskusteluohjelman avulla. Facebookissa kaikilla on myös paljon suomalaisia nettikavereita. Myös venäläisiä ohjelmia nuoret katsovat Netin kautta.

Molemman yksilöhaastatteluihin osallistuneiden nuoren elämä on erittäin täynnä tekemistä, ja vapaa-aikaa heillä on niukasti. Työn tekemisellä on ollut nuorten miesten elämässään iso merkitys. Vapaalla ajalla he harrastivat muun muassa urheilua. Dima mainitsi ystäviensä kanssa seurustelua ja Sashaa taas kiinnosti enemmän seurustelu tyttöjen kanssa. Enemmän harrastuksia kumpikaan ei juuri kaipaa.

Sasha: Urheilu, opiskelu, työ, nyt yritän järjestää omaa bisnestä, sen takia tutkin kaikki siihen liittyvät alueet, siis vapaa-aikaa on erittäin vähän.

Dima: Kavereiden kanssa, kaveriseurassa. Katson elokuvia, luen kirjoja, kuuntelen musiikkia, urheilen, juoksen.

Nuoret näkivät, että vaikka kuinka ystävyysuhteet olisivat luonteeltaan transnationaalisia, Suomessa ja suomalaisten ystäviksi ”pääsemisessä” kannattaa yrittää olla niin suomalainen kuin mahdollista. Suomalaisten kaltaisena tullaan osaksi paikkakunnan kulttuuria, joka helpottaa myös vapaa-ajan toimintaan pääsemistä. Nuorten suosimat tilat ovat usein varattuja suomalaisille nuorille tai heidän muodostamilleen pienille kaveriporukoille. Erityisen selkeitä ”tilavaraukset” ovat nuorisotiloissa. Maahanmuuttajanuoren toisten joukkoon pyrkimisessä torjutuksi tulemisen kokemus voi muodostua esteeksi myöhemmille mukaan pyrkimisille ja käynnistää syrjäyttämisen prosessin. Nuorten kokemukset vahvistavat siitä, että ”etninen erilaisuus” on myös nuorison keskuudessa kipeä olotila, joka pakottaa Suomessa asuvan niin suomalaiseksi kuin on mahdollista. (Anttila ym. 2007, 51.)

Suomalaisten kanssa ystäväystymisen vaikeus on tuttu stereotyyppi: he ovat sulkeutuneita, vaikeasti lähestyttäviä ja omiensa parissa viihtyviä. Monikulttuuriseen vuorovaikutukseen kasvamisessa on vielä paljon tehtävää, mistä kertoo suomalaistaustaisten nuorten taipumus pysytellä poissa toimintoista, joissa monikulttuuriset nuoret viihtyvät. Kokemukset ennakkoluuloista, sosiaalisesta etäisyydestä ja ystäväystymisen vaikeudesta voivat johtaa osattomuuden, turhautumisen ja epävarmuuden kokemuksiin. Nuorisotoiminta voisi olla luonteeltaan myös selkeästi agitoivaa: ”erilaiselle” nuorelle valmiiksi tarjottua reunapaikkaa ei ole pakko hyväksyä. (Harinen 2005, 82.)

Nuoret uskovat, että toisiin nuoriin tutustumiseen vaikuttaa myös monikulttuurisen nuoren oma asenne. Avoimella suhtautumisella toisiin ihmisiin nuorten mielestä on helpompi luoda uusia kontakteja kuin passiivisesti odottamalla toisten tekemän aloitteita tai olemalla arka tai torjuva. Pelkkä oma asenne ei kuitenkaan aina riitä eikä tee tutustumista valtaväestön edustajiin helpoksi. (Anttila ym. 2007, 28.)

Tutkimusten tiedot maahanmuuttajataustaisten nuorten ystäväystymisestä suomalaisten kanssa kertovat, että läntisen Euroopan maista tulevien nuorten on helpompi saada kavereita kuin esimerkiksi venäläis- tai somalitaustaisten nuorten, jotka ystäväystyvätkin keskimäärin useammin muiden maahanmuuttajataustaisten nuorten kanssa. Noin joka viides maahanmuuttajanuorista arvioi olevan helpompaa tutustua muihin maahanmuuttajataustaisiin nuoriin kuin suomalaisiin. (Laitinen 2012, 69.)

Ystävät merkitsivät tämän tutkimuksen nuorille ihmisinä, joihin voi luottaa, he ovat tärkeitä ja auttavat hädässä. Heille myös voi kertoa sellaista, mitä ei kerrota muille. Kaikilla on jäänyt kavereita kotimaahan ja he pitävät aktiivisesti yhteyttä heihin. Kaikille Venäjälle jääneet ystävät ovat tärkeitä, he (ystävät) ikävöivät heitä ja aina pyytävät tulla käymään. Suomessa kavereihin nuoret ovat tutustuneet yleensä koulussa tai urheiluharrastuksien yhteydessä. Kavereista muutama käy myös nuorisotiloissa, he ovat pitkään Suomessa asuneita venäläistaustaisia nuoria. Ystäviä saadaan koulun ja harrastusten kautta ja myös harrastuksiin lähtemiseen ja osallistumiseen vaikuttavat ystävien kannustus ja mukana oleminen.

Kaikkien tutkimukseni nuorten mielestä Suomessa on helppoa saada ystäviä, jos ei ole itse liian ujo ja pystyy kommunikoimaan jollakin kielellä. Heidän mielestään pitää osata ilmaista itseänsä tarpeeksi hyvin, että toiset ymmärtäisivät, mitä ihmisinä olet, ja haluaisivat siten tutustua sinuun. Kielen osaaminen auttaa ystäväystymistä ja yhteisen kielen puute haittaa kovastikin kaverisuhteiden solmimista. Osa nuorista tunnisti haluavansa olla enemmän tekemisessä samanikäisten kanssa. Harrastusten yhteydessä haastateltavat nuoret kertoivat saavansa aina uusia tuttavuuksia ja kavereita.

Boris: Jos yrität ystäväystyä... yrität jotenkin selittää kuka yleisesti olet ja mitä itse asiassa olet, ja tuleeko heille mielenkiintoa olla sinun kanssasi vai ei.

Sergei: Helppo jos vaan pystyt selvittämään välinsä, että ymmärtäisivät sinua. Jos vain ujostelet tulla lähelle ja ajattelet, että ymmärtävät väärin. Epäilet, että eivät hyväksy.

Haastattelija: Häiritseekö se?

Boris: Ei, se häiritse vain vähän. Vain kieli, se häiritsee oikein paljon.

Tämänkin tutkimuksen nuorille kaveriksi tulivat ensisijaisesti tummaihoiset maahanmuuttajat, suomalaisia kaverikontakteja oli aluksi erittäin vähän. Kaikkien haastateltavien nuorien kaverit nytkin olivat muita maahanmuuttajia, suomalaiskavereita oli liian vähän. Vain kauemmin Suomessa asunut nuori kertoi ystäviensä olevan suuremmalta osalta suomalaisia.

Sergei: Aluksi oli kanssakäymistä vain vähän. Koulun ulkopuolella ei ollut tuttavuuksia. Vain koulukavereiden kanssa. Kavereita tuli nopeasti. Tummanihoisia. Suomalaisten kanssa vain pari kerta olimme kanssakäymisessä, oikein vähän.

Sergei: Suuremmalta osalta venäläiset (=kaverit). Ja muut kansallisuudet: somali, sri lanka ja intialainen, thaimaalainen. Vielä Tadzikistanista yksi poika. Irakista. Suomalaisia ihan vähän.

Boris: 7 venäläistä, 5 muita kansallisuuksia, suomalaisia vähän, vain yksi-kolme ihmistä.

Nuorilla on myös oikein hyviäkin kokemuksia kanssakäymisestä suomalaisten nuorten kanssa, jotka olivat auttaneet kielen kanssa eivätkä välittäneet venäläistaustaisten poikien huonon kielen osaamisesta. Suomalaisten kavereiden kanssa ystäväystymistä nuoret selkeästi arvostavat.

Sergei: Luokassa on paljon hyviä poikia, joiden kanssa olemme kanssakäymisessä. He eivät kiinnitä huomiota siihen, miten sinä puhut suomea.

Myös yksilöhaastattelunuorilla ystävien saaminen oli tapahtunut enemmän koulun kautta, parhaat ystävät olivat opiskeluajalta, opiskelun loputtua uusia ystävyysuhteita ei tullut, mihin on selkeästi vaikuttanut suomen kielen puute. Eri tavalla kuin nuoremmat Venäjältä tulleet, nämä kaksi nuorta korostivat siitä, että he ovat tyytyväisiä omaan seurustelupiiriinsä eivätkä kaipaa juurikaan uusia tuttavuuksia. He eivät pitäneet myös uusien tuttavuuksien solmimista vaikeana ja myönsivät pitävänsä tavata uusia ihmisiä. Vaikka molempien kertomuksesta kävi ilmi, että kaverisuhteita ja kontakteja Suomessa heillä on riittävästi, heidän kertomuksistaan näkee, että suomalaisten kanssa ystäväystyminen ei ollut heilläkään helppo. Sashalla parhaat ystävät, joiden kanssa on tiivistä kanssakäymistä, ovat Venäjällä, Suomessa on vain seurustelukavereita ja he ovat kaikki venäläisiä tai inkerinsuomalaisia paluumuuttajia. Dimalla ei ole kavereita enää Venäjälläkään eikä hänen kaveripiirissä ole juurikaan suomalaisia ystäviä.

Dima: Venäläisiä, suomalaisia, joiden kanssa olen tutustunut opiskelun kautta. Kiinalaisia. ...On muutama ystävää ja on ihmisiä, joiden kanssa pidän yhteyttä netissä. Hyviä ystäviä.... Minä olen tyytyväinen omaan seurapiiriini. Jos tulee tarvetta, niin minä varmasti laajennan seurapiiriini. Olen jatkuvasti tavannut uusia ihmisiä.

Sasha: On minulla kaksi ystävää, ja kaikki muut ovat kavereita, venäläiset, ja inkerinsuomalaiset. Joitakin täällä, venäläis-suomalaisia. He ovat kavereita, ja parhaita ystäviä ovat venäläinen ja armenialainen Venäjällä.

Yksi nuori koki perheensä aikoja sitten ulkopuolelle jäänyttä isäänsä kuuluvan myös ystävänsä piiriin, koska isä ei osaa enää ottaa häntä poikanansa. Sasha luonnehtiikin suhteensa Venäjällä asuvaansa isäänsä enemmän ystäväsuhteeksi tai veljien väliseksi suhteeksi.

Sasha: Sanoisin, että ystävälliset ...välit ovat hyvät. Hän auttaa minua. Neuvoa liiketoiminnan kysymyksissä, kaikissa.

Koska kokemuksia seurustelusta suomalaisten kanssa on vähän, eivät nuoret miehet osanneet antaa sille tarpeeksi merkitystään. Sanojen välistä voisi lukea myös, että he pitävät jopa tahallista etäisyyttä suomalaisiin, oli se syy osoittaa omaa pärjäämistä ”ilmankin suomalaisia”, kun niitä ei kerran

helposti saa tai ylpeilyä omasta alkuperästä oman kansallisen itsetunnon kohottamiseksi. Näiden syiden selvittelylle olisi mielestäni tilausta myös jatkotutkimuksissa.

Haastattelija: Entä aikaisemmin, kun olit vasta aloittanut opiskelua, olisitko halunnut, että kanssakäymistä suomalaisten kanssa olisi ollut enemmän?

Sasha: Suomalaisten kanssa? En tiedä, vieläkään minulla ei ole suomalaisia ihmisiä (=kavereita), sen takia en tiedä, en osaa kuvitella...

Sasha: En tiedä, en ollut kanssakäymisessä heidän kanssaan sen takia en erityisesti osaa kuvitella, että jos osaisin kieltä niin rupeisinko olla heidän kanssa tekemisessä... Ja ei minulla edes ole tarvetta siihen, koska minulla on tässä venäläisiä kavereita, joiden kanssa vietän vapaa-aikani, ja kaikki muu aikani käytän opiskeluun, hoidan kotiani, - asun yksin, pitää laittaa ruokaa, siivota, - harrastan liikuntaa, luen kirjoja, siis tutustumiseen suomalaisiin ei ole erityistä tarvetta.

Molemmat nuoret miehet kertoneet, että heidän on helppo tutustua uusiin ihmisiin. Dimalla se onnistuu hyvin englanniksi. Suomalaisessa luonteessa ei heidän mielestään ole mitään sellaista, mikä voisi vaikeuttaa tutustumista heihin, enemmän on merkitystä persoonallisilla ominaisuuksilla.

Dima: Helppo. Ei mitään ole esteenä. Ajattelen, että on olemassa ero persoonien luonteissa, tiedän näistä stereotyyppistä, mutta ajattelen, että enemmän merkitystä on persoonallisuudella, ihmisten erityispiirteillä.

Sasha: Aloittaa keskustelua suomalaisien kanssa minun on helppo, tutustun jatkuvasti tyttöihin ulkona, siis minulle on helppoa aloittaa puhumisen, mutta ne tytöt eivät aina vastaavat kontaktirytyksiini. Mistä syystä – en tiedä. Poikien kanssa en ole tekemisissä. Luulen, että he ovat samanlaisia kuin mekin. Joitakin heillä voi olla pieniä eroja, mutta muuten...

6.4 Nuorisotalotoiminta: monikulttuurinen ja rasisminvastainen toiminta

Erilaisissa tutkimuksissa pohditaan paljon, mitä monikulttuurisen nuorisotyön pitää sisältää: erityistarpeiden huomioimista vai kaikille tasapuolista toimintaa. Monikulttuurisuus tarkoittaa usein avointa suhtautumista erilaisuuteen ja toiminnan pitämistä avoimena kaikille, missä mukana on kielteinen suhtautuminen rasismiin ja pyrkimys opettaa nuorille suvaitsevaisuutta. Kaikkia nuoria pyritään kohtelemaan samalla tavalla, heidän taustansa riippumatta, ei osata huomioda erityisryhmien tarpeita eikä näin tavoiteta kaikkia nuoria tavalla, joka heille itselleen tuntuisi mielekkäimmältä. Tässä voi olla yksi syy siihen, että nuorisotoiminta jää monikulttuurisille nuorille etäiseksi. (Pyykkönen 2007, 37.) Nykyhetkellä puhutaan myös siitä, että monikulttuurisuudessa nuorisotyössä on kyse eriarvoisuuksien tasoittamisesta, eikä erillisestä työotteesta (Allianssi 2008).

Monissa kunnissa on pohdittu monikulttuurisen nuorisotyön toimintamallia. Esimerkiksi Hyvinkään nuorisotyöntekijöiden mielestä monikulttuurisuutta ei tulisi korostaa erikseen, vaan siitä tulisi tehdä arkipäiväistä. Nuorisotyöntekijöiden haastatteluista ei nouse esiin yhtään eriytetyn toiminnan järjestämisen tarvetta monikulttuurisille nuorille. Työntekijät pitävät pääsääntöisesti hyvänä tavoitella monikulttuuristen nuorten integroitumista kaikille tarkoitettuun toimintaan. Kukaan ei myöskään arvostellut kahden monikulttuurisista lähtökohdista tulleen ja monikulttuuristen nuorten aloitteesta syntyneen ryhmän aloittamista (poikien peli- ja tyttöjen hip-hop-kerhot). (Huovila ym. 2010, 10.)

Nuorisotyön haaste on tarjota palvelujaan kaikille nuorille, jotka niitä tarvitsevat. Muiden kuin jo sillä olevien nuorten mahdollisuuksia tulla mukaan nuorisotaloyhteisön jäseniksi on tarkoitus lisätä ja tavoittaa nuoria, joilla ei ole harrastuksia ja omaa tekemistä. Käytännössä toiminnassa sosiaaliset ovat mukana toiminnassa, mutta ujoja, tai sellaisia, joiden mielestä talolla on väärä porukka, ei näy. Nuorisotalot ovat useasti jonkun porukan valtaamia, sen vuoksi nuorten ryhmäytymistä yritetään välttää, jotta uusien nuorten tulo talolle ei vaikeutuisi vahvan ryhmähengen syntymisen myötä. Näin toimien menetetään samalla perusedellytykset demokraattiselle ja osallistavalle toiminnalle. (Gretschel 2011, 22-23.)

Sopeutuminen uuteen ympäristöön toisesta kulttuurista tulevana ihmisenä ei ollut helppo tutkimukseni nuorempien ryhmässä. Epätoivottuna olemisen kokemuksia kiusattelun ja jopa tappelujen muodossa heillä oli nuorten oman mielestään alkuvaiheessa reilusti. Sen tapaisia ongelmia nuorten mielestä pitää ratkaista ainoastaan tappelulla. Uhkauksia ja kiusaamista oli aikaisemmin, mutta ei enää haastattelun aikaan. Viimeistään silloin, kun suomalaiset ovat oppineet tuntemaan venäläisnuoria, suhtautuminen muuttui parempaan suuntaan.

Boris: Kun minä tulin luokkaan muut sanoivat ”nyt venäläinen tuli”. Kaikki rupesivat puhumaan tapaan: vihaamme venäläisiä, he ovat kaikki niin pahoja, mutta sitten lopettivat, varsinkin kun pääsivät tuntemaan minua paremmin, lopettivat nimittely ja puhumaan venäläisistä pahaa. Silloin kun he vielä huonosti tunsivat minua.

Boris: Suvaitsemattomuuden tapauksia oli ollut, enemmän suomalaisilla, venäläisiä kohtaan. Yleensä uusia kohtaan.

Sergei: Oli suomalaisten kanssa. Pojat vain pilkkasivat sellaiseen tapaan, että kysyivät tiedätkö tätä tiedätkö siitä ja siitä, en tiedä, - pilkkasivat. Myös jalkapallolla. Nyt ei enää ole tällaista, vaan jalkapallolla. Ja ennenkin oli vain vähän.

Boris: Oli, mustaihoisten kanssa. Yksi musta teki kömmähdyksiä, uhkaili kaikkia. Me olemme jopa tappelet. Ei kovasti, vain vähän, siihen malliin, että ”miksi sinä siinä kävelet ja teet kömmähdyksiä?” Heillä (=tummaihoisilla) on sellaisia ongelmia, jos joku uhkailee, ratkaistaan vain tappelella. Vanhemmilla luokilla se on heti.

Suvaitsevattomuuteen ja kiusaamiseen liittyviä kysymyksiä on ainakin yhden nuoren mielestä hyvä käsitellä nuorisotiloissa ja kouluissa enemmän.

Boris: Pitää puhua, että eivät arvostelisi pikkumaisesti, eivät kiusaisi. Että eläisi kaikkien kesken ystävällisin merkkein, ei niin, että jos on eri kansallisuutta niin ”saamme kiinni ja tapetaan”.

Yksilöhaastatteluihin osallistuneet nuoret olivat aloittaneet opiskelunsa Suomessa toinen venäjänkielisten ryhmässä ja toinen englanninkielellä opiskelevien kansainvälisten nuorten joukossa. Se selittää pitkälle sen, että 21-vuotiaista nuorista molemmat eivät ole paljon törmänneet Suomenoloisaan siihen, että heitä ei olisi toivotettu tervetulleeksi. Molempien mielestä vain persoonan ominaispiirteillä on vaikutusta suhtautumiseen, ei kansallisuus tai kieli. Myös tarkasti valittu kaveripiiri voi olla osasyynä suvaitsemattomuuden kokemusten puutteeseen. Ainoat epätoivotun kokemukset olivat Sashan mainitsemassa suomalaisten tyttöjen suhtautumisessa häneen.

Sasha: Kaikki ihmiset ovat erilaisia, olen tekemisessä suomalaisten kanssa, jotka suhtautuvat minuun hyvin, joskus tapaan tyttöjä ... jotkut katsovat minuun, että pois, pois, pois; siis kaikki ihmiset ovat erilaisia, pidän sen normaalina asiana. Siis se on kiinni vain ihmisestä itsestä, ei hänen kansallisuudestaan.

Tutkimusaineistoissa nuoret vahvistavat kertomuksillaan yksi monikulttuurisen toiminnan ratkaisua odottava ydinongelmaa, että keskivertosuomalainen ei mene monikulttuuriseen paikkaan. Ongelmana on myös monikulttuurisen nuorisotoiminnan tiedottamisen vähyys: monikulttuurisille nuorille pelkkä luetteloinformaatio toiminnasta ei ole koskaan riittävä, koska ”Kiinasta tuleva ei tiedä, mikä on nuorisotalo” (Anttila ym. 2007, 43.)

Nuorten hyväksi havaitsemien toimintatapojen vähyys kertoo, että monikulttuurisuudessa liikutaan vaikeilla sosiaalisuuden alueilla, joilla mikään kokeiltu toimintatapa ei välttämättä tunnu toimivan. Huonosti suunniteltu ja toteutettu monikulttuurisuustoiminta voi vain pitää sosiaalista eroa ja välimatkaa yllä. Nuoret toivovat aidosti monikulttuurista nuorisotoimintaa. Tutkimuksessa on havaittu, että valmiiksi varauksella vieraaseen asennoituvia on vaikea saada mukaan monikulttuurisuustoimintaan, jolloin liikutaan ympyrän kehällä pääsemättä eteenpäin toivottuun suuntaan, vaikka se olisi kuinka tarkasti määritelty ja tiedossa. (Anttila ym. 2007, 43.)

Tutkimukseni suunnittelun aikana Kouvolan nuorisotiloissa oli paljon venäläistaustaisia nuoria. Haastattelujen tekemisen ajankohdalla heitä oli erittäin vähän, mikä kertoo siitä, että kohdejoukon nuoret olivat syystä tai toisesta lopettaneet nuorisotilojen toimintaan osallistumista. Syinä voi olettaa huonosti mukaan toimintaan pääsemistä tai siitä, että toiminnan muodot tai sisältö eivät vastanneet näiden nuorten odotuksia. Näitä syitä onkin hyvä analysoida lisää.

Tutkimuksen nuorilla heidän sanomiensa mukaan ei ollut ongelmia tulla mukaan nuorisotilan porukoihin. Osa syynä voi olla sekin, että Kouvolan nuorisotilat ovat pieniä, toimintaa on vähän ja se on hyvin valvottu. Suvaitsevaisuuden periaatteiden toteutumista on voinut auttaa myös se, että Kouvolan nuorisotiloissa suomalaisten joukossa on hyvinkin mukana erikansallisuuksiin kuuluvia pidempää aikaa Suomessa asuneita nuoria.

Nuorisotilan toiminnasta ryhmähaastatteluun osallistuneet nuoret kertoivat saavansa tietoa kaveriltaan. Nuorisotilan toiminnassa kiinnosti eniten kuntosali ja biljardin pelaaminen sekä avoimet perjantai-illat, milloin saa laittaa ja syödä jotakin ruokaa. Nuorisotilalla haastateltavat kävivät keskimäärin pari - kolme kerta viikossa, joskus harvemmin, jos muita treenejä oli paljon.

Sergei: Alexin kautta, hän näytti minulle, en tykännyt heti, aluksi ei jotenkin ollut mielenkiintoista, mutta sitten rupesimme harjoitella vakavammin, kiinnostuimme. Siis käyn usein tässä, aina kun on auki. Joskus käyn yksin, joskus kavereiden kanssa.

Haastateltavien mielestä nuorisotila ei paljon auttanut heitä solmimaan uusia kaverisuhteita, koska kävijät olivat samasta koulusta. Myös kielen suhteen, koulumenestymiseen tai suomalaisten tapojen oppimiseen ei nuorisotilalla käymisellä ollut nuorten mielestä heille paljon merkitystä.

Alex: Kaikki tutut käyvät tässä, koulusta.

Monikulttuurisessa nuorisotyössä tehdään valintoja muun muassa sen suhteen, miten paljon eri etnisille ja kulttuurisille ryhmille järjestetään erillistä toimintaa (partikularismi) vai pidetäänkö lähtökohtana monikulttuuristen nuorten integroitumista yleiseen toimintaan (universalismi). Monet tutkimusten mukaan monikulttuurisiksi määritellyt nuoret eivät itse koe itseään mitenkään monikulttuurisiksi vaan sulautuvat täysin kantasuomalaisten joukkoon eivätkä pidä erityisiä kulttuureja näky-

väksi tekeviä toimintamuotoja kiinnostavina. Toisaalta taas nuorisotyön käytännön kokemukset ovat osoittaneet, että jotkut nuoret osallistuvat vain eriytettyyn toimintaan. (Laitinen 2012, 69-70.)

Kulttuuriryhmille erikseen järjestettävän nuorisotoiminnan tarvetta ja relevanssia on pohdittu paljon. Monet nuoret suhtautuvat eriytettyyn nuorisotoimintaan ja pitävät rasistisena ja ennakkoluuloja ylläpitävänä ratkaisuna. Enemmän on toivottu sekä vain monikulttuurisille nuorille suunnattua että kaikille yhteistä, aidosti monikulttuurista toimintaa. (Anttila ym. 2007, 46.) Nuorisotutkimusten mukaan suuri osa monikulttuurisista nuorista pitää erittäin kiusallisena ja epärealistisena, jos heitä käsitellään ensisijaisesti monikulttuurisuuden kategorian kautta. Heidän oman identiteettinsä kannalta olennaisempia tekijöitä voivat olla sukupuoli, ikä, koulumenestys taikka kuuluminen tietyn musiikkilajin kannattajiin – kuten kenellä tahansa nuorella. (Laitinen 2012, 90.)

Yhteistä toimintaa ryhmähaastatteluun osallistuneet nuoret pitivät tärkeämpänä kuin maahanmuuttajille omaa toimintaa, koska se ”parantaa maanvälisiä suhteita, mitä voi tarkoittaa tässä tapauksessa sitä, että eri kansallisuuksien edustajat pääsevät paremmin tutustumaan toisiinsa. Tapahtumat omalla kielellään olivat myös osalle nuoria toivottuja.

Sasha: Tietysti yhteiset suomalaisten kanssa. Tutustumista varten.

Nuorisotilan toimintaan nuoret olivat tyytyväisiä, eivät kaivaneet muutoksia tai parannuksia. He olivat kuitenkin valmiita miettimään ja ehdottamaan uutta toimintaa sinne. Nuorisotilan toiminnassa nykyisen lisäksi nuoret toivoivat enemmän yhteisiä tapahtumia, liikunnallisia ja urheilullisia harrastuksia kuten taistelulajit, yleisurheilun harrastusmahdollisuuksia, enemmän ruoanlaittoa, vaikka pari kerta kuussa tai useimmin. Yhteistä toimintaa, joka yhdistää ja on avoin kaikille, oli selkeästi etusijalla. Erityisesti oli toivottu disko, koska yläkoululaisille diskoiltoja nuorisotilalla ei järjestetä.

Alex: Urheilumahdollisuuksia, esimerkiksi taistelulajit, volttien tekeminen. Ripustaa nyrkkeilysäkki. Että olisi enemmän päiviä sellaisien ohjelmien kanssa kuin perjantaisin (=ruoanlaitto).

Boris: Rakentaisi tähän pehmeämattosali taistelulajien harrastamiseen tai laitteiden kanssa. Jonkinlainen urheilukerho. Disko olisi hyvä saada tänne! Yläkoululaisille! Kaikkien tärkein!

Boris: Esimerkiksi kilpailu ”Terveellinen elämäntapa” tai jotakin siihen tapaan. Tapahtuman tyypistä. Elämäntapa ilman huumeita, ilman alkoholia. Sellaista enemmän.

Nuoret arvostavat nuorisotaloa paikkana, missä on kiva käydä, missä on parempaa tekemistä kuin jossakin ulkona olemista. Kuntosalia he arvostivat muun muassa siksi, että siinä viihtyy ja sinne on helppo mennä. He kuvailevat kuntosalia ”omaksi kotisaliksi” ja selittävät sen kodikkuutta sillä, että täällä on vähän porukkaa, voi olla ihan rauhassa.

Alex: Tämä on hyvä paikka, parempi olla täällä kuin jossakin ulkona. On jotakin tekemistä.

Monikulttuurisessa nuorisotyössä painopisteenä on suvaitsevaisuuden kasvattaminen. Monissa tutkimuksissa epämääräisen suvaitsevaisuuden edistämisen sijaan tulee esille nuorten toive selvästi rasisminvastaisesta toiminnasta (Laitinen 2012, 68). Harisen tutkimuksessa on havaittu, että nuorisotoiminnassa monikulttuurisen toiminnan luontevuus ja avoimuus ovat yksi tärkeä tavoite. Nuorisotoimintaan osallistumisen vapaaehtoisuusperiaate tarjoakin luontevia alueita toiminnalle, jossa erilaisuutta ei tarvitse nähdä yhteisen tekemisen esteeksi. (Harinen 2005, 81.)

Syrjinnän ehkäiseminen edellyttää sosiaalisuuden muutosta: kaikki katsoisivat ja kuuntelisivat toisiaan aiempaa tarkemmin, jolloin ymmärrettäisiin, että erilaisuus on vain ihmisen pintaa. Suvaitsevaisuutta oppii olemalla ja tekemällä yhdessä. Nuorisotoiminnan ensisijainen tehtävä onkin turvallisten puitteiden luominen olemiselle ja tekemiselle. Tutkimuksen mukaan nuorisotalot, kahvilat ja monet muut nuorten kokoontumispaikat ovat usein tiettyjen porukoiden tiukasti vartioimia paikkoja, joihin pääsy ei ole kaikille mahdollista. Nuorisotalojen tapahtumissa suomalaiset ja monikulttuuriset nuoret ovat olleet eristäytyneinä omiin ryhmiinsä, eikä toivottuja aitoja kohtaamisia ole saatu onnistumaan (Anttila ym. 2007, 31, 45).

Suomalaisessa yhteiskunnassa samankaltaisuus pidetään helposti harmoniana ja erilaisuudet jännitteinä. Sosiaalinen pärjääminen Suomessa edellyttää selkeästi suomalaisuuden normin hyväksyntää ja suomalaisuuden saavuttamista kaikin käytettävissä olevin keinoin. Myös monikulttuuriset nuoret alistavat itsensä yleiselle sosiaaliselle voimalle ja pitävät sen itsestäänselvyytenä. (Anttila ym. 2007, 42, 47.) Monikulttuuristuvassa Suomessa vapaa-ajan harrastuksiin ja ystävyysuhteisiin mahtuu vielä vain harvoin erilaisuus tai suomalaisuudesta poikkeava kansallisuus. Se on osasyynä sille, että maahanmuuttajanuorten elämässä transnationaaliset perhe- ja ystävyysiteet ovat merkittäviä vapaa-aikaan vaikuttavia sosiaalisia tekijöitä ja suhteita. (Anttila ym. 2007, 4.)

Nuorisotalolle tuloa vaikeuttaa usein se, että siellä käyvät nuoret ryhmädynaamisilla teoillaan hyväksyvät tai sulkevat uusia tulokkaita ulkopuolelle. Nuorisotalolle sisään pääsemiseen vaaditaan erilaisten sosiaalisten kriteereiden täytyminen: täytyy tuntea monia nuorisotalon sisällä olevista nuorista ja mieluummin tulla sisään heidän suojelemana. Jos tulijan asenne on oikea ja hän käyttäytyy oikein, hänet hyväksytään helpoimmin porukkaan. (Gretschel 2011, 22.)

Monikulttuurisuus näkyi kaikkien haastattelunuorten mielestä yhteistoiminnan ja ystävällisen suhtautumisen kautta. Monikulttuurisuus nuorisotalolla otettiin huomioon nuorten mielestä niin, että selitettiin asioita reilummin. Vieraskielisille kerrottiin tulevista tapahtumista tai ohjelmista. Muuten suhtautuminen kaikkiin nuoriin on ollut tasapuolinen, monikulttuurisesta ympäristöstä ei tehty numeroa. Kieleen liittyviä ongelmia ratkaistiin pyytämällä ja tarjoamalla apua asioiden selvittämiseksi. Haastateltavien mielestä nuorisotila toimii maahanmuuttajan suhteen reilusti, epäkohtia ei ollut. Heidän mielestään rasismien tapauksia ei koskaan ollut. Monikulttuurisuuden tai suvaitsevaisuuden suhteen ei nuorten mielestä tarvitse tehdä mitään, kaikki on hyvin. Itse he suhtautuivat esimerkiksi tummaihoisiin nuoriin hyvin ja olivat hyviä kavereita heidän kanssaan.

Boris: Suhtautuvat (=ohjaajat) samalla tavalla kuin muihin. Joskus sanovat ”auta tätä, puhuu tämän kanssa”.

Haastattelija: Miten te itse suhtaudutte tummaihoisiin?

Boris: Erinomaisesti! Ei ole sellaista, että yäk. Olemme kavereita heidän kanssaan.

Sasha: ... tummat, ja venäläiset, he ovat kavereita, mielestäni heillä ei ole mitään ongelmia.

Nuorisotilaan tuleminen ja toimintaan osallistuminen näytti olevan haastattelunuorille helppoa. Kaikki nuorisotalolla kävijät heidän mielestään tulivat hyvin toimeen keskenään. Vaikeuksia ei ole ollut. Oman paikan ottamista nuorisotilalla nuorten mielestä auttoi se, että heidän piti näyttää toisille, että on itsekkin arvostusta ansaitseva yksilö. Hyväksynnän saamiseen piti vain tutustua paremmin muihin, se riitti.

Boris: Tässä kaikki ovat hyviä kavereita.

Alex: Pitää näyttää, että me ei olla jotakin tyhjä paikka, että minä olen jotakin itsestäni.

Boris: Ensimmäiset rupesivat puhumaan, että uusia tuli. Kun alettiin käymään kuntosalilla, puhuivat, että olemme kovia jätkeä (naurua), piti näyttää, että olemme jotakin. Ei mikään ameeba.

Suomalaisten kaveripiiriin pääseminen näytti nuorisotilallakin olevan vaikea asia venäläistaustaisille nuorille, ryhtymiseen alkuperän mukaan on selkeä. Ryhmähaastatteluun osallistuneet nuoret

olivat nuorisotilassa enemmän tekemisissä venäjänkielisten kanssa ja vähemmän suomalaisten nuorten kanssa. Ainoaksi syyksi nuoret mainitsevat huonon suomenkielen osaamisen. Jos kielenosaaminen olisi parempi, ainakin yksi nuori omasta mielestään toimisi aktiivisemmin nuokkarilla ja uskaltautuisi paremmin tekemisiin suomalaisten kanssa.

Venäjätustaisten keskenään tekeminen on helpompi ja luontevampi juuri siksi, että heidän kanssaan puhutaan venäjää. Toisaalta venäläistaustaisille maahanmuuttajille kaikki omankielen ja kulttuurin ylläpitomahdollisuudet ovat arvokkaita! Haastattelunuoret myöntävät kuitenkin, että on myös oikein hyvin heihin suhtautuvia suomalaisia nuoria, jotka auttavat löytää suomalaisia sanoja tai korjaavat, jos jotakin tulee sanottu väärin. Suomalaisnuorten läsnäoloa venäläistaustaisten maahanmuuttajanuorten arjessa kaivataan selkeästi olla enemmän. Nuorten toisiinsa tutustumista voisi tukea haastateltujen nuorten mielestä järjestämällä erilaisia tapahtumia, kilpailuja, enemmän yhteistä toimintaa.

Alex: Me pelaamme tässä, siellä toiset, tulokseksi tulee ryhmittymisiä.

Sergei: Suomalaisten kanssa yleensä olemme vähän tekemisissä.

Boris: Sen takia, että kielenosaaminen on pieni. Jos olisimme osanneet suomea ei olisi mitään ongelmia. Kavereita, kanssakäymistä ja tekemistä olisi enemmän.

Vähäiset kontaktit suomalaisten kanssa olivat vaikuttaneet siihen, että nuorisotoiminta ei antanut paljon uusia kavereisuhteita eikä auttanut oppimaan enemmän kieltä. Yksilöhaastatteluihin osallistuneille nuorille käynnit nuorisotilassa eivät antaneet muuta, kuin yhden liikuntaharrastuksen mahdollisuutta. He eivät saaneet mielestään nuorisotilassa uusia kavereisuhteita eikä muu toiminta kiinnostanut, koska nuorisotilalla heidän mielestään käy vain vähän porukka ja kävijät ovat paljon nuorempia kuin he itse. Nuoret halusivat korostaa, että kavereisuhteet heillä ovat kunnossa ja ei ollut milloinkaan tarkoitus saada uusia kavereita lisää, myös nuorisotiloissa. Mistä johtuu tällainen eristäytymisen tarve? Omasta luonteesta vai riippumattomuuden tarpeesta? Näihin kysymyksiin olisi hyvä saada vastauksia lisäanalyseista.

Dima: Kanssakäyminen on aika vähäistä, koska minä keskityn omin harjoituksiini ja he omiinsa.

Sasha: Tässä käyvät aivan nuoria poikia, minulla ei ole mielenkiintoista olla heidän kanssaan. Meillä on erilaiset elämän tavoitteet.

6.5 Ohjaajat

Yhteistoiminnan organisointi nuorisotalolla on mahdollista tehdä ohjaajan taidoilla kaikkien nuorten yhteiseksi tekemiseksi. Kynnys osallistua toimintaan pitäisi olla matalampi ja huomioida nuorten lähtökohdat, nuorten tulee itse saada olla vastuussa ja toteuttaa toimintaa (Pyykkönen 2007, 35). Asioiden yhdessä tekeminen on hyvä väline yhteisöllisempään toimintakulttuuriin. Toisille ohjaajista työ nuorisotalolla on syvällistä, se on paikka antaa nuorelle yksilöllistä ohjausta, neuvontaa ja rinnalla kulkemisen tukea. Jotkut ohjaajista tavoittelevat myös eri ryhmien välistä ja koko yhteisötason vuorovaikutusta. (Gretschel 2011, 19.)

Ohjaajien tehtävä on pitää huolta siitä, että kaiken ikäiset kävijät tuntevat olonsa nuorisotalolla turvalliseksi ja kotoisaksi. Kiusaamisen ehkäiseminen, siihen puuttuminen ja hyvän yhteishengen luominen on ohjaajien toiminnan pääpiirteitä. Vertaisohjaajiksi voisi ottaa vanhimpia kävijöitä, jotka omalta osaltaan huolehtisivat uusien ja nuorempien kävijöiden tervetulleeksi toivottamisesta ja viihtymisestä sekä toiminnan perinteiden siirtämisestä heille. (Kärkäs 2011, 36.)

Monikulttuuristen nuorten osallistumista nuorisotoimintaan vaikeuttaa se, että monikulttuuristen nuorten erityistarpeita pidetään erityisen haasteellisina. Heidän heikko suomenkielen taitonsa tai ajattelutapansa nähdään ongelmallisina eikä nuorisotoiminnan järjestäjät käsittele tarpeeksi kriittisesti omia tapojaan tarjota toimintaa näille nuorille. (Pyykkönen 2007, 57.) Enemmistö nuorisoteijöistä on sitä mieltä, ettei nuorisotyön tule kajota nuorten välisiin suhteisiin. Monikulttuurisen nuorisotyön näkökulmasta on kuitenkin perusteltua yrittää saada ryhmät sekoittumaan keskenään ja häivyttää mahdollisia ennakkoluuloja. Erilaisten yhteisten toimintojen avulla on mahdollista rakentaa pienryhmien rajat rikkovaa yhteisöllisyyttä tai opetella edes toimeen tulemista keskenään. (Laitinen 2012, 69.)

Nuoriso-ohjaajan osallistava työote voi olla ratkaiseva nuorten pääsemisessä toimintaan mukaan. Nuorisotalon arjessa syntyy aikaan, paikkaan ja ihmisiin liittyviä tekijöitä, jotka estävät nuorisotaloissa nuorten toimimisen. Yksi niistä on se, että uusien nuorten on vaikea päästä ottamaan paikkaansa nuorisotalolla, koska vanhat kävijät suhtautuvat heihin välinpitämättömästi tai negatiivisesti. Syynä voi olla myös se, että nuoriso-ohjaajien kasvatuste ei ole osallistava. (Gretschel 2011, 21.)

Nuoren on syytä olla aktiivinen ja lähteä itse mukaan. Nuorten monikulttuuriselle toiminnan ensisijainen vaatimus on vuorovaikutus. Aktiivisuusvaatimus on usein yksinäiselle nuorelle pelottava ja psyykkisesti vaativa. Vastavuoroisuus on tiukka vaatimus vasta maahan tulleelle, kenties aralle ja kielitaidottomalle maahanmuuttajanuorelle. Yhteiseen toimintaan saattelijan merkitys on hyvin keskeinen: monikulttuurisessa tunnustelussa tarvitaan ”kolmansia” ihmisiä, kulttuuriseen välitilaan astujia. (Anttila ym. 2007, 44.) Tämän tutkimuksen nuoret vaikuttavat aika aktiiviselta toiminnassaan, mutta ohjaajan merkitys tuntuu olevan heille tärkeä.

Suhde opettajaan Venäjällä ei ole yhtä tuttavallinen kuin Suomessa: venäläinen opettaja on etäisempi ja auktoritaarisempi kuin suomalainen opettaja. Suuren luokkakoon takia opettajilla on iso haaste huolehtia järjestyksestä, huutaminen venäläisessä koulussa on tavallista. Kieliongelmiensa takia opiskelumotivaatio suomalaista koulua aloittaneilla venäläisillä lapsilla helposti laskee. Jos apua ei saa tarpeeksi ja koulussa on muitakin venäläisiä lapsia, heillä on riski lamaantua, ryhmittä suomalaisia vastaan ja tulla syrjäytyneiksi. (Matrosova 2011, 29.) Maahanmuuttajalasta tai -nuorta kohtaava aikuisella on iso merkitys. Ohjaajien monikulttuurisuuden ammattitaito on tarpeen. Myös tunnerikkaaseen kanssakäymiseen tottuneet venäläistaustaiset nuoret kaipaavat selkeästi ohjaajien läheisempää nonformaalista suhtautumista heihin, näkisivät heissä enemmän persoonaansa liittyviä piirteitä.

Tämän tutkimuksen nuoret vaikuttavat aika aktiivisilta toiminnoissaan. Koska suhde aikuisiin Venäjällä on erilainen kuin Suomessa, vaikuttaa se venäläistaustaisten nuorten suhtautumiseen opettajiin ja ohjaajiin. Nuoret korostivat eroa Suomessa ja Venäjällä olevissa suhteissa aikuisiin, jotka vaativat enemmän aikuisen kunnioittamista, aikuiset ovat vaativimpia, heitä pitää myös teititellä. Tuttavalliset, kaverilliset välit olivat uutta Suomessa, ja kanssakäyminen opettajiin ja ohjaajien kanssa oli helpompaa kuin Venäjällä. Kaikki haastattelunuoret olivat oikein hyvää mieltä nuorisotilan ohjaajien toiminnasta ja arvostivat saatua heiltä apua.

Alex: Hyvät. Hyvänsydämelliset. (kaikki yhtyvät)

Boris: Voivat tarjota joitakin peliottelua. Auttavat, jos kieliongelmiä tulee.

Sergei: Tässä on Venäjän jälkeen aikuisten kanssa on eri tavalla. Jopa ihmiset pyytävät sanoa sinä, mutta en tiedä, ei se onnistu. Venäjällä pitää kunnioittaa aikuisia. Sillä kaikki on niin kuurinalaista. Jos olen aikuinen niin minulle pitää sanoa Te. Jos olen vanhempi, sinun pitää totella minua. Varsin opettajilla. Tässä on helpompi olla koulussa, kuin Venäjällä, paljon helpompi.

Apua nuoret myönsivät saavansa ohjaajilta aina, kun he siitä tarvitsivat, sen vuoksi kieliongelmat eivät nuorten mielestä ole paljon häirinneet toimimista nuorisotilalla. Jos ongelmia oli esiintynyt, ohjaajat tekivät kaikkensa selittää asiaa heille, jopa sanakirjan kanssa. Nuoret luottivat hyvin ohjaajiin siinäkin mielessä, että jos rasismia tai muita kiusaamisen tapauksia olisi, niin ohjaajat puuttuisivat nopeasti siihen.

Boris: Jos heitä pyytää he tietysti tekevät. Aluksi, kun tulin, oli jotenkin vaikea selittää, mutta heillä on helppo, jos tarvitse niin he vaikka sanakirjan kanssa saavat selitetyksi.

Boris: Jos olisi jotakin (=rasismitapauksia) he olisivat puuttuneet, tietysti panisivat poikki.

Ohjaajien ja nuorten ennakkoluuloisuuteen nuoret olivat törmänneet vain vähän, ja sekin vain alusta. Luottaminen parani sitä myöten, kun nuorisotilan väki pääsi heitä tuntemaan. Ohjaajien ja nuorten ennakkoluuloisuutta alkuvaiheessa kaikki pitivät normaalina asiana ja selittivät sen turvallisuussyillä. Nuoret toivoivat kuitenkin, että ohjaajat hyväksyisivät heidät vielä paremmin. Paremmalla luottamisella ja hyväksymisellä he tarkoittivat läheisempää, kaverillisempaa suhdetta heihin. Nuoret kaipasivat enemmän rinnalla kulkemisen tuen antamista heille. Monikulttuurisuuden ammattitaito voisi näkyä ohjaajien toiminnassa niin, että omalla hyväksymisellä, ystävällisyydellä ja osanottavalla työotteella he saattaisivat maahanmuuttajia mukaan nuorisotilan yhteisöön paremmin. Turvallisen ja läheisen aikuisen aito läsnäolo nuorten vapaa-ajan toiminnassa tukee heidän kasvunsa ja auttaa pärjäämään arjessaan.

Boris: Haluaisin, että luottamista olisi enemmän.

Alex: Että tunnustaisivat kaikkia.

Sergei: Yksikertaisesti hyväksyisivät!

Yksilöhaastatteluihin osallistuneet nuoret olivat tyytyväisiä nuorisotalon ohjaajiin. He ovat nuorten miesten mielestä ystävällisiä, ja apua heiltä on saatu aina kun siitä oli tarvittu. Kieliongelmia ei koskaan ollut vähäisen kanssakäymisen vuoksi. Kommunikointi nuorten mielestä olisi kuitenkin täysin mahdollinen, siihen vaan ei ole ollut heidän mielestään minkäänlaista tarvetta. Sasha olisi selvinnyt suomen kielellä, jos tarvetta olisi, ja Dima on pärjännyt englannin kielellä hyvin. Jopa liikuntatekniikoita Sasha selvitti mieluummin itsenäisesti tai kysyi mieluummin kavereiltaan kuin ohjaajilta. Kommunikointi ohjaajien kanssa on ollut kuitenkin todella suppea. Ohjaajien osallistava ja osanottava työote olisi voinut ehkä toimia näidenkin nuorten kohdalla paremmin antamalla heille lisää huomiota ja suomalaiskontaktia.

Sasha: ”Hei hei! - Heipä hei!”. Minä pystyn heidän kanssaan puhua, minä puhun tarpeeksi suomea, mutta miksi puhuisin? Minähän käyn tässä harjoittelemassa, en tarvitse ylimääräistä keskustelua. Kanssakäyminen olisi täysin mahdollista, mutta tarvetta siihen ei ole.

Dima: ”Terve! - Näkemiin!” Siis harvoin on tarvetta kommunikointiin, jos vain on jotakin kyseistä, tai korjata jotakin tarvitsee, silloin tietysti käyn kysymässä. Englanniksi.

6.6 Nuorten tulevaisuuden visiot

Nuorten aktiiviseen osallistumiseen tarvitaan toimista yhdessä yhteisön jäsenenä omissa kansalaisjärjestöissään, joiden toiminnan edistäminen on kunnan, sen nuorisotyön ja nuorisotyöntekijöiden tehtävä. Aktiiviseen kansalaisuuteen ja poliittiseen osallistumiseen kasvetaan, siihen tarvitaan nuorten kannustamista keskustelemaan ja kyselemään sekä myös kyseenalaistamaan asioita. Yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä toimiva nuori on vahvoilla myös vastoinkäymisten ja kriisien aikana. (Allianssi 2008, 11.)

Harinen (2005, 80) tutkimuksessaan toteaa, että vaikka määrällisesti järjestötoimintaan osallistuminen voi näyttää melko kapealta, aineisto kertoo nuorten terävästä yhteiskuntakatselusta ja halusta aktiivisuuteen. Monikulttuuriset nuoret tuntuvat osallistuvan ja myös odottavan yhteistä toimintaa perussuomalaisista nuoria innokkaammin. Yhteiseen toimintaan sitoutumattomuus ei välttämättä merkitse passiivisuutta, nuorilla on paljon harrastuksia, joiden sisällöllinen skaala on hyvin laaja. Heidän arvomaailmansa rakentuu myös monista ihmisistä ja luontoa kunnioittavista periaatteista. Kaikki heistä eivät halua osallistua mihinkään muodollisesti organisoituun toimintaan.

Venäläistaustaisten nuorten maailmakatseet ovat avaria ja oikeudenmukaisuuden puolella, ja heidän tulevaisuuden visionsa ovat aktiivisen toiminnan vaalimia. Vanhempien nuorten haastatteluissa nousi esiin oman tien löytäminen Suomessa, oikean opiskelupaikan löytämisen ja ammattivalinnan vaikeudet. Molemmilla oli alkuvaiheessa riski pudota koulutuksesta, kun lopettivat opiskelunsa kesken. Mutta haastattelujen aikana molemmilla oli selkeitä tavoitteita elämässään, tuleva ammatti tiedossa, molemmat tekivät töitä. Vaikka opiskelun alkuvaihe olikin molempien kohdalla mutkikas, nyt ilman koulutusta tai ammattia jäämiseen ei enää ollut pelkoa.

Sashan aikaisemman opiskelun keskeyttämisen syynä oli se, että venäjänkielisellä linjalla tulevasta todistuksesta hänen mukaansa ei hänelle olisi ollut apua Suomessa. Haastattelun aikana hän oli opiskelemassa aikuiskoulutuskeskuksessa, koska sen tuloksena hän saisi selkeän ammatin, mikä tu-

kisi hänen aikomustaan menestyä työelämässä häntä kiinnostavalla alalla. Dima jätti opiskelunsa amk:ssa englannin kielen luokassa sen vuoksi, että koulutuksen sisältö ei kiinnostanut häntä. Hän löysi tilalle paljon mukavampaa tekemistä keskittymällä ohjelmointityöhön ja opiskeli siihen tarvittavat tiedot itsenäisesti.

Sasha: Ensin opiskelin 2 vuotta venäjän linjalla, sitten tajusin, että aikani siellä menee hukkaan, koska todistus, jota saisin sieltä, on täysin venäjänkielinen ja se on aivan hyödytön minulle eläessäni Suomessa, lopetin, puolitoista vuotta opiskelin suomea kurssilla ja nyt opiskelen suomalaisten kanssa iltakoulussa, aikuiskoulutuskeskuksessa ...

Dima: ... minulle on mielenkiintoisempi se, mitä teen nyt. En ole vaan tiennyt silloin kun pyrin opiskelemaan, mitä haluaisin tehdä, mutta myöhemmin kiinnostuskohteet ovat tarkentuneet... Opiskelin englanniksi. Nyt teen töitä.

Kaikilla tutkimukseen osallistuneilla nuorilla olivat selkeät visiot omalle tulevaisuudelleen, missä ammatin saaminen ja työnteko ovat tärkeitä, mihin haluavat panostaa ja opiskella sitä varten. Tulevaisuutensa he näkivät olevan Suomessa, ja kielten opiskelu yhden nuoren lukuun ottamatta oli kaikilla ensisijaisten asioiden listalla. Kokonaisuudessa kaikki haastateltavat nuoret olivat liikenteessä hyvällä asenteella, suhtautuivat aktiivisesti nyky maailman ongelmiin ja pitivät työn ja kielenosaamisen tärkeimpinä asioina, mistä tulevaisuutensa tulee olemaan kiinni. Nykypäivän maailmassa tärkeät ryhmähaastatteluun osallistuneiden nuorten mielestä olivat perhe, terveelliset elämäntavat ilman huumeita, rauha, ympäristösuojelu (luonto ilman salametsästystä), hyvät suhteet ihmisten välillä, rauhanomaisuus ja se, että jokainen tekisi oman työnsä hyvin.

Alex: Ammatti, tietysti. Haluan tulla ammattijalkapalloilijaksi, täytyy todella paljon tehdä töitä. Matkaopas – sitä minä tykkään. Kieliä osaan tarpeeksi hyvin.

Boris: Pääasia oppia hyvin kieltä ja yleensä opiskelu tässä. Sitten saada jossakin töitä, ei bisneksessä, vaan ihan tavalliseen työpaikkaan, että voisi elää rauhassa.

Boris: Perhe, terveellinen elämäntapa, ilman huumeita. Että kaikki eläisivät sovussa, että ei olisi rasismia, konflikteja, erilaisia mellakoita. Ilman salakalastusta. Paljon eläimiä nyt hävitetään, sitten ne joutuvat punaiseen kirjaan.

Alex: Tärkein on se, että ihmiset suhtautuisivat toisiinsa hyvin, olisi hän Afrikasta, Amerikasta tai venäläinen.

Urheilu oli nuorille tärkeä tulevaisuudessakin, sen kehittämiseen he haluaisivat itsekkin vaikuttaa. Oman työn tekeminen hyvin nuoret luettelivat tärkeäksi asiaksi.

Boris: Urheilun kehittämiseen (=haluaisi vaikuttaa). Kuin Ukrainalla, heillä siellä joka paikassa on streetworkraut.

Sergei: Enemmän avata urheilukerhoja, -paikkoja, enemmän urheiluvarustuksia.

Sasha: Kenelle mitäkin (=on tärkeä), kaikki ovat erilaisia. En tiedä, ehkä olla onnellinen. Kaikkien tärkeä. Löytää oma paikkansa tässä elämässä.

Venäjän kanssa tekemisissä tulevaisuudessa on varma ainoastaan yksi nuorista. Sasha suunnittelee omaa liiketoimintansa ulottuvan myös Venäjälle:

Luonnollisesti! Suomen väkiluku on vain viisi miljoonaa, siis se on kuin Pietarissa. Joka tapauksessa pitää jotakin ottaa sieltä. Siis asiakkaita tai jotakin muuta, koska Suomi on itsestään niin pieni!

7 ERITYISET TARPEET VAI TÄYDELLINEN INTEGROITUMINEN

Onnistunut kotoutuminen edellyttää maahanmuuttajan integroitumista yhteiskuntaan. Harrastukset ovat koulun jälkeen venäläistaustaisten nuorten kotoutumisen kannalta tärkeät kanavat integroimisprosessissaan. Niiden avulla he omaksuvat valtakulttuurin normeja ja tapoja. Sopeutumisessaan suomalaiseen toimintaympäristöön nuoret tarvitsevat sekä erityistarpeiden huomioimista että eri kulttuurista tulevien eriarvoisuuksien tasoittamista. Molemmat tukevat nuorten integroitumista järkevästi ja tasapainoisesti niitä käyttäen.

Aikaisempien tutkimusten mukaan maahanmuuttaja- ja monikulttuuristen nuorten erityistarpeita ovat muun muassa liikunnan mahdollisuudet, läksyapu, kielen opetus, tapahtumat, joissa voi kohdata muita nuoria, maahanmuuttajanuoren äänen kuuleminen ja materiaalien saaminen eri kielillä (Pyykkönen 2007, 35). Tämän tutkimuksen tulokset antavat samanlaisia suuntia venäläistaustaisten nuorten erityistarpeiden muotoilussa.

Tämän työn analyysi kertoo, että venäläiset maahanmuuttajanuoret pärjäävät erinomaisesti ilmankin sitä, että heidän erityistarpeita olisi otettu erityisemmin huomioon. Oman äidinkielen merkitys arjessa on hyvin suuri: se helpottaa vuorovaikutusta samanikäisten kanssa. Suomalaiseen joukkoon samastumisen tarve ei venäläistaustaisilla nuorilla aina ole niin itsestään selvä kuin tutkimuksissa väitetään maahanmuuttajanuorilla olevan. Tämän tutkimuksen nuoret pitivät kaikin puolin persoonan ominaisuuksia tärkeämpänä kuin stereotyyppisiä ja ennakkoluuloja, joihin on totuttu:

Dima: enemmän merkitystä on persoonallisuudella, ihmisten erityispiirteillä.

Oman persoonan esille tuominen, eikä porukkaan samaistuminen, on yksi tärkeistä heidän joukkoon sopeutumisen keinoista. Oman venäläisen identiteetin ylläpitäminen onnistuu venäläistaustaisilla hyvin. Nuoret pitävät hyvin yhteyttä samasta maasta tuleviin kavereihin sekä kotimaan ystäviin ja sukulaisiin, joita yhdistää kieli ja tausta.

Venäläistaustaisilla nuorilla on kuitenkin suuri tarve integroitua suomalaiseen kulttuuriin. Nuorisotyössä ei ole tämän tutkimuksen tulosten perusteella syytä järjestää mitään erityistä kulttuuripainotteista toimintaa. Toki venäjänkielisiäkin tapahtumia, mihin myös perheenjäsenet voisivat osallistua, nuoret näkivät hyvänä asiana. Oma osallistumista siihen eivät kaikki kuitenkaan luvanneet, mikä tukee väitettä, että erilaisuuden korostaminen ei kaikista nuorista tunnu hyvältä. He eivät välttämättä kaipaa erityistä toimintaa eikä muuta erityistä apua sopeutumiseensa suomalaisten joukkoon.

Monikulttuurisen nuorisotyön perustavoite on edistää kaikenlaisten nuorten yhteiseloja ja vähentää eri ryhmien välisiä ennakkoluuloja. Tärkeä on myös poistaa kaikenlainen syrjintä nuorisotyön piiristä ja edistää kaikkien yhdenvertaisuutta. (Laitinen 2012, 68.) Mielekäs yhdessä tekeminen nousee tämän tutkimuksen nuorilla keskeiseksi toiminnan sisällöksi. Yhdessä elämisen periaatteen toteuttaminen tapahtuisi parhaiten nuorten keskuudessa mielekkään yhdessä tekemisen kautta.

Yhteistoiminta, joka yhdistää ja rohkaisee tutustumaan toisiin ja joka toimii eri kulttuurien yhdistävänä tekijänä, on erittäin toivottu haastateltujen venäläistaustaisten nuorten keskuudessa. Erilaisuuden hyväksyntää tukevaa ja rasisminvastaista toimintaa on nuorten mielestä hyvä järjestää nuorisotoiminnan puitteissa enemmän. Tällaiseen molemminpuolista sopeutumista tarjoavaan toimintaan nuoret ovat valmiita aktiivisesti osallistumaan. Tämän tutkimuksen perusteella kaikki sosiaalista kanssakäymistä tukeva toiminta voisi tehoa venäläistaustaisten nuorten osallistumiseen ja madaltaa heidän kynnystään hakeutua nuorisopalveluihin.

Venäläistaustaisen nuoren kaveri on usein maahanmuuttaja. Vaikka haastatteluihin osallistuneet nuoret väittivätkin, että uusiin ihmisiin tutustuminen on heille helppoa, perussuomalaisen kanssa kaverisuhdetta heidän on silti vaikea solmia. Suomalaisten kanssa yhteiselossa maahanmuuttaja kuitenkin oppii parhaiten uuden kotimaansa tapoja ja kieltä. Kantaväestön asenteisiin on vaikutettava tarjoamalla yhä sitä yhdessä tekemistä, missä molemmat pääsevät tuntemaan ja hyväksymään toi-

siansa. Tämän vuoksi monikulttuurisuus vaatii nuorisotyöltä enemmän kykyä toimia yhdessä elämisen edistäjänä. Siihen kuuluvat esimerkiksi nuorten ryhmään kuulumisen nykymuotojen tunnistaminen, perheiden kanssa tehtävän työn moniulotteisuus, nuorisotyön avoimuuden takaaminen ja uskallus puuttua nuorten asenteisiin (Honkasalo ym. 2007, 5). Yhdessä tekemisen toiminnoissa suomalaiset saivat tarvitsemaansa ymmärrystä erilaisista kulttuureista ja rohkeutta olla samalla tavalla kaikkien kanssa. Yhteistoiminnasta voi tulla arvokas tapa luoda kantaväestön ja maahanmuuttajan välinen avoin dialogi.

Harisen mukaan (2005, 82) nuoret toivovat toimintaa erilaisten nuorten kanssa, rasismin vastustamista, keskinäiseen vuorovaikutukseen painottuvaa ja ”oikeasti” kansainvälistä. Kokemukset osallisuudesta onnistuisivat paremmin, jos toiminnan sisällöt lähtisivät yhä enemmän nuorten itsensä aloitteista ja intresseistä. Monikulttuurinen toiminta tämänkin tutkimuksen perusteella pitää sisältää paljon yhteistä tekemistä, mihin erilaisenkin nuoren on helppo tulla. Yhteisen tekemisen ei tarvitse välttämättä erityisesti huomioida erilaisia nuoria, vaan osallistuminen siihen pitää olla vaivatonta ja mielekästä. Urheilulliset ja käsientaitoharrastusten avulla tapatuvat toiminnat ovat oivallisia tähän tarkoitukseen saada nuoret toimimaan yhdessä ja tutustumaan toisiinsa. Yhteisen toiminnan vastavuoroisuus ja nuorista itsestään lähtevä tekeminen vastasivat erityisesti venäläistaustaisten tarpeisiin olla tiiviissä kanssakäymisessä toisten kanssa.

Valitettavasti Kouvolan nuorisotilatoiminnassa on selkeästi vähentynyt käsitaitokerhojen toiminta tai se on järjestetty vuosia kestäneen kaavan mukaan eikä uusia tulokkaita ole helposti saatu mukaan. Myös muut luovat menetelmät kuten tanssi- ja liikeilmaisuteatteri ovat hyviä menetelmiä yhdistää erilaisia nuoria ja auttaa ymmärtämään erilaisuuden olevan vain ulkopintaa. Liikunnalliset tapahtumat erityisesti pojille ovat tärkeä polku päästä mukaan porukkaan sekä näyttää omia hyviä puolia ja sen kautta tutustua muihin paremmin. Liikunnallisia harrastuksia ja tapahtumia haastatellut pojat toivoivat kaikkein eniten.

Maahanmuuttajanuoren erityistarpeisiin voisi vastata parhaiten myös huolehtimalla siitä, että apua ja tukea osallistumiseen tarvitsevat saavat sitä ja tuntevat itsensä tervetulleeksi sekä ohjaajien että myös muiden osallistujien taholta. Nuoret, joilla on riittävästi sosiaalisia taitoja, kykenevät selviytymään erilaisissa ryhmissä ja viihtyvät monissa paikoissa. Venäläistaustaisia nuoria Kouvolassa on paljon, mutta vähäisestä nuorisotiloissa kävijöiden määrästä voi päätellä, että harva venäläistaustai-

nen nuori on löytänyt nuorisopalveluihin. Sosiaalisten taitojen ja kontaktien vähyys maahanmuuttajanuorilla johtuvat huonosta suomen kielen taidosta ja tiedon puutteesta.

Maahanmuuttajanuoria on ollut erityisesti vaikea tavoittaa ja saada mukaan toimintaan. On ollut myös haastavaa saada kaikilla tavoilla matalankynnyksen toimintaa, johon kaikkien olisi helppo osallistua. (Pyykkönen 2007, 7-8, 32.) Nuorisopalveluiden sisään pääsemiseen tutkimukseen osallistuneilla nuorilla suurin merkitys oli ystävissä. Kavereiden kautta harrastuksiin mukaan tuleminen rajoittuu helposti kavereilla olevaan tietoon niistä, ja myös heidän henkilökohtaiset kokemuksensa voivat olla nuoren suhtautumiseen vaikuttavia tekijöitä. Tärkeää venäläistaustaisen nuoren kannalta on auttaa heitä enemmän päästä kiinni nuorille tarjottaviin palveluihin. Olisi tarpeellista mielestäni tavoittaa nuoret tulemaan mukaan nuorisotoimintaan myös tiedottamalla enemmän, koulunuorisohjaajan toimesta ja avoimien tapahtumien avulla. Toiminnan laadulla voi myös vaikuttaa maahanmuuttajanuorten osallisuuteen siihen tekemällä toimintaa vähemmän tuloshakuisesti ja suoriutumista vaativiksi ja enemmän yhteistoiminnan merkkien täyttäväksi. Myös tiedon saatavuus, varsinkin omalla äidinkielellä tai koulussa olevien luotettavien aikuiskontaktien avulla, auttaisi selkeästi venäläistaustaisia nuoria pääsemään aktiivisemmin vapaa-ajan toimintamuotoihin.

Toisaalta tutkimuksen tulokset osoittavat, että venäläistaustaiset nuoret huonosti suomea puhuvina-kin osaavat tyydyttää omia sosiaalisia tarpeitaan ja päästä harrastuksiin. Mutta toisaalta kontaktien yksipuolisuus ja suhteellinen vähyys synnyttää nuorille riskin jäädä ilman vahvoja sosiaalisia väyliä, joiden tarkoitus olisi auttaa heitä löytämään paikkansa suomalaisessa kulttuurissa.

Tutkimuksen haastatteluaineisto viestii vahvasti nuorten erityistarpeiden olemassa olost. Varsin paljon ne liittyvät kieliongelmiin. Kieliongelmat ovat osasyynä siinä, että syrjäytyminen on tiukasti kiinni maahanmuuttoon ja kotouttamiseen. Myrskylän (2012) mukaan syrjäytyneistä nuorista lähes neljännes on maahanmuuttajataustaisia. Vieraskielisistä kouluttamattomista nuorista joka kolmas on syrjäytynyt (kantaväestöön kuuluvista syrjässä on joka kahdeksas). Syrjäytyneiksi luokitellaan sellaisia työvoiman ja opiskelun ulkopuolella olevia nuoria, joilla ei ole peruskoulun lisäksi muuta koulutusta. Hyvä kieliosaaminen vähentää olennaisesti nuorten syrjäytymisriskiä.

Vaikka tähän tutkimukseen osallistuneilla nuorilla ei näy olevan selkeätä syrjäytymisriskiä, heillä on muuton jälkeen paljon kieliosaamisesta johtuvia vaikeuksia. Venäläistaustaisten nuorten saama apu kielen ja suomalaisten tapakulttuurin oppimiseen ei ole koskaan liikaa. Nuoret kaipaavat paljon

enemmän tukea kielen oppimisessa ja sen käyttämisen kautta oman itsetuntonsa vahvistamisessa. Nuorisotalon toiminta voisi omalta osaltaan tukea enemmän maahanmuuttajanuoria tässä asiassa. Useiden nuorten perheissä ja yksin Suomeen opiskelemaan tulleilla nuorilla puuttuu ihminen, joka osaisi hyvin paikallista kulttuuria ja tapoja. Koska haastatteluihin osallistuneet nuoret ovat kaivanneet vastauksissaan aikuisia henkilöitä, jotka olisivat selittämässä heille asioita ja käytäntöjä sekä auttaisivat läksyjen tekemisissä, voisi nuoriso-ohjaajien joukosta löytyä sellaisia apuhenkilöitä nuorten avuksi.

Haastattelun analyysi tuo esiin myös venäläistaustaisten maahanmuuttajanuorten tarpeita saada enemmän apua kouluoppimateriaalin ymmärtämiseen. Ei kaikilla ole mahdollisuutta saada tarpeeksi opiskelutukea kotona. Kielen oppimiseen liittyviin tarpeisiin on hyvä vastata vaikka läksyjen tekemisen apuna tavanomaisen kanssakäymisen kautta yksikertaisesti kysymällä: onko jäänyt jotakin epäselväksi, voinko auttaa? Olisiko nuorisotyössä aikaresursseja tähän tukimuotoon muun toiminnan ohella? Ehkä kannattaisi myös saada nuorisotoimintaan mukaan enemmän maahanmuuttaja- ja monikulttuurista nuoria ohjaajien rooliin. Monikulttuuriset nuoret tai vapaaehtoiset aikuiset voisivat toimia nuorisotiloissa lisätukea nuorille antavina henkilöinä. Varsinkin nuoriso-ohjaajiksi tai vaikka opettajaksi aikovien nuorten on motivoitava saamaan kokemusta tämäntapaisesta tukitoiminnasta. Läksykerhot maahanmuuttajanuorille ja maahanmuuttajavanhemmille kohdistetut vertaisryhmät ovat mainioita tapoja tukea lapsia ja auttaa heitä heidän koulunkäyntiin liittyvissä ongelmissaan.

Venäjän- ja englanninkielisten tietolähteiden käyttö kertoo selvästi oman kulttuuritaustan ylläpitämisen tarpeen ohella venäläistaustaisten nuorten suomen kielen taidon riittämättömyydestä. Maahanmuuttajanuorten tiedon saanti suomalaisista lähteistä on liian vähäistä. Suomalaiselta medialta saadut tiedot myös maahanmuuttajanuorille ovat kuitenkin tärkeitä uuteen kulttuuriin sopeutumisen kannalta.

Suomessa maahanmuuttajanuori tarvitsee tietoa Suomen tavoista ja käytännöistä, esimerkiksi siitä, miten toimia viranomaisten kanssa. Maahanmuuttajalla on iso haaste saada tietoa palveluista, käytännöistä, tavoista, joilla maassa toimitaan. Omalla äidinkielellään tiedon saanti ei ole kenellekään maahanmuuttajalle helppoa, edes venäjänkielisille, joiden suhteellinen osuus muuhun väestöön monissa itärajan kunnissa on yli kaksi prosenttia (Kouvolassa venäjänkielisiä vuonna 2008 oli 1097) (Tilastokeskus 2009). Asiantuntijat ovat huolissaan siitä, että, vaikka venäjänkieliset ovat Suomessa ylivoimaisesti suurin maahanmuuttajaryhmä (yli 50 000), heille tarjotaan yhteiskunnasta liian vähän tietoa venäjäksi. Vaikka jotkin viranomaiset ovatkin alkaneet tarjota palveluita venäjäksi, esimer-

kiksi esitteitä, joilla venäläinen saa pohjatietoja päästäkseen palvelujen piiriin, ei ole paljon tarjolla. (Venäjänkielisten pelätään jäävän Suomessa tietotyhjiöön 2012.)

Kaikki mahdollinen tiedottaminen venäjänkielellä on hyvä saada edistymään. Vaikka omalla kielellä tiedonpuute motivoikin oppimaan uutta kotimaan kieltä, ajoissa saadun tärkeän tiedon puute voi johtaa hankaliin tilanteisiin. Maahanmuuttajille tarkoitetuilla kaupungin nettisivuilla olisi hyvä myös julkaista tärkeät eri elämänalueiden käytännön tiedot suomen selkokielellä, kuvia ja kaavoja apuna käyttäen ymmärtämisen helpottamiseksi. Myös tietolähteiden etsimisessä nuoria pitää opastaa henkilökohtaisesti, missä apuun voivat tulla koulunuoriso-ohjaajat ja nuorisotilaohjaajat. Kaupungin nuoriso-ohjaajien toimiva vuorovaikutus nuorten perheiden kanssa voi olla erinomainen tiedonvälityskanava.

Maahanmuuttajanuorten erityistarpeita voi ottaa huomioon aktivoimalla eri toiminta-alueilla ihmisiä opastamaan tai vaikka olemaan kummina heille. Suvaitsevampi ja monimuotoisempi yhteiskunta rakentuu nimenomaan suomalaisten asenteisiin vaikuttamisella, jolloin he ottaisivat enemmän vastuuta maahanmuuttajien sopeutumisesta yhteiseen toimintaympäristöön. Ottaen huomioon venäjänkielisten suhteellisen suuren osuuden Kaakkois-Suomessa venäjänkielistä tietoa ja taitoa voisi olla myös nuorisopalvelujen osalta enemmän. Venäjänkielisiä maahanmuuttajaharjoittelijoita ja -ohjaajia voisi hyvin käyttää venäläistaustaisten tarpeiden täyttämiseksi. Kuntien nuorisotyö on kehitettävä myös yhteistyössä urheiluseurojen, seurakuntien ja maahanmuuttajien omien yhdistyksien kanssa, joiden kaikkien yhteinen tavoite on saada maahanmuuttajanuorille tarpeeksi tukea vahvistaakseen heidän taitojaan sopeutua suomalaiseen ympäristöön. Toiminnan punaisena lankana pitäisi kulkea ajatus erilaisia nuoria yhdistävästä tavasta tehdä asioita yhdessä.

Uudessa kotimaassa luodut vapaa-aika- ja ystävyysverkostot ovat tärkeitä tekijöitä nuorten yhteiskuntaan kiinnittymisen ja kuulumisen tunteen kannalta (Honkasalo ym. 2007, 4). Marginaalisuuteen johtavaa asemaa venäläistaustaisilla ei välttämättä ole heidän perusuonteensa aktiivisuuden takia. Väite, että maahanmuuttajanuoret viettävät aikansa usein omissa pienissä piireissään muutaman ystävän kanssa ja perheidensä parissa ja heidän on vaikea päästä mukaan suomalaisten nuorten keskuuteen, ei välttämättä pitää venäläisnuorien suhteen paikkansa. Monet nuoret ovat pian Suomen tullen jälkeen löytäneet hyvin harrastuksiin ja kaveripiireihin ja viihtyvät uudessa kotimaassaan hyvin.

Tämän tutkimuksen tulokset eivät kuitenkaan sulje pois myös marginalisoituneiden venäläistaustaisten olemassaoloa, jota olisi syytä tutkia erikseen. Yksityisessä elämässäni olen törmännyt Venä-

jältä muuttaneisiin nuoriin, joiden vertaisjoukkokontaktit ovat vähäiset, he ovat paljon kotona yksin, ja ilmassa on selkeästi masentuneisuutta. Tämänkin työn haastateltujen joukossa oli myös nuoria, jotka viettivät paljon aikaa Venäjällä asuvien ystäviensä kanssa tai heidän suurin osa sosiaalisista kontakteista olivat virtuaalisessa maailmassa. Molemmat ilmiöt voivat häiritä nuorten kotoutumisen onnistumista.

Nuorisotaloilla käyvien venäläistaustaisten nuorten toiminta näyttää tämän tutkimuksen valossa onnistuvan hyvin. Nuorten oli helppo ottaa omaa paikkaansa nuorisotalolla, vaikka jonkun verran ryhmittäytymistä esiintyikin. Nuoriso-ohjaajan osallistava työote, millä pyritään aktivoimaan nuoret miettimään, miten he voivat vaikuttaa toimintaympäristöönsä ja lisätä sen hyvinvointia, voi olla ratkaiseva nuorten viihtyvyydessä nuorisotoiminnassa. Venäläistaustaisten reipas ottaminen mukaan asioiden pohdiskeluun lisäisi heidän omanarvontunnetta ja antaisi heille kaipaamansa hyväksymistä ja luottamista. Myös arkielämän ja kouluasioiden läpikäyminen tavanomaisella keskustelulla huonollakin suomella voi olla vahvoja siltoja rakentava voima.

Tutkimuksen tulosten mukaan nuorisotyön sosialisatio- ja personalisatiofunktiot eivät saavuta tarpeeksi venäläistaustaista maahanmuuttajanuorta. Sosiaalisten tarpeiden täyttyminen tapahtuu heidän osaltaan enemmän muualla kuin nuorisotaloilla, he eivät juuri saa nuorisotaloilla esimerkiksi uusia ystävyysuhteita. Tarpeeksi yhteistä tekemistä suomalaisten nuorten kanssa on toivottu myös enemmän. Aikuiskontaktilla nuorisotiloilla venäläistaustaiset nuoret odottavat olevan enemmän rinnalla kulkemisen laatua, varsinkin, kun otetaan huomioon venäläisluonteeseen kuuluva aktiivisen sosiaalisen kansakäymisen tarve.

Monikulttuurisen työn keskeisiä piirteitä ovat uskallus kohtaamiseen ja vuorovaikutukseen, avoimuus, joustavuus, varhainen ohjaaminen ja tarvittavan tiedon antaminen (Alitolppa-Niitamo & Söderling 2005, 110). Tutkimukseen osallistuneet nuoret selkeästi kaipaavat suomalaisten aikuisten tukea monissa käytännön asioissaan. Myös kaikenlainen rohkaiseminen puhua suomea ilman kielitaidon arvostelua vahvistaa yritystä käyttää uutta kieltä ja luoda uusia kontakteja. Nuorisotalojen toiminnassa se osuus voi olla maahanmuuttajanuorille mielestäni yksi arvokkaimmista. Sitä varten kuitenkin tarvitaan saada nuorisotaloihin enemmän sekä suomalaisia että maahanmuuttajia erilaisiin toimintamuotoihin, joissa myös pitää olla enemmän varaa valita itselleen sopivaa. Nuorisotilaohjaajien rooli toiminnan kehittämisessä yhdessä nuorten kanssa on tärkeä.

Yhä enemmän yhteiskunnassa, varsin työelämässä, kysytyjä ovat hyvät vuorovaikutustaidot. Kaikki ne vuorovaikutusmuodot, joita maahanmuuttajanuoret tulevat käyttämään myös nuorisotilan toiminnan yhteydessä, ajavat näiden taitojen kehittämistä. Positiiviset kanssakäymisen kokemukset antavat nuorille rohkeutta osallistumaan keskusteluihin myös muissakin yhteisöissä. Pyykkönen (2007, 32) tutkimuksessaan korosta, että nuoret pitää ylipäätään kohdata yksilöinä, aito vuorovaikutus ihmiselle ihmiselle on ensisijaisen tärkeä. Myös nuorten omaehtoisuuden arvostaminen ja nuorten kuuleminen ovat keskeistä. Venäläiseen identiteettiin kuuluva vilkas ja emotionaalinen kanssakäyminen on hyvä tiedostaa ja huomioida tekemisissä erityisesti venäläistaustaisten nuorten kanssa.

Vaikka tutkimukseen osallistuneet 21-vuotiaat nuoret korostivatkin, että kaverisuhteensa ovat kunnossa ja ei ole milloinkaan tarkoitusta saada uusia kavereita lisää, jäi kuitenkin vaivamaan ajatus siitä, olisiko nuorisotilasta voinut tulla heillekin sosiaalisia tarpeita tukeva taho? Liikuntaharrastusta tukeva tilaisuus, mitä järjestäisi asiantunteva nuoriso-ohjaaja ja missä olisi mahdollisuus päästä tuntemaan itseä toivotuksi ja huomion kohteeksi, olisi ehkä avannut näillekin nuorille uusia ovia suomalaisen toimintaympäristöön. Tiiviimpi ja luontevampi kanssakäyminen ohjaajien kanssa olisi varmasti auttanut näitä nuoria oppimaan suomalaisia sanoja ja käytäntöjä enemmän ja antaisi enemmän rohkeutta huonollakin suomella päästä kommunikoimaan suomalaisten kanssa ja tuomaan hyviä kokemuksia omasta kanssakäymisestäään. Tasavertainen vuorovaikutus kasvattajan ja nuoren välillä edistäisi näin dialogiin perustuvaa kasvua.

Laitinen (2012, 90) korostaa, että jokaisella ihmisellä on oikeus olla osa kulttuuriaan ja tuntea ylpeyttä siitä. Sen vuoksi liiallinen kulttuurisen erityisyyden varominen ja oletaminen, että kaikki nuoret ovat samanlaisia, voi kääntyä nuoren identiteettiä ja itsemäärittelyn oikeutta vastaan. Nuorisotyöntekijä ei saa näin mennä määrittelemään nuorta omien oletustensa perusteella vaan pitää antaa tukensa nuoren kasvulle ja identiteetin monipuoliselle rakentumiselle. Venäläistaustaiset nuoret tämän analyysin perusteella tarvitsevat enemmän osanottamista heidän elämäänsä erilaisilta aikuisilta. Nuoriso-ohjaajan rooli tässä tehtävässä voi olla mielestäni suuri. Venäläistaustaisten nuorten tiiviin sosiaalisen kanssakäymisen tarpeet on hyvä ottaa huomioon painottamatta siinä tämän kohderyhmän erikoisuutta. Ottamalla venäläistaustaisia nuoria joukon osana ja tarjoamalla heille aktiivisuuden kenttiä täyttyy sosiaalinen tarve ilman monikulttuurisuuden paineita.

Monikulttuuristen nuorten erityistarpeita ei kannata pitää erityisen haasteellisina. Nuorisotoiminnan järjestäjiltä pitää löytyä sopivia tapoja tarjota toimintaa nuorille, joiden heikko suomenkielen taito

tai ajattelutapansa nähdään usein esteenä toimintaan pääsemiseen. Tämä tutkimus osoittaa, että näin se ei ole. Enemmin venäläistaustaiset nuoret odottavat nuorisotilan ohjaajalta sellaista luottamista, mikä rohkaisisi nuorisotilaan tulemistä ja muiden kanssa tekemistä sekä antaisi lisää turvallista aikuiskontaktia. Erityisesti yksilöhaastatteluihin osallistuneet nuoret, vaikka he korostivatkin omaa pärjäämistä ilman ohjausta ja apua, olisivat mielestäni ainakin alkuvaiheessa hyötynneet nuorisotilan ohjaajien osanottamisesta heidän olemassaoloon ja aidosta vuorovaikutuksesta heidän kanssaan.

Tässä työssä on analysoitu venäläistaustaisten näkemyksiä omasta pärjäämisestä suomalaisessa toimintaympäristössä, ja erityisesti nuorisotoiminnassa. Analyysin tuloksista näkyy, että kohderyhmän nuoret pärjäävät hyvin resursseilla, joita heillä on käytössä. Tutkimuksessani on saatu aikaiseksi vastauksia siihen, miten nuorisotyö nuorisotaloilla ja kouluissa pystyy antamaan näille nuorille lisää eväitä onnistua kotoutumisessaan ja toisaalta mitä kaikkea nuoret jäivät kaipaamaan sopeutumisprosessissaan uuteen toimintaympäristöönsä. Se, miten voi tukea kantaväestön nuoria kasvamaan suvaitsevaisuuteen, on myös tullut tässä esille. Tutkimuksen tarkoitus tuottaa lisää tietoa maahanmuuttajanuorten erityistarpeiden tuntemiseen ja niiden huomioon ottamisen kehittelyyn on mielestäni onnistunut.

Työssä on pohdittu myös sitä, onko hyvä vai huono kohdata monikulttuurisia nuoria samalla tavalla heidän taustansa riippumatta. Menettelyssä on selkeästi sekä hyvä että huono puoli. Huono on se, että ei osata huomioida kohdejoukon erityistarpeita, joita heillä on. Hyvä puoli on siinä, että ei nuorten tarvitse tuntea itseänsä erityiseksi kummajaiseksi oman taustansa takia. Molempia linjoja tarvitaan, jos niitä seurataan tasapainoisesti ja järkevästi.

Tutkimusta ei onnistettu toteuttamaan ihan niin, miten se oli alunperin suunniteltu. 21-vuotiaiden yksilöhaastattelut eivät olleet aiottu tehdä, mutta nuorempien joukossa ei Kouvolan nuorisotiloista löytynyt tarpeeksi tutkimuksen tarkoitukseen sopivia venäläisnuoria. Yksilöhaastattelut oli myös toteutettu nopeassa aikataulussa nuorten kiireiden takia. Vastauksia ei valitettavasti kaikkiin suunnitelmassa oleviin kysymyksiin saatu. Mutta näiden haastattelujen pohjalta syntyi ajatus, että, koska Suomessa on paljon venäläisiä opiskelijoita, olisi mielenkiintoista tutkia näiden nuorten opiskelun motiivit, tavoitteet ja kokemukset sekä heidän suhtautumisensa kantaväestöön ja suomen kielen opiskeluun. Myös se, miten heitä otetaan vastaan opiskelijoiden keskuudessa ja miten se vastaa heidän odotuksia, on mielestäni tutkimisen arvoinen asia.

Esille tullut jälkitutkimusten tarpeellisuus on yksi tämän tutkimuksen tuloksia. Työssä mainittujen tutkimusideoiden lisäksi voisi mainita tässä myös sen, että nuorten Suomeen tulon jälkeisistä aikaa olisi hyödyllistä tutkia enemmän. Tarkempia tietoja vaikeuksista, niiden laadusta ja avun tarpeesta, olisi hyvä saada enemmän.

Tähän tutkimukseen olisi myös hyvä ottaa maahanmuuttajanuoria, jotka eivät osallistu nuorisotoimintaan ja selvittää ne syyt, miksi he eivät halua tai eivät pääse toimintaan mukaan. Venäläistaustaisten tyttöjen näkökulmaa olisi myös hyvä ottaa tutkimukseen mukaan.

Monikulttuurisuuteen liittyviä kysymyksiä ei pohdita turhaan. Maahanmuuttajataustaisena ihmisenä pidän erityisen tärkeänä monikulttuurisuuden vaativaa suvaitsevaisuuden onnistumista missä tahansa yhteiskunnan osa-alueella. Tiedän kokemuksistani, että maahanmuuttajan hyväksyminen suomalaisten keskuudessa ei kaikille ole helppoa. Monikulttuurisen yhteisön onnistumiseksi suvaitsevaisuuskasvatus pitää aloittaa viimeistään päiväkodissa, ja se pitää jatkua koko elämänsä ajan. Myös maahanmuuttajan menestyminen uudessa kotimaassa on maahanmuuttajan oman kovan työn ja monien tahojen yhteistyön takana. Maahanmuuttajan äänen kuuleminen auttaa suomalaisia ymmärtämään maahanmuuttajaa paremmin. Toivon tämän tutkimuksen antavan oman osuutensa siihen.

Omalla äidinkielellä tutkiminen antoi mielestäni tutkimukselle omaa ulottuvuutta erilaisen kulttuuriympäristön tutkimiseen ja myös mahdollisuuksia perehtyä vierasta kulttuurista tulevan nuoren ihmisen aitoon ajatusmaailmaan. Saatu tutkimustieto voi auttaa myös muistakin kulttuureista tulevien nuorten erityistarpeiden ja tuen tarpeen selkeytymistä.

LÄHTEET

- Alitolppa-Niitamo, Anne & Söderling, Ismo 2005. Lopuksi. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, Anne, Söderling, Ismo & Fågel, Stina (toim.) 2005. Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Väestöliitto. www-julkaisu. <http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/cf819b4fdf0037059be73b8376b723ac/1321523887/application/pdf/490819/Olemmuuttaneet.pdf> Ei päivitystietoja. Luettu 20.11.2011.
- Allianssi 2008. Nuorisotyön yhteiskunnallinen merkitys - Nuoret ovat kunnan tulevaisuus. www-julkaisu. Ei päivitystietoja. Luettu 15.10.2012.
- Anttila, Reetta, Harinen, Päivi & Honkasalo, Veronika 2007. Yhdessä vai yksin erilaisina? Monikulttuuristen nuorten arkea, ajatuksia ja ajankäyttöä. Nuorisotutkimusseuran www-julkaisu. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/erilaisina.pdf> Ei päivitystietoja. Luettu 11.2.2012.
- Berry, John W. Acculturation: Living successfully in two cultures. Psychology Department, Queen's University, Kingston, Ontario, Canada K7L 3N6. www-julkaisu. <http://isites.harvard.edu/fs/docs/icb.topic551691.files/Berry.pdf> Julkaistu 10.7.2005. Luettu 16.10.2012.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Gretschel, Anu 2011. Nuorisotalo mahdollistavana lähiyhteisönä: nuorten näkökulma. Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus. Nuorisotutkimusseuran www-julkaisu ISBN 978-951-9245-07-2. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/nuorisotalo.pdf> Ei päivitystietoja. Luettu 11.2.2012.
- Harinen, Päivi 2005. Mitähän tekis? Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen -tutkimushankkeen väliraportti. Nuorisotutkimusseuran www-julkaisu. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/mitahantekis.pdf> Ei päivitystietoja. Luettu 3.10.2012
- Harjula, Liisa 2006. Jyväskylän yliopisto. www-julkaisu. Päivitetty 4.2006. <https://www.jyu.fi/ajankohtaista/arkisto/2006/04/tiedote-2009-10-01-20-13-40-118750>
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2009. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy.
- Hirvonen, Elna 2009. Nuorisotyö sosiaalisen asiantuntijuuden areenoilla. Teoksessa Raitakari, Suvi & Virokangas, Elina (toim.). Nuorisotyön ja sosiaalityön jaetut kentät. Puheenvuoroja asiantuntijudesta, käytännöistä ja kohtaamisista. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Honkasalo, Veronika, Souto, Anne-Mari & Suurpää, Leena 2007. Mikä tekee nuorisotyöstä monikulttuurisen? Kokemuksia, käytäntöjä ja haasteita 10 suurimmassa kunnassa. Nuorisoverkostojulkaisu. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/kympipikerho.pdf> Ei päivitystietoja. Luettu 12.10.2011.

Huovila, Tuuli, Hyppönen, Jouhki, Annika, Jyrkkä, Heidi, Salla, Koskela, Jarna, Laitinen, Hanna (toim.), Malila, Marika, Mensonen, Annika, Neuvonen, Outi, Pentti, Sari, Rintala, Marianne, Sahari, Oona, Sipola, Katja, Soininen, Sanni & Westerlund, Elina 2010. Nuorisopalvelujen monikulttuurisuus Hyvinkäällä. Perusselvitys monikulttuurisen nuorisotyön kehittämistä varten. [www-julkaisu.
http://www.nuorisokanuuna.fi/tiedostot/Hyvinkaan_monikulttuurisuus selvitys_HUMAK_2010.pdf](http://www.nuorisokanuuna.fi/tiedostot/Hyvinkaan_monikulttuurisuus selvitys_HUMAK_2010.pdf) Julkaistu 2.6.2010. Luettu 1.11.2012.

Karpinsky, Alex 2009. Artikkelit Integraatiofoorumissa pohdittiin kotoutumista monesta näkökulmasta. Venäjän ja Itä-Euroopan instituutti. [www-julkaisu.
http://www.rusin.fi/fi/uutiset/integraatiofoorumissa-pohdittiin-kotoutumista-monesta-nakokulmasta](http://www.rusin.fi/fi/uutiset/integraatiofoorumissa-pohdittiin-kotoutumista-monesta-nakokulmasta) Julkaistu 3.6.2009. Luettu 13.3.2012

Katsaus monikulttuuriseen nuorisotyöhön 2009. Lahden nuorisopalvelut. [www-julkaisu.
http://www.nuorisokanuuna.fi/tiedostot/Katsaus_monikulttuuriseen_nuorisotyohon.pdf](http://www.nuorisokanuuna.fi/tiedostot/Katsaus_monikulttuuriseen_nuorisotyohon.pdf) Ei päivitystietoja. Luettu 7.11.2012.

Kivijärvi, Antti 2009. Monikulttuurisuus näkökulmana nuorisotyöhön Suomessa ja Helsingissä. Nuorisotutkimusverkosto. [www-julkaisu.
http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/d0af1900451d70f696f4f695778d2bd1/Nuorisotut.verkosto.Pietari_delegaatio_071210.pdf?MOD=AJPERES&lmod=-877216861](http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/d0af1900451d70f696f4f695778d2bd1/Nuorisotut.verkosto.Pietari_delegaatio_071210.pdf?MOD=AJPERES&lmod=-877216861). Ei päivitystietoja. Luettu 18.11.2011.

Kotliar, Nina, Vagabova, Eila & Vedru, Viktoria 2012. Moped, Monikulttuurisen opetuksen virtuaaliskoulun julkaisukanavana. Venäläinen luonne. [www-dokumentti.
http://www.moped.fi/kulttuurit/venaja.html](http://www.moped.fi/kulttuurit/venaja.html) Ei päivitystietoa. Luettu 17.11.2012.

Kouvolan kaupunki 2011. Nuorisopalvelut. [www-julkaisu.
http://www.kouvola.fi/palvelut/nuoriso.html](http://www.kouvola.fi/palvelut/nuoriso.html) Päivitetty 14.11.2011. Luettu 8.1.2012.

Kouvolan kaupunki 2012. Maahanmuuttajaopetus. [www-julkaisu.
http://www.kouvola.fi/index/lapsiperheelle/palvelutlapsiperheelle/opetus/maahanmuuttajaopetus.html](http://www.kouvola.fi/index/lapsiperheelle/palvelutlapsiperheelle/opetus/maahanmuuttajaopetus.html) Päivitetty 24.8.2012. Luettu 24.10.2012.

Kouvolan nuorisopalvelujen palveluverkkosuunnitelma 2011. [www-julkaisu.
http://www.kouvola.fi/material/attachments/sivistystoimi/sivistystoimitilaaja/5yQSPNyfJ/KOUVOLAN_NUORISOPALVELUJEN_PALVELUVERKKOSUUNNITELMA_2011.pdf](http://www.kouvola.fi/material/attachments/sivistystoimi/sivistystoimitilaaja/5yQSPNyfJ/KOUVOLAN_NUORISOPALVELUJEN_PALVELUVERKKOSUUNNITELMA_2011.pdf) Ei päivitystietoja. Luettu 3.2.2012.

Kouvolan seudun maahanmuutto-ohjelma 2010-2016. [www-julkaisu.
http://www.kouvola.fi/material/attachments/intranet/perusturva/suunnitelmatjaraportit/5oFF7VwGI/Maahanmuutto-ohjelma2010-2016.pdf](http://www.kouvola.fi/material/attachments/intranet/perusturva/suunnitelmatjaraportit/5oFF7VwGI/Maahanmuutto-ohjelma2010-2016.pdf) Päivitetty 22.2.2010. Luettu 10.11.2011.

Kyllönen, Teija & Rynkänen, Tatjana 2009. Maahanmuuttajaväestön integraation haasteet. Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus. [www-julkaisu.
www.rusin.fi/sites/default/files/liitetiedostot/uutinen_integraatiofoorumissa_pohdittiin_kotoutumista_monesta_nakokulmasta_klo1315_rynkänen_kyllonen.pps](http://www.rusin.fi/sites/default/files/liitetiedostot/uutinen_integraatiofoorumissa_pohdittiin_kotoutumista_monesta_nakokulmasta_klo1315_rynkänen_kyllonen.pps) Julkaistu 3.6.2009. Luettu 6.11.2012.

Kärkäs, Virpi 2011. Nuorten tarpeista lähtevä nuorisotalotoiminta Inkeröisissä. Opinnäytetyö. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. www-dokumentti. https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/27538/Karkas_Virpi.pdf?sequence=1 Ei päivitystietoja. Luettu 22.11.2012.

Laitinen, Hanna 2012. Yhteisöpedagogin haasteita ja tehtäviä monikulttuurisessa Suomessa. Teoksessa Kuivakangas, Johanna (toim.). Yhteisöpedagogiikan uudet avaukset. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Oppimateriaaleja. www-julkaisu. <http://issuu.com/humak/docs/humak-yhteisopedagogiikan-uudet-avaukset-2012> Julkaistu 19.1.2012. Luettu 10.11.2011.

Finlex 1999. Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta. Finlex. www-julkaisu. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990493> Päivitetty 22.12.2006. Luettu 3.2.2012.

Toivanen, Minna & Väänänen, Ari ym. 2009. Maahanmuuttajien integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan elämän eri osa-alueilla. Sektoritutkimuksen neuvottelukunta. www-julkaisu. http://www.hare.vn.fi/upload/Julkaisut/13135/4572_Setu_9-2009.pdf Päivitetty 28.2.2009. Luettu 23.2.2012.

EPACE 2010. Maahanmuuttajien demokraattisen osallistumisen ja integroitumisen edistäminen. Teemajulkaisu. www-dokumentti.

http://www.kansanvalta.fi/Satellite?blobtable=MungoBlobs&blobcol=urldata&SSURIapptype=BlobServer&SSURIcontainer=Default&SSURIsession=false&blobkey=id&blobheadervalue1=inline;%20filename=Imig_001-056_Suomi_NETTI.pdf&SSURIsscontext=Satellite%20Server&blobwhere=1277811873086&blobheadername1=Content-Disposition&ssbinary=true&blobheader=application/pdf Ei päivitystietoja. Luettu 3.4.2012.

Maneejun, Nina 2011. Monikulttuuriset työyhteisöt. Työllistyminen ja työyhteisöön integroituminen maahanmuuttajien näkökulmasta. Sosiaalialan koulutusohjelma. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. www-julkaisu. <http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/25637/Monikult.pdf?sequence=1> Julkaistu 10.1.2011. Luettu 14.10.2012.

Myrskylä, Pekka 2012. Artikkelit: Analyysi: Hukassa – Keitä ovat syrjäytyneet nuoret? EVA –Elinkeinoelämän Valtuuskunta. www-julkaisu. <http://www.eva.fi/julkaisut/eva-analyysi-hukassa-keit%C3%A4-ovat-syrj%C3%A4ytyneet-nuoret/3823/> Julkaistu 1.2.2012. Luettu 13.11.2012.

Pyykkönen Miikka 2007. Monikulttuurisuus suomalaisten nuorisjärjestöjen toiminnassa. Nuorisoverkostojulkaisu. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/jarjesto.pdf> Ei päivitystietoja. Luettu 10.9.2011.

Rantala, Kaisa 2011. Pieni käsikirja Monikulttuuriseen nuorisotyöhön Hyvinkään nuorisopalveluille 2011-2012. www-julkaisu. http://www.nuorisokanuuna.fi/tiedostot/hyvinkaa_kasikirja.pdf Ei päivitystietoja. Luettu 5.11.2012.

Seppä, Atte & Sundholm, Jenna 2009. Liikennevalo—kokeilu- ja kehittämishanke maahanmuuttajan kotouttajana. Www-julkaisu. <https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/3314/Liikennevalo.pdf?sequence=1> Ei päivitystietoja. Luettu 9.11.2012.

Tilastokeskus 2009. Suomessa jo 50 000 venäjänkielistä. www-julkaisu. http://www.stat.fi/artikkelit/2009/art_2009-09-08_005.html?s=2 Päivitetty 8.9.2009. Luettu 12.11.2011.

Tilastokeskus 2010. Katsaus Suomen väestöön 2010. www-julkaisu. http://www.stat.fi/til/vaerak/2010/01/vaerak_2010_01_2011-09-30_kat_001_fi.html Päivitetty 30.9.2011. Luettu 2.11.2012.

Venäläisen kanssakäymisen erityispiirteitä 2010. Alkuperäinen nimi: Особенности русского общения. www-julkaisu. <http://trasyy.livejournal.com/435261.html> Päivitetty 4.11.2010. Luettu 27.11.2012.

Yhdenvertaisuuslaki 20.1.2004/21. Finlex. www-julkaisu. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040021> Päivitetty 20.2.2009. Luettu 14.5.2011.

LIITTEET

Monisivuinen liite 1: VENÄLÄISTAUSTAISTEN MAAHANMUUTTAJANUORTEN YKSILÖ- JA RYHMÄHAASTATTELUTEEMAT JA -KYSYMYKSET

1. Taustatieto

Mistä tulit?

Minkälainen perhe sinulla on?

Käytkö kotimaassasi usein?

Jäikö sukulaisia kotimaahan? Kuinka tärkeät sukulaissuhteet ovat?

2. Kokemukset Suomessa

Mitä Suomessa on mukavaa ja epämukavaa?

Minkälaista oli aloittaa koulua Suomessa? Mikä oli vaikea? Mukavaa?

Saitko apua? Minkälaista apua haluaisit enemmän?

Onko olosi joskus yksinäistä?

Oletko törmännyt Suomen oloissasi siihen, että jotakuta tai sinua itseäsi ei ole toivotettu tervetulleeksi?

3. Vapaa-aika

Miten vietät vapaa-aika?

Mitä olet harrastanut ennen muuttoa?

Miten olet viettänyt vapaa-aikasi kotimaassasi?

Mitä sinua kiinnostaa?

Mitä haluat harrastaa?

Onko harrastuksien piireissä helppo tutustua uusiin ihmisiin?

Mistä sait tiedon harrastuksesta? Kenen kanssa menit harrastukseen ensimmäisen kerran?

Mitä harrastaisit, jos sinulla olisi siihen mahdollisuus?

Kuinka paljon käytät Internetiä? Milloin ja millaisiin tarkoituksiin?

Minne menette kavereiden kanssa vapaalla ajallanne? Entä lomalla?

Missä on kiva hengailta (olla kavereiden kanssa tekemättä mitään erityistä)? Onko hengailminen tärkeä ja miksi?

Onko sellaisia alueita kaupungissa, jonne et menisi? Miksi?

Onko jotain erityisiä tyyppisiä paikkakunnallasi, joita pelkää? Entä koulussa?

Minkälaisia ohjelmia katsot televisiosta?

Luetko lehtiä?

Minkälaisia uutisia tai tapahtumia seuraat?

Osallistutko johonkin toimintaan koulun ulkopuolella?

Pitäisikö sinun mielestä maahanmuuttajanuorille ja ”suomalaisille” nuorille olla yhteistä toimintaa vai erikseen?

Osallistuuko perheesi/sukusi johonkin toimintaan?

4. Nuorisotalotoiminta

Mistä sait tietoa nuorisotiloista? Mitä tässä tehdään?

Miten tulit ensimmäistä kerta? Kuinka usein käyt nuokkarilla? miksi?

Miten käynnit nuorisotiloissa auttaneet sinua löytämään uusia kavereita?

- kehittämään suomen kielen taitoa?

- oppimaan suomalaisia tapoja?

Olisiko hyvä maahanmuuttajille olla ihan omaa?

Auttoiko käynnit nuorisotilalla jaksamista ja pärjäämistä koulussa?

Kuinka kauan olet käynyt nuokkarilla?

Mitä yleensä teet nuokkarilla?

Oletko tyytyväinen nuokkarin toimintaan?
 Millaista muuta toimintaa toivoisit?
 Mitä haluaisit muuttaa nuokkarilla? Miksi?
 Miten kehittäisit nuokkarin toimintaa?
 Oletko saanut oman mielipiteesi kerrottua nuokkarilla?
 Miten mainostaisit nuokkarin toimintaa ikätovereillesi?
 Toimiiko nuorisotila mielestäsi reilusti maahanmuuttajan suhteen? Onko epäkohtia?
 Onko rasismia? Jos on, niin miten se näkyy?
 Miten näkyy monikulttuurisuus?
 Miten monikulttuuriset kysymykset otetaan sinun mielestäsi eri toimintamuodoissa huomioon?
 Miten näkyy tyttöjen ja poikien suhteet?
 Onko oman aseman ottaminen ollut vaikea? Miten onnistuit?
 Miten nuorten toisiinsa tutustumista voisi tukea nuorisotoiminnan avulla?
 Tarvitseeko mielestäsi tehdä jotakin erityistä monikulttuurisuuden tai suvaitsevaisuuden suhteen?
 Miksi/ miksi ei?
 Olisiko mielestäsi kiva, jos nuorisotalossa olisi järjestetty venäläistaustaisille nuorille omaa kerhoa/iltaa?

5. Kaverisuhteet

Mitä ystävät merkitsevät sinulle?
 Missä olet tutustunut heihin?
 Onko Suomessa helppo saada ystäviä?
 Jos on vaikea, mistä luulet sen johtuvan?
 Jäikö kavereita kotimaahan ja pidätkö vielä yhteyttä heihin?
 Käyvätkö kaverisi nuokkarilla?
 Onko maahanmuuttaja- vai suomalaiskavereita? Kuinka paljon?
 Miten tulet toimeen muiden nuokkarilla kävijöiden kanssa? Onko vaikeuksia?
 Haluaisitko enemmän olla tekemisessä samanikäisten kanssa?
 Mitä on vaikea kielen lisäksi kaverisuhteiden luomisessa?
 Minkälaisia ongelmia kaveripiirissä olet kohdannut? Miten voisi ajatella niitä mahdollisesti ratkaista? Minkälaista apua?

6. Ohjaajat

Mitä mieltä olet ohjaajista?
 Oletko tyytyväinen ohjaajien toimintaan?
 Mitä odotat ohjaajan tekevän sinun vuoksi? Minkälaista apua toivoisit?
 Onko ollut kieliongelmiä ja miten se on näkynyt?
 Estääkö kieli esimerkiksi toimimisen nuokkarilla?
 Jos osaisit puhua paremmin suomen kieltä, toimisi aktiivisemmin mukana nuokkarilla/ uskaltautuisitko paremmin suomalaisten kanssa tekemisiin?
 Oletko törmännyt ohjaajien ja nuorten ennakkoluuloisuuteen? Miten se ilmenee?
 Puuttuvatko ohjaajat mielestäsi tarpeeksi rasismiin tai muuhun kiusaamiseen?
 Pitäisikö rasismiin ja kiusaamiseen liittyviä kysymyksiä käsitellä enemmän ja missä?

Muut kysymykset:

Mitä mielestäsi on nykypäivän maailmassa tärkeää?
 Minkälaiseen toimintaan olisit itse halunnut osallistua/mihin vaikuttaa nyt tai tulevaisuudessa?
 Miten näet tulevaisuutesi?

1. Информация о родине, о семье

Откуда ты приехал?

Какая у тебя семья?

Часто едешь в страну, откуда приехал?

Там остались родственники? Как важны для тебя отношения с ними?

2. Жизнь в Финляндии

Что в Финляндии тебе нравится и что нет?

Каково было начинать учебу в школе в Финляндии? Что было самым трудным? А самым интересным или приятным?

Тебе оказывали личную помощь в школе? В чем ты хотел бы больше получить помощи?

Тебе когда-нибудь бывает одиноко?

Ты когда-нибудь сталкивался в Финляндии с тем, чтобы тебя или кого-то другого считали нежелательным?

3. Vapaa-aika

Как ты проводишь свое свободное время?

Чем ты увлекался/проводил свободное время до переезда в Финляндию?

Чем ты интересуешься?

Чем хотел бы увлекаться, например в каком кружке или секции?

Когда ты занимаешься чем-либо в свободное время, у тебя получается знакомиться с новыми людьми? Если что-то мешает этому, то что?

Где ты узнал о возможности увлекаться чем-нибудь в кружках/секциях?

С кем ты пошел в кружок/спортивную секцию в первый раз?

Как много ты пользуешься Интернетом? Когда и для чего?

Куда вы ходите с друзьями в свободное время? А во время каникул?

Где тебе с друзьями нравится болтаться без дела вне дома?

В городе есть такие типы, которых ты боишься? А в школе?

Какие передачи смотришь по телевизору?

Ты читаешь газеты? Какие новости или события тебя интересуют?

Как по-твоему, нужны ли молодежи, иммигрантам и финнам, совместные мероприятия/деятельность или отдельные?

Участвуют члены твоей семьи в какой-нибудь деятельности?

4. Участие в детско-подростковых клубах, нуоккари

Откуда ты узнал о детско-подростковом клубе?

Что здесь делают?

Как ты попал сюда в первый раз?

Как давно ты сюда ходишь? Как часто? почему?

Как посещение нуоккари помогло тебе найти новых товарищей?

- продвинуться в финском языке?

- узнать больше о финских привычках, обычаях?

Для детей-иммигрантов нужна по-твоему для них отдельно организованные мероприятия?

Помогло посещение нуоккари справиться лучше в школе?

Как отнеслась твоя семья к посещению нуоккари?

Что ты обычно здесь делаешь?

Ты доволен организованной здесь деятельностью?

Что еще ты хотел бы чтобы здесь было организовано?

Что по-твоему здесь должно быть по-другому? Почему?

У тебя была возможность высказать свое мнение о деятельности нуоккари?

Как бы ты рекламировал своим сверстникам нуоккари?

Как по твоему, работа в нуоккари достаточно справедливая/открытая по отношению к детям-иммигрантам? Бывают ли случаи «нечестной игры»?

Имеет ли место расизм? Если да, то как он проявляется?

Как по-твоему отношения между разными национальностями берутся во внимание в работе нуоккари?

Как отношения между девочками и мальчиками, как они проявляются?

Было ли трудно занять свое место в нуоккари? Что этому способствовало?

Как по-твоему можно содействовать сближению, знакомству молодежи друг с другом в работе нуоккари?

По-твоему нужно что-либо делать специально для того, чтобы взаимоотношения между разными национальностями здесь в нуоккари, а также терпимость к другим нациям, были лучше? Почему?

Как по-твоему, было бы хорошо, если бы для русских детей-иммигрантов в нуоккари были бы организованы свои кружки или тематические вечера?

5. Отношения с друзьями

Что друзья значат для тебя?

Где познакомился с ними?

В Финляндии легко подружиться? Если трудно, то как по-твоему, почему?

Остались ли у тебя друзья на бывшей родине? Поддерживаешь ли с ними отношения?

Твои друзья ходят в нуоккари?

Твои друзья/товарищи финны или русские или других национальностей? Как много из каждой группы?

Какие у тебя отношения с другими посетителями нуоккари? Бывают ли трудности?

Ты хотел бы быть больше со своими сверстниками?

Что кроме языковых трудностей мешает тебе подружиться со сверстниками?

С какими проблемами ты столкнулся в подростковых компаниях, кругу друзей? Как по-твоему их можно было бы решить? Хотел бы получить какую-нибудь помощь в этих проблемах?

6. Руководители нуоккари

Какого мнения ты о руководителях нуоккари? Ты доволен их работой?

Что бы ты хотел чтобы они для тебя лично сделали? Нужна ли тебе помощь в чем-нибудь?

Были ли у тебя языковые проблемы с руководителями? Как они проявились?

Мешает ли знание языка действовать в нуоккари так, как тебе хотелось бы?

Если бы ты лучше владел финским, было бы твое участие в нуоккари более активным?

Было бы ли тебе легче общаться с финнами и другими посетителями нуоккари?

Сталкивался ли ты с предрасположенностью (отрицательным отношением) руководителей нуоккари? Как это проявилось?

Вмешиваются ли по-твоему руководители нуоккари в случаях расизма или когда кто-нибудь обижают?

Нужно ли по-твоему проблемы расизма и случаи причинения неприятностей (обижания) рассматривать больше в нуоккари, дома или в школе?

Muut kysymykset:

Что по-твоему важно в современном мире?

В какой деятельности ты сам хотел бы участвовать, сейчас или в будущем? На что ты хотел бы сам влиять своей деятельностью?

Каким ты видишь свое будущее?